

U S T A W A

z dnia..... 2021 r.

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1023) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 1 lub 3–5, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Nieletni, który po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat, dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 148 § 2 lub 3 może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, ustawę z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych, ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, ustawę z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, ustawę z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawę z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, ustawę z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym oraz ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa.

wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.”

- c) w § 3 po wyrazach „w § 2” dodaje się wyrazy „i 2a”;
- 2) w art. 32 uchyla się pkt 4;
- 3) w art. 33:
 - a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności, grzywnę wymierza się w wysokości nie niższej od:

 - 1) 50 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;
 - 2) 100 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;
 - 3) 150 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.”;
 - b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Przepis § 1a stosuje się również do grzywny wymierzanej obok kary pozbawienia wolności.”;
- 4) w art. 34 po § 1a dodaje się § 1aa w brzmieniu:

„§ 1aa. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a przestępstwo jest zagrożone zarówno karą ograniczenia wolności, jak i karą pozbawienia wolności, karą ograniczenia wolności wymierza się w wysokości nie niższej od:

 - 1) 2 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;
 - 2) 3 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;
 - 3) 4 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.”;
- 5) art. 37 i art. 37a otrzymują brzmienie:

„Art. 37. Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 30 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Art. 37a. § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone tylko karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, a wymierzona za nie kara pozbawienia wolności nie byłaby

surowsza od roku, sąd może zamiast tej kary orzec karę ograniczenia wolności nie niższą od 4 miesięcy albo grzywnę nie niższą od 150 stawek dziennych, w szczególności jeżeli równocześnie orzeka środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawców określonych w art. 64 § 1 lub którzy popełniają przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym i sprawców przestępstwa określonego w art. 178a § 4.”;

6) w art. 38 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności lub 30 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może przekroczyć 30 lat pozbawienia wolności, a za przestępstwo zagrożone karą 30 lat pozbawienia wolności nie może przekroczyć 25 lat pozbawienia wolności.”;

7) w art. 41 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Sąd orzeka zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania:

1) na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego;

2) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.”;

8) w art. 41a:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej sąd, na wniosek pokrzywdzonego, orzeka zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym, zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego lub nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.”;

b) w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej.”,

c) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Zakaz kontaktowania się z określoną osobą obejmuje wszelkie czynności związane z próbą nawiązania kontaktu z osobą chronioną, w tym podejmowane przez skazanego za pośrednictwem innej osoby lub z wykorzystaniem sieci teleinformatycznej.”;

9) w art. 42 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Sąd orzeka, na okres nie krótszy niż 3 lata, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa wymienionego w § 1 był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, art. 174 lub art. 177 lub spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173 lub art. 177, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub środka odurzającego.

§ 3. Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 lub jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, art. 174 lub art. 177 lub spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173 lub art. 177, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.”;

10) dodaje się art. 44b i art. 44c w brzmieniu:

„Art. 44b. § 1. W wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę.

§ 2. Jeżeli pojazd w czasie popełnienia przestępstwa nie stanowił własności lub stanowił współwłasność sprawcy, orzeka się przepadek jego równowartości.

§ 3. Jeżeli orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego z uwagi na jego zbycie, utratę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie jest niemożliwe lub niecelowe, orzeka się przepadek równowartości pojazdu.

§ 4. Przepadku pojazdu mechanicznego oraz przepadku równowartości pojazdu mechanicznego nie orzeka się, jeżeli sprawca prowadził niestanowiący jego własności lub współwłasności pojazd mechaniczny wykonując czynności zawodowe lub służbowe polegające na prowadzeniu pojazdu na rzecz pracodawcy. W takim przypadku sąd orzeka nawiązkę w wysokości co najmniej 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Art. 44c. § 1. Za wartość pojazdu mechanicznego dla celu orzeczenia przepadku jego równowartości przyjmuje się szacunkową, średnią wartość rynkową pojazdu odpowiadającego pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, ustaloną w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie § 2 na dzień popełnienia przestępstwa.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania szacunkowej, średniej wartości pojazdu mechanicznego, uwzględniając potrzebę wprowadzenia jednolitych i zestandaryzowanych kryteriów pozwalających na oszacowanie średniej wartości rynkowej pojazdu bez przeprowadzania indywidualnej oceny jego stanu.”;

11) w art. 53:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a–2c w brzmieniu:

„§ 2a. Okoliczności obciążające stanowią w szczególności:

1) uprzednia karalność za przestępstwo umyślne lub podobne przestępstwo nieumyślne;

2) wykorzystanie bezradności, niepełnosprawności, choroby lub podeszłego wieku pokrzywdzonego;

3) sposób działania, prowadzący do poniżenia lub udręczenia pokrzywdzonego;

4) popełnienie przestępstwa z premedytacją;

5) popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie;

6) popełnienie z użyciem przemocy przestępstwa motywowanego nienawiścią z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej lub wyznaniowej ofiary albo z powodu jej bezwyznaniowości;

7) działanie ze szczególnym okrucieństwem;

8) popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli stan ten był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków;

9) popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z małoletnim lub z wykorzystaniem jego udziału.

§ 2b. Okoliczności łagodzące stanowią w szczególności:

1) popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na uwzględnienie;

2) popełnienie przestępstwa pod wpływem gniewu, strachu lub wzburzenia, usprawiedliwionych okolicznościami zdarzenia;

3) popełnienie przestępstwa w reakcji na nagłą sytuację, której prawidłowa ocena była istotnie utrudniona z uwagi na okoliczności osobiste, zakres wiedzy lub doświadczenia życiowego sprawcy;

4) podjęcie działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie lub krzywdzie, wynikającej z przestępstwa, albo ograniczenia jej rozmiaru;

5) pojednanie się z pokrzywdzonym;

6) naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem;

7) zadośćuczynienie pokrzywdzonemu;

8) dobrowolne ujawnienie popełnionego przez siebie przestępstwa organowi powołanemu do ścigania przestępstw.

§ 2c. Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a i 2b, okoliczność stanowiąca znamię przestępstwa, które popełnił sprawca, chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim albo ze szczególnie niskim nasileniem.”;

12) po art. 57a dodaje się art. 57b w brzmieniu:

„Art. 57b. Skazując za przestępstwo z zastosowaniem art. 12 § 1 sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, a w przypadku grzywny lub kary ograniczenia wolności nie niższą od podwójnej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, do podwójnej wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia.”;

13) w art. 60:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.”,

b) w § 6:

– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, kary łagodniejszego rodzaju albo na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku według następujących zasad:”,

– pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, a górną – kara pozbawienia wolności nie niższa od lat 3, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności,”,

– dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) jeżeli czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2-3, 7 i 8, środka kompensacyjnego lub przepadku; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.”,

c) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Jeżeli czyn jest zagrożony nadto karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio przepis § 6.”,

d) po § 7 dodaje się § 7a w brzmieniu:

„§ 7a. Jeżeli czyn nie jest zagrożony karą pozbawienia wolności, stosuje się § 6 pkt 5.”,

e) uchyla się § 8;

14) art. 64 otrzymuje brzmienie:

„Art. 64. § 1. Jeżeli sprawca skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności popełnia w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, a może ją wymierzyć w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. Jeżeli sprawca uprzednio skazany w warunkach określonych w § 1 lub art. 64a § 1, który odbył łącznie co najmniej rok kary pozbawienia wolności i w ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub części ostatniej kary popełnia ponownie umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, przestępstwo zgwałcenia, rozboju, kradzieży z włamaniem lub inne przestępstwo przeciwko mieniu popełnione z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 3. Przewidziane w § 1 lub 2 podwyższenie górnego ustawowego zagrożenia nie dotyczy zbrodni.”;

15) po art. 64 dodaje się art. 64a w brzmieniu:

„Art. 64a § 1. Jeżeli sprawca skazany na karę pozbawienia wolności za zbrodnię zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy tej kary popełnia ponownie takie przestępstwo, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. Przewidziane w § 1 podwyższenie górnego ustawowego zagrożenia nie dotyczy zbrodni.”;

16) w art. 73 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Dozór jest obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 2 lub art. 64a § 1, a także wobec sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.”;

17) w art. 75 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zarządzenie wykonania kary nie może nastąpić później niż w ciągu roku od zakończenia okresu próby.”;

18) uchyla się art. 75a;

19) w art. 76:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem roku od zakończenia okresu próby.”,

b) uchyla się § 1a,

c) § 1b otrzymuje brzmienie:

„§ 1b. W wypadku, o którym mowa w § 1, przepis art. 108 stosuje się.”;

20) w art. 77:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd, wymierzając karę wymienioną w art. 32 pkt 3 lub 5, może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78.”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

§ 3. Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sprawcy za czyn popełniony przez niego po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat, sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia.

§ 4. Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności

spowoduje trwale niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób.”;

21) w art. 78 otrzymuje brzmienie:

„Art. 78. § 1. Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary, a jeżeli wymierzono karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 25 lat – po odbyciu co najmniej 15 lat kary.

§ 2. Skazanego określonego w art. 64 § 1 można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary, natomiast określonego w art. 64 § 2 lub art. 64a § 1 po odbyciu trzech czwartych kary.

§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu 30 lat kary.”;

22) w art. 79 otrzymuje brzmienie:

„Art. 79. § 1. Przepisy art. 78 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do sumy dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno. Przepis art. 78 § 2 stosuje się, jeżeli chociażby jedno z przestępstw popełniono w warunkach określonych w art. 64 lub 64a.

§ 2. Skazanego można, niezależnie od warunków określonych w art. 78 § 1 lub 2, zwolnić warunkowo po odbyciu 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Przepis art. 78 § 3 stosuje się odpowiednio, jeżeli chociażby jedna z kar, które skazany ma odbyć kolejno, jest karą dożywotniego pozbawienia wolności.”;

23) w art. 80

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli skazanym jest osoba określona w art. 64 § 2 lub art. 64a § 1, okres próby nie może być krótszy niż 3 lata.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. W razie warunkowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub surowszym okres próby wynosi 10 lat.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności okres próby trwa dożywotnio.”;

24) art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej

roku kary pozbawienia wolności, a w wypadku kary dożywotniego pozbawienia wolności przed odbyciem przynajmniej 5 lat kary.”;

25) art. 85 otrzymuje brzmienie:

„Art. 85. § 1. Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy chronologicznie wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

§ 2. W wypadkach przewidzianych w ustawie, jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w § 1, sąd orzeka karę łączną, gdy za przestępstwa wymierzono kary innego rodzaju, podlegające łączeniu.”;

26) art. 85a otrzymuje brzmienie:

„Art. 85a. Orzekając karę łączną, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego.”;

27) art. 86–88 otrzymują brzmienie:

„Art. 86. § 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności. Karę pozbawienia wolności wymierza się w miesiącach i latach.

§ 2. Jeżeli najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności, dolną granicę kary łącznej przyjmuje się w tej wysokości.

§ 3. Jeżeli chociażby jedno przestępstwo jest zagrożone karą grzywny, której górna granica ustawowego zagrożenia przekracza 810 stawek dziennych, sąd wymierza karę łączną grzywny powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4500 stawek dziennych grzywny. W razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest równa 4500 stawek dziennych, sąd orzeka karę grzywny w tej wysokości jako karę łączną grzywny. W razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa przekracza 4500 stawek dziennych, sąd orzeka karę grzywny w tej wysokości jako karę łączną grzywny.

§ 4. Wymierzając karę łączną grzywny, sąd określa na nowo wysokość stawki dziennej, kierując się wskazaniem określonymi w art. 33 § 3. Wysokość stawki dziennej nie może przekraczać najwyższej ustalonej poprzednio.

§ 5. Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien jest wymierzona kwotowo, karę łączną grzywny wymierza się kwotowo. Przepisy § 1-3 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Wymierzając karę łączną ograniczenia wolności, sąd określa na nowo obowiązek lub wymiar potrącenia, o których mowa w art. 34 § 1a. Sąd może także nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 2-7a, jak również orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7.

Art. 87. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności sąd wymierza karę łączną pozbawienia wolności, jeżeli ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności przyjmuje się, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

Art. 88. Jeżeli najsurowszą karą orzeczoną za jedno ze zbiegających się przestępstw jest kara dożywotniego pozbawienia wolności, orzeka się tę karę jako karę łączną; w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar pozbawienia wolności w wymiarze przynajmniej 25 lat sąd może orzec jako karę łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności.”;

28) w art. 89a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli chociażby jedną z kar podlegających łączeniu jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczona na podstawie art. 60 § 5, sąd może wymierzyć karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze równym karze pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczonej na podstawie art. 60 § 5, a jeżeli kar wymierzonych na tej podstawie było więcej – w wymiarze równym najsurowszej karze pozbawienia wolności orzeczonej na podstawie art. 60 § 5, o ile jednocześnie stosuje warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczona na podstawie art. 60 § 5 podlega łączeniu z surowszą karą pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczoną bez zastosowania art. 60 § 5 lub bez zastosowania warunkowego zawieszenia jej wykonania.”;

29) w art. 91 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca w warunkach określonych w art. 85 popełnia dwa lub więcej ciągów przestępstw określonych w § 1 lub ciąg przestępstw oraz inne przestępstwo, sąd orzeka karę łączną, stosując odpowiednio przepisy tego rozdziału.”;

30) uchyla się art. 91a;

31) po art. 91a dodaje się art. 91b w brzmieniu:

„Art. 91b. § 1. Wyrok łączny:

1) wydaje się również, gdy poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane; przepis art. 71 § 2 stosuje się odpowiednio;

2) nie obejmuje kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a.

§ 2. Jeżeli w wyroku łącznym następuje połączenie kary poprzednio objętej karą łączną orzeczoną w wyroku skazującym lub sąd wydaje kolejny wyrok łączny, granice nowej kary łącznej w wyroku łącznym wyznaczają jedynie kary wymierzone za poszczególne przestępstwa, a nie poprzednio orzeczona kara łączna.”;

32) w art. 93a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli ustawa tak stanowi, tytułem środka zabezpieczającego można orzec nakaz i zakazy określone w art. 39 pkt 2-3 lub przypadek określony w art. 44b.”;

33) w art. 93c w pkt 3 wyrazy „art. 200 § 1” zastępuje się wyrazami „art. 200 § 1, 3 lub 4”;

34) w art. 93d § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Jeżeli sprawca został skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, orzeczony środek zabezpieczający stosuje się po odbyciu kary lub warunkowym zwolnieniu, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

35) w art. 93g § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 2 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 3. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 3 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje

wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.”;

36) w art. 99 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1, sąd może orzec tytułem środka zabezpieczającego nakaz lub zakazy wymienione w art. 39 pkt 2-3 lub przepadek, o którym mowa w art. 44b.”;

37) w art. 101:

a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) 40 – gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa;”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli dokonanie przestępstwa zależy od nastąpienia określonego w ustawie skutku, bieg przedawnienia rozpoczyna się od czasu, gdy skutek nastąpił.”,

c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. W przypadku przestępstwa popełnionego w czasie dłuższym niż jeden dzień bieg przedawnienia rozpoczyna się z upływem ostatniego dnia, w którym sprawca swoim zachowaniem wypełniał znamiona przestępstwa.”,

d) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W przypadku:

1) występków przeciwko życiu i zdrowiu, popełnionych na szkodę małoletniego, zagrożonych karą, której górna granica przekracza 5 lat pozbawienia wolności,

2) przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego, z wyjątkiem przestępstw wymienionych w art. 105 pkt 3–6, albo gdy treści pornograficzne obejmują udział małoletniego

– przedawnienie karalności przestępstwa nie może nastąpić przed ukończeniem przez niego 40. roku życia.”;

38) w art. 102 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli w toku wszczętego postępowania powzięto uzasadnione podejrzenie popełnienia innego przestępstwa, karalność tego przestępstwa ulega przedłużeniu w sposób określony w § 1 z dniem, w którym podjęto pierwszą czynność dowodową zmierzającą do ustalenia, czy zostało ono popełnione.”;

39) art. 105 otrzymuje brzmienie:

„Art. 105. Przepisów art. 101 – 103 nie stosuje się do:

- 1) zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstw wojennych;
 - 2) umyślnego przestępstwa: zabójstwa, ciężkiego uszkodzenia ciała, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności łączonego ze szczególnym udręczeniem, popełnionego przez funkcjonariusza publicznego w związku z pełnieniem obowiązków służbowych;
 - 3) przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5, popełnionych na szkodę małoletniego poniżej 15 lat;
 - 4) przestępstw określonych w art. 148 § 2 pkt 2 lub § 3, popełnionych w związku ze zgwałceniem małoletniego poniżej 15 lat lub w związku ze zgwałceniem ze szczególnym okrucieństwem;
 - 5) przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5, jeżeli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem;
 - 6) przestępstwa określonego w art. 156 § 1 i art. 197 § 4 w związku z art. 11 § 2.”;
- 40) w art. 107 § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. W razie skazania na karę pozbawienia wolności wymienioną w art. 32 pkt 3, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.”;
- 41) art. 108 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 108. Jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.”;
- 42) w art. 115:
- a) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

§ 3. Przestępstwami podobnymi są przestępstwa takiego samego rodzaju; przestępstwa popełnione przy użyciu przemocy lub groźby jej użycia, a także przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności albo

przestępstwa popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uważa się za przestępstwa podobne.”,

b) po § 9 dodaje się § 9a w brzmieniu:

„§ 9a. Kradzieżą szczególnie zuchwałą jest:

1) kradzież, której sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy ruchomej lub innych osób lub używa przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby, w celu zawładnięcia tą rzeczą;

2) kradzież rzeczy ruchomej znajdującej się bezpośrednio na osobie lub w noszonym przez nią ubraniu albo przenoszonych lub przemieszczanych przez tę osobę w warunkach bezpośredniego kontaktu lub znajdującego się w przedmiotach przenoszonych lub przemieszczanych w takich warunkach.”,

d) po § 23 dodaje się § 23a w brzmieniu:

„§ 23a. Akt agresji oznacza użycie, wydanie polecenia użycia lub przyzwolenie na użycie sił zbrojnych, uzbrojonych grup, jednostek nieregularnych lub najemników w sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych lub decyzją konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności, politycznej niepodległości lub istotnym interesom gospodarczym innego państwa albo dopuszczenie do użycia terytorium, udostępnionemu innemu państwu lub uzbrojonym grupom, jednostkom nieregularnym lub najemnikom do dokonania przez to państwo aktu agresji przeciwko państwu trzeciemu.”;

43) w art. 117:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą lub dokonuje aktu agresji,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kto publicznie nawołuje do wszczęcia wojny napastniczej lub publicznie pochwała wszczęcie lub prowadzenie takiej wojny lub dokonanie aktu agresji,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

44) w art. 118 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu wyniszczenia w całości albo w części grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie, dopuszcza się zabójstwa albo powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu osoby należącej do takiej grupy,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, w celu określonym w § 1, stwarza dla osób należących do takiej grupy warunki życia grożące jej biologicznym wyniszczeniem, stosuje środki mające służyć do wstrzymania urodzeń w obrębie grupy lub przymusowo odbiera dzieci osobom do niej należącym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

45) art. 118a otrzymuje brzmienie:

„Art. 118a. § 1. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) dopuszcza się zabójstwa,
- 2) powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka,
- 3) stwarza dla osób należących do grupy ludności warunki życia grożące ich biologicznej egzystencji, w szczególności przez pozbawienie dostępu do żywności lub opieki medycznej, które są obliczone na ich wyniszczenie,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie,
- 2) pozbawia osobę wolności na czas przekraczający 7 dni lub ze szczególnym udręczeniem,
- 3) stosuje tortury lub poddaje osobę okrutnemu lub niehumanitarnemu traktowaniu,
- 4) dopuszcza się zgwałcenia albo stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp w inny sposób narusza wolność seksualną osoby,

5) stosując przemoc lub groźbę bezprawną powoduje zajście przez kobietę w ciążę w zamiarze wpłynięcia na skład etniczny grupy ludności lub dokonania innych poważnych naruszeń prawa międzynarodowego,

6) pozbawia osobę wolności i odmawia udzielenia informacji dotyczących tej osoby lub miejsca jej pobytu lub przekazuje nieprawdziwe informacje dotyczące tej osoby lub miejsca jej pobytu, w zamiarze pozbawienia takiej osoby ochrony prawnej przez dłuższy okres,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

§ 3. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

1) naruszając prawo międzynarodowe zmusza osoby do zmiany ich zgodnego z prawem miejsca zamieszkania,

2) dopuszcza się poważnego prześladowania grupy ludności z powodów uznanych za niedopuszczalne na podstawie prawa międzynarodowego, w szczególności politycznych, rasowych, narodowych, etnicznych, kulturowych, wyznaniowych lub z powodu bezwyznaniowości, światopoglądu lub płci, powodując pozbawienie praw podstawowych,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

46) art. 120 otrzymuje brzmienie:

„Art. 120. Kto stosuje środek masowej zagłady zakazany przez prawo międzynarodowe,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

47) w art. 122 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto w czasie działań zbrojnych atakuje miejscowość lub obiekt niebroniony, strefę sanitarną, zdemilitaryzowaną lub zneutralizowaną albo stosuje inny sposób walki zakazany przez prawo międzynarodowe,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

48) art. 123 otrzymuje brzmienie:

„Art. 123. § 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, dopuszcza się zabójstwa wobec:

1) osób, które składając broń lub nie dysponując środkami obrony poddały się,

- 2) rannych, chorych, rozbitków, personelu medycznego lub osób duchownych,
- 3) jeńców wojennych,
- 4) ludności cywilnej obszaru okupowanego, zajętego lub na którym toczą się działania zbrojne, albo innych osób korzystających w czasie działań zbrojnych z ochrony międzynarodowej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, powoduje u osób wymienionych w § 1 ciężki uszczerbek na zdrowiu, poddaje te osoby torturom, okrutnemu lub nieludzkiemu traktowaniu, dokonuje na nich, nawet za ich zgodą, eksperymentów poznawczych, używa ich do ochraniań swoję obecnością określonego terenu lub obiektu przed działaniami zbrojnymi albo własnych oddziałów lub zatrzymuje jako zakładników,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

- 49) w art. 124 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, zmusza osoby wymienione w art. 123 § 1 do służby w nieprzyjacielskich siłach zbrojnych lub do uczestnictwa w działaniach zbrojnych skierowanych przeciwko własnemu krajowi, stosuje kary cielesne, przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza te osoby do obcowania płciowego, poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, dopuszcza się zamachu na godność osobistą, w szczególności poniżającego i upokarzającego traktowania, pozbawia wolności, pozbawia prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu albo ogranicza prawo tych osób do obrony w postępowaniu karnym, ogłasza prawa lub roszczenia obywateli strony przeciwnej za wygasłe, zawieszane lub niedopuszczalne do dochodzenia przed sądem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

- 50) w art. 125 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli czyn dotyczy mienia znacznej wartości albo dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

- 51) w art. 126c § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 117, art. 118 lub art. 120,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

52) art. 127 otrzymuje brzmienie:

„Art. 127. § 1. Kto, mając na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części obszaru lub zmianę przemocą konstytucyjnego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje w porozumieniu z innymi osobami działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

53) w art. 128 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

54) w art. 130:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kto, biorąc udział w obcym wywiadzie albo działając na jego rzecz, udziela temu wywiadowi wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kto działalność obcego wywiadu organizuje lub nią kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

55) art. 134 otrzymuje brzmienie:

„Art. 134. Kto dopuszcza się zamachu na życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

56) w art. 140 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

57) w art. 148:

- a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:
- „§ 1. Kto zabija człowieka,
podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.
- § 2. Kto zabija człowieka:
- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
 - 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
 - 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
 - 4) z użyciem materiałów wybuchowych,
- podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 15 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”
- b) dodaje się § 5 w brzmieniu:
- „§ 5. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, 2 lub 3,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;
- 58) po art. 148 dodaje się art. 148a w brzmieniu:
- „Art. 148a. § 1. Kto przyjmuje zlecenie zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.
- § 2. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto, przed wszczęciem postępowania karnego ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu.”;
- 59) w art. 154 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 3 lub w art. 153 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;
- 60) art. 155 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 155. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.”;
- 61) w art. 156:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:
- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,

2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

62) art. 158 otrzymuje brzmienie:

„Art. 158. § 1. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. W razie skazania za udział w pobiciu, o którym mowa w § 1–3, sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 w wysokości co najmniej 5.000 zł.”;

63) art. 161 otrzymuje brzmienie:

„Art. 161. § 1. Kto, wiedząc, że jest zarażony wirusem HIV lub dotknięty chorobą weneryczną lub zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu, naraża bezpośrednio inną osobę na zarażenie tym wirusem lub chorobą,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 naraża na zarażenie wiele osób, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

64) w art. 163 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

65) w art. 165 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

66) w art. 165a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

67) art. 166 otrzymuje brzmienie:

„Art. 166. § 1. Kto, stosując podstęp albo gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu, przejmuje kontrolę nad statkiem wodnym lub powietrznym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Kto, działając w sposób określony w § 1, spowoduje bezpośrednio niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

68) w art. 173 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

69) w art. 178:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173 § 1 i 2, art. 174 lub art. 177 § 1 znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia, lub spożywał alkohol lub zażywał

środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173 lub art. 177, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173 § 3 lub 4 lub art. 177 § 2 w warunkach określonych w 178 § 1, sąd orzeka karę pozbawienia wolności w wysokości nie niższej niż:

- 1) 3 lata, jeżeli następstwem wypadku jest ciężki uszczerbek na zdrowiu innej osoby albo następstwem katastrofy jest ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób,
- 2) 5 lat, jeżeli następstwem wypadku albo katastrofy jest śmierć człowieka – do dwukrotności górnej granicy ustawowego zagrożenia.”,

c) dodaje się § 3w brzmieniu:

„§ 3. W razie skazania, o którym mowa w § 1 lub 1a, sąd orzeka przepadek , o którym mowa w art. 44b.

70) w art. 178a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 178a. § 1. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, art. 174, art. 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub dopuścił się czynu określonego w § 1 w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo albo spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po

zdarzeniu, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego.

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”,

c) po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. W razie popełnienia przestępstwa określonego w § 1 przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości, w którym stężenie alkoholu w jego organizmie było nie mniejsze niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadziło do takiego stężenia lub przez sprawcę znajdującego się pod wpływem środka odurzającego albo w razie popełnienia przestępstwa określonego w § 4 przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, sąd orzeka przepadek, o którym mowa w art. 44b, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.”;

71) w art. 185 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

72) w art. 189 § 2a i 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 2, dotyczy osoby nieporadnej ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 3. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 1–2a, łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

73) w art. 189a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się handlu ludźmi,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

74) w art. 190 § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 190 § 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub na szkodę osoby dla niej najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w osobie, do której została skierowana lub której dotyczy uzasadnioną obawę, że będzie spełniona,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

75) art. 190a otrzymuje brzmienie:

„Art. 190a. § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek, inne jej dane osobowe lub inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, przez co wyrządza jej szkodę majątkową lub osobistą.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

76) w art. 191:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 191. § 1. Kto, stosując przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną, zmusza ją lub inną osobę do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia stosuje przemoc innego rodzaju uporczywie lub w sposób istotnie utrudniający innej osobie korzystanie z zajmowanego lokalu mieszkalnego.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Ściganie przestępstw określonych w § 1 i 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

77) w art. 193 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

78) w art. 197:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

1) wspólnie z inną osobą,

2) (uchylony)

3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry,

4) posługując się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działając w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu,

5) wobec kobiety ciężarnej,

6) utrwalając obraz lub dźwięk z przebiegu czynu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 4. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia wobec małoletniego poniżej lat 15 lub sprawca czynu określonego w § 1–3 działa ze szczególnym okrucieństwem lub następstwem tego czynu jest ciężki uszczerbek na zdrowiu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,

c) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–4 jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

79) w art. 200 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

80) w art. 200 po § 5 dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w § 1, 3 lub 4 wobec małoletniego, który w chwili czynu pozostawał w stosunku zależności od sprawcy, w szczególności pod jego pieczę, lub z wykorzystaniem krytycznego położenia małoletniego sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy

przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.”;

81) w art. 200a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 4 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

82) w art. 202 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

83) art. 203 otrzymuje brzmienie:

„Art. 203. § 1. Kto wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

84) w art. 207 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

85) w art. 210 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

86) w art. 223 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

87) w art. 228:

a) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 5 dodaje się § 5a w brzmieniu:

„§ 5a. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową wielkiej wartości albo jej obietnicę,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

c) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Karom określonym w § 1–5a podlega odpowiednio także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.”;

88) w art. 229:

a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Karom określonym w § 1–4a podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.”;

89) w art. 230 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy, wywołując u innej osoby przekonanie o posiadaniu wpływów, wykorzystując lub utwierdzając takie przekonanie lub powołując się na wpływy:

- 1) w instytucji państwowej lub samorządowej,
- 2) w organizacji krajowej lub międzynarodowej,
- 3) w krajowej lub zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi,
- 4) w przedsiębiorstwie państwowym,
- 5) w spółce handlowej z udziałem Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego lub państwowej osoby prawnej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

90) w art. 230a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w podmiocie wskazanym w art. 230 § 1, polegające na bezprawnym wywarciu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

91) art. 234 otrzymuje brzmienie:

„Art. 234. Kto, przed organem powołanym do ścigania lub orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne, fałszywie oskarża inną osobę o popełnienie tych czynów zabronionych lub przewinienia dyscyplinarnego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

92) art. 235 otrzymuje brzmienie:

„Art. 235. § 1. Kto, przez tworzenie fałszywych dowodów lub inne podstępne zabiegi, kieruje przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne albo w toku postępowania zabiegi takie przedsięwzięje,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w toku postępowania karnego tworzy fałszywe dowody mające służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej za

popelnione przez siebie lub osobę najbliższą przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe.”;

93) w art. 240 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, art. 118a, art. 120–124, art. 127, art. 128, art. 130, art. 134, art. 140, art. 148, art. 148a, art. 156, art. 163, art. 166, art. 189, art. 197 § 3–5, art. 198, art. 200, art. 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

94) w art. 241 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Karze określonej w § 1 podlega, kto rozpowszechnia bez zezwolenia publicznie wiadomości z postępowania prowadzonego na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich.”;

95) po art. 244b dodaje się art. 244c w brzmieniu:

„Art. 244c. § 1. Kto uchyla się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, o którym mowa w art. 46, w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki, orzeczonych za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który wykonał w całości orzeczoną wobec niego środek kompensacyjny:

1) nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego, lub

2) nie później niż przed upływem terminu określonego zgodnie z § 3.

§ 3. Jeżeli z uwagi na rozmiar świadczenia będącego przedmiotem środka kompensacyjnego jego uiszczenie w całości przez sprawcę w terminie wskazanym w § 2 pkt 1 jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, prokurator może wyznaczyć sprawcy stosowny termin do wykonania tego obowiązku, nieprzekraczający 12 miesięcy.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

96) w art. 252 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 łączył się ze szczególnym udręczeniem zakładnika, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

97) w art. 256:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto publicznie propaguje nazistowski, komunistyczny, faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto publicznie propaguje ideologię nazistowską, komunistyczną, faszystowską lub ideologię nawołującą do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne.”,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, zbywa, oferuje, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 lub 1a albo będące nośnikiem symboliki nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej, użytej w sposób służący propagowaniu treści, określonej w § 1 lub 1a.”;

98) art. 258 otrzymuje brzmienie:

„Art. 258 § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli grupa albo związek określone w § 1 mają charakter zbrojny albo mają na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Kto grupę albo związek określone w § 1 w tym mające charakter zbrojny zakłada lub taką grupą albo związkiem kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupą lub związkiem kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

99) w art. 264 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Karze określonej w § 3 podlega ten, kto organizuje innym osobom przekraczanie wbrew przepisom granicy innego państwa, jeżeli obowiązek ścigania takiego czynu wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej.”;

100) w art. 270 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

101) w art. 270a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

102) w art. 271a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

103) w art. 272 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Kto, w celu uzyskania dokumentu wystawianego przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę upoważnioną do jego wystawienia, przedkłada funkcjonariuszowi lub innej osobie upoważnionej oświadczenie, zawierające nieprawdę co do okoliczności mającej istotne znaczenie dla wystawienia tego dokumentu lub jego treści,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;

104) w art. 277a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 270a § 1 albo art. 271a § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

105) w art. 278:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”,

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”,

c) § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3, 3a i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii, paliwa ciekłego lub gazowego albo karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.”;

106) uchyla się art. 278a;

107) art. 280 otrzymuje brzmienie:

„Art. 280 § 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

108) art. 282 otrzymuje brzmienie:

„Art. 282. § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania lub ograniczenia działalności gospodarczej,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, groźbą rozcłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania lub ograniczenia działalności gospodarczej.”;

109) art. 283 otrzymuje brzmienie:

„Art. 283. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w art. 279 § 1, art. 280 § 1 lub w art. 281 lub art. 282,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

110) w art. 294:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 2, 3a lub 5, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 2, 3a lub 5, art. 279 § 1, art. 280 § 1, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 4. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 2, 3a lub 5, art. 279 § 1, art. 280, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1 w stosunku do mienia

o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

111) w art. 296 § 4a otrzymuje brzmienie:

„§ 4a. Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego, współnika, akcjonariusza, udziałowca lub członka spółdzielni, osoby prawnej, o której mowa w § 1.”;

112) w art. 304 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Kto, w związku z udzielonym osobie fizycznej świadczeniem pieniężnym wynikającym z umowy pożyczki, kredytu lub innej umowy, której przedmiotem jest udzielenie takiego świadczenia z obowiązkiem jego zwrotu, niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby, żąda od niej zapłaty kosztów innych niż odsetki w kwocie co najmniej dwukrotnie przekraczającej maksymalną wysokość tych kosztów określoną w ustawie,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Tej samej karze podlega, kto, w związku z udzieleniem osobie fizycznej świadczenia pieniężnego wynikającego z umowy pożyczki, kredytu lub innej umowy, której przedmiotem jest udzielenie świadczenia pieniężnego z obowiązkiem jego zwrotu, niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby, żąda od niej zapłaty odsetek w kwocie co najmniej dwukrotnie przekraczającej stopę odsetek maksymalnych lub odsetek maksymalnych za opóźnienie, określonych w ustawie.”;

113) art. 305 otrzymuje brzmienie:

„Art. 305. § 1. Kto utrudnia lub udaremnia przetarg albo postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany bądź która prowadzi postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto, w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik trwającego lub przygotowywanego przetargu lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wchodzi w porozumienie z inną osobą, przekazuje lub rozpowszechnia informacje lub przemilcza istotne okoliczności, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest lub ma być dokonywany bądź która prowadzi lub ma prowadzić postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do aukcji.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 1–4 następuje na wniosek pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzonym jest Skarb Państwa lub przedmiot przetargu, aukcji lub zamówienia publicznego jest co najmniej w części finansowany ze środków publicznych.”;

114) po art. 306a dodaje się art. 306b i art. 306c w brzmieniu:

„Art. 306b. § 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 296 § 1 lub 2, art. 296a § 1, art. 297 § 1 lub 2, art. 298 § 1, art. 299 § 1 lub 2, art. 303 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości albo powodując szkodę w rozmiarach odpowiadających takiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 2. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 296 § 1 lub 2, art. 296a § 1, art. 297 § 1 lub 2, art. 298 § 1, art. 299 § 1 lub 2, art. 303 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości albo powodując szkodę w rozmiarach odpowiadających takiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

Art. 306c. § 1. Kto dokonuje zaboru tablicy rejestracyjnej pojazdu mechanicznego, umożliwiającej dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów, albo taką tablicę podrabia lub przerabia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto używa tablicy rejestracyjnej pojazdu mechanicznego, umożliwiającej dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów, nieprzypisanej do tego pojazdu, podrobionej albo przerobionej, jeżeli może to uniemożliwić albo utrudnić identyfikację tego pojazdu.”;

115) w art. 307 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 296, art. 299–305 lub art. 306b, który dobrowolnie naprawił szkodę w całości, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.”;

116) art. 309 otrzymuje brzmienie:

„Art. 309. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 296 § 3, art. 297, art. 299 lub art. 306b sąd może wymierzyć obok kary pozbawienia wolności grzywnę w wysokości do 3000 stawek dziennych.”;

117) w art. 310 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto podrabia albo przerabia polski albo obcy pieniądz, polski albo obcy znak pieniężny, który został ustalony jako prawny środek płatniczy, jednak nie został jeszcze wprowadzony do obiegu, inny środek płatniczy albo dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce lub z pieniędzy, innego środka płatniczego albo z takiego dokumentu usuwa oznakę umorzenia,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

118) w art. 352 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

119) art. 327 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd może orzec degradację w razie skazania za przestępstwo umyślne, jeżeli rodzaj czynu, sposób i okoliczności jego popełnienia pozwalają przyjąć, że sprawca utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego, a zwłaszcza w wypadku popełnienia przestępstwa na szkodę Skarbu Państwa.”;

120) art. 328 otrzymuje brzmienie:

„Art. 328. Sąd może orzec degradację wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem, żołnierzem rezerwy lub żołnierzem w stanie spoczynku.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, z późn. zm.²⁾) w art. 1025 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) należności za pracę za okres 3 miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach, renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, należności zasądzone na rzecz

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1578 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 11, 1090, 1177, 1655 i 1666.

pokrzywdzonego lub osób wykonujących prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym oraz koszty zwykłego pogrzebu dłużnika;”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 25 § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
 - „2) o występki określone w rozdziałach XVI i XVII oraz w art. 140–142, art. 148 § 4 i 5, art. 148a, art. 149, art. 150 § 1, art. 151–154, art. 158 § 3, art. 163 § 3 i 4, art. 165 § 1, 3 i 4, art. 166 § 1, art. 173 § 3 i 4, art. 185 § 2, art. 189a § 2, art. 210 § 2, art. 211a, art. 252 § 3, art. 258 § 1–3, art. 265 § 1 i 2, art. 269, art. 278 § 1, 2 i 3a w zw. z art. 294, art. 279 § 1 w zw. z art. art. 294 § 3 lub 4, art. 284 § 1 i 2 w zw. z art. 294, art. 286 § 1 w zw. z art. 294, art. 287 § 1 w zw. z art. 294, art. 296 § 3 oraz art. 299 Kodeksu karnego;”;
- 2) w art. 49a dotychczasową treść oznacza się jako § 1 oraz dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Pokrzywdzony może aż do zamknięcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć wniosek, o którym mowa w art. 41a § 1a Kodeksu karnego.”;
- 3) art. 55 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pokrzywdzony, o którym mowa w art. 330 § 2 zdanie trzecie, w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia, może wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3a i art. 396a nie stosuje się.”;
- 4) w art. 213 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL – numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód wyuczony i zawody wykonywane, a także miejsca pracy i źródła dochodu, dane o jego karalności, a w miarę możliwości numer telefonu lub adres poczty elektronicznej umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP). Odnośnie do oskarżonego będącego funkcjonariuszem publicznym w chwili popełnienia czynu lub w czasie postępowania należy ponadto zebrać dane dotyczące przebiegu służby publicznej, wyróżnień oraz ukarań dyscyplinarnych.

§ 2. Jeżeli podejrzany był już prawomocnie skazany, dla ustalenia, czy przestępstwo zostało popełnione w warunkach art. 64 lub 64a Kodeksu karnego lub przestępstwo skarbowe – w warunkach art. 37 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego skarbowego, dołącza się do akt postępowania odpis lub wyciąg wyroku oraz dane dotyczące odbycia kary. Dokumenty te dołącza się także w sprawach o zbrodnie.”;

5) art. 258a otrzymuje brzmienie:

„Art. 258a. Jeżeli oskarżony uniemożliwia lub utrudnia wykonywanie zastosowanego wobec niego środka zapobiegawczego lub umyślnie naruszył obowiązek lub zakaz związany ze stosowaniem takiego środka, sąd lub prokurator stosuje środek zapobiegawczy gwarantujący skuteczną realizację celów jego stosowania.”;

6) w art. 291 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Zabezpieczenie wykonania orzeczenia określonego w § 1 pkt 3 lub 5 może nastąpić również:

1) na mieniu osoby fizycznej, o której mowa w art. 44a Kodeksu karnego, lub osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, o której mowa w art. 45 § 3 Kodeksu karnego, lub na mieniu, które podlegałyby przypadkowi na podstawie art. 45a § 2 Kodeksu karnego lub art. 33 § 3 Kodeksu karnego skarbowego;

2) już po wszczęciu postępowania karnego - na mieniu, które podlegałyby przypadkowi na podstawie art. 45a § 1 Kodeksu karnego, art. 43 § 1 lub 2 lub art. 43a Kodeksu karnego skarbowego oraz na mieniu, które podlegałyby przypadkowi pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b Kodeksu karnego.”;

7) w art. 293 po § 5 dodaje się § 5a w brzmieniu:

„§ 5a. Postanowienie o zmianie lub uchyleniu zabezpieczenia majątkowego staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia.”;

8) w art. 295 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się przepadek pojazdu mechanicznego, Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez osobę podejrzaną w czasie popełnienia tego przestępstwa.”;

9) w art. 306 w § 1a w pkt 3:

a) wyrazy „art. 235” zastępuje się wyrazami „art. 235 § 1”,

b) wyrazy „art. 296–306” zastępuje się wyrazami „art. 296–306c”;

10) po art. 318 dodaje się art. 318a w brzmieniu:

„Art. 318a. § 1. W sprawach o występki z art. 244c § 1 Kodeksu karnego w razie wyznaczenia podejrzanemu terminu do wykonania obowiązku na podstawie art. 244c § 3 Kodeksu karnego prokurator zawiesza postępowanie.

§ 2. Prokurator podejmuje postępowanie zawieszony na podstawie § 1 po upływie terminu do wykonania obowiązku albo wykonania obowiązku przed upływem tego terminu.”;

11) w art. 330 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a, w tym zaskarżył postanowienie utrzymane w mocy przez prokuratora nadrzędnego, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 - o czym należy go pouczyć.”;

12) w art. 332 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 Kodeksu karnego skarbowego;”;

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53 i 472) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 43a w § 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153 § 1a lub 1b;”;

2) art. 43c otrzymuje brzmienie:

„Art. 43c. § 1. Karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny. Elektroniczną kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności wykonuje się jako dozór mobilny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa

w art. 153 § 1a lub 1b, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne, środki zabezpieczające lub przerwę.”;

3) w art. 43e dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W sprawach związanych z wykonywaniem dozoru mobilnego orzeczonego w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności właściwy jest sąd penitencjarny, w okręgu którego skazany będzie przebywał.”;

4) w art. 43i § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisy § 1–3 nie mają zastosowania do postępowania w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności.”;

5) w art. 43k w § 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Po uzyskaniu od podmiotu dozoru informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:”;

6) po art. 43k dodaje się art. 43ka w brzmieniu:

„Art. 43ka. § 1. Przed orzeczeniem wobec skazanego elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie zastosowaniu takiej kontroli nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozoru.”;

§ 2. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego sąd penitencjarny:

1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozoru gotowości do zainstalowania środków technicznych;

2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 3. Przepisy art. 43k § 2, 4 i 6–8 stosuje się odpowiednio.”;

7) w art. 43la w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 lub art. 64a § 1 Kodeksu karnego;”;

8) w art. 88 w § 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- „2) skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo na karę pozbawienia wolności w wymiarze nie niższym niż 25 lat;”;
- 9) w art. 110 w § 2b pkt 2 otrzymuje brzmienie:
- „2) skazanego określonego w art. 64 § 1 lub 2, art. 64a § 1 oraz art. 65 Kodeksu karnego;”;
- 10) w art. 121 dodaje się § 11 w brzmieniu:
- „§ 11. W stosunku do skazanych zatrudnionych poza terenem zakładu karnego sąd penitencjarny może orzec, na wniosek dyrektora tego zakładu, elektroniczną kontrolę miejsca pobytu na okres niezbędny do wykonywania pracy poza terenem zakładu karnego.”;
- 11) w art. 139 § 6 otrzymuje brzmienie:
- „§ 6. Przyznanie nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w wymiarze nie niższym niż 25 lat albo karę dożywotniego pozbawienia wolności, w zakładzie karnym typu zamkniętego, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.”;
- 12) w art. 151 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów. Odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazanym określonym w art. 64 § 1 lub 2 lub art. 64a § 1 lub w art. 65 Kodeksu karnego, a także skazanym za przestępstwa określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.”;
- 13) dotychczasowy art. 153a oznacza się jako art. 153b i po art. 153 dodaje się art. 153a w brzmieniu:
- „Art. 153a § 1. Udzielając przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności skazanemu, wobec którego administracja zakładu karnego sporządziła negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną, sąd penitencjarny może orzec wobec niego elektroniczną kontrolę miejsca pobytu.
- § 2. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–200 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, art. 64a § 1 lub art. 65 Kodeksu karnego, który został skazany za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, a także wobec skazanego na

karę dożywotniego pozbawienia wolności, niezależnie od treści sporządzonej prognozy kryminologiczno-społecznej, orzeczenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu jest obowiązkowe.

§ 3. Sąd penitencjarny może odstąpić od orzeczenia elektronicznej kontroli miejsca pobytu, o której mowa w § 2, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

§ 4. Elektronicznej kontroli miejsca pobytu nie orzeka się, jeżeli nie pozwalają na to warunki techniczne, o których mowa w art. 43h § 1.

§ 5. Sąd penitencjarny może uchylić elektroniczną kontrolę miejsca pobytu nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od udzielenia przerwy, jeżeli dalsze stosowanie takiej kontroli jest niecelowe. Wobec skazanego, o którym mowa w § 2, uchylenie może nastąpić w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, nie wcześniej niż po upływie 9 miesięcy od udzielenia przerwy.

§ 6. Elektroniczna kontrola miejsca pobytu ustaje najpóźniej z chwilą osadzenia skazanego po upływie okresu przerwy.”;

14) w art. 156 po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Sąd penitencjarny odwołuje przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, nie zachowa wyznaczonego terminu do zgłoszenia podmiotowi dozoru gotowości, o której mowa w art. 43m § 1 albo uchyła się od niezwłocznego założenia przez podmiot dozoru nadajnika lub od wykonania innych obowiązków związanych z dozorem elektronicznym.

§ 2b. Sąd penitencjarny może odstąpić od odwołania przerwy, o którym mowa w § 2a, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.”;

15) w art. 159 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Warunkowo zwolnionego sąd penitencjarny może w okresie próby oddać pod dozór kuratora sądowego, osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, oraz nałożyć na niego obowiązki określone w art. 72 § 1 Kodeksu karnego, a jeżeli szkoda wyrządzona przestępstwem, za które skazany odbywa karę, nie została naprawiona, orzec obowiązek określony w art. 72 § 2 Kodeksu karnego. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, młodocianego sprawcy przestępstwa

umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 lub art. 64a Kodeksu karnego, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności oddanie pod dozór jest obowiązkowe.”;

16) w art. 161 § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 4. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem roku od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.”;

17) w art. 169b w § 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) skazanych określonych w art. 64 § 1 i 2 i art. 64a § 1 Kodeksu karnego;”;

18) w art. 173 w § 3 wyrazy „art. 156 § 1 i 2” zastępuje się wyrazami „art. 156 § 1–2a”;

19) w art. 178a skreśla się wyrazy „i art. 75a § 1 i 5”.

Art. 5. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281, 720 i 1023) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 65a otrzymuje brzmienie:

„Art. 65a. Kto, nie stosując się do wydawanych przez funkcjonariusza Policji, Żandarmerii Wojskowej lub Straży Granicznej, na podstawie prawa, poleceń określonego zachowania się, umyślnie uniemożliwia lub istotnie utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

2) w art. 107 skreśla się wyrazy „do 1500 złotych”;

3) art. 107a otrzymuje brzmienie:

„Art. 107a. § 1. Kto włączając się w transmisję danych prowadzoną przy użyciu systemu teleinformatycznego, nie będąc do tego uprawnionym umyślnie udaremnia lub utrudnia użytkownikowi tego systemu przekazywanie informacji, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 złotych.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 używa słów powszechnie uznanych za obelżywe lub w inny sposób dopuszcza się nieobyczajnego wybryku, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo karze grzywny nie niższej niż 3000 złotych.”;

4) art. 116 otrzymuje brzmienie:

„Art. 116. § 1. Kto, wiedząc o tym, że:

1) jest chory na gruźlicę, chorobę weneryczną lub inną chorobę zakaźną albo podejrzany o tę chorobę,

2) styka się z chorym na chorobę określoną w pkt 1 lub z podejrzany o to, że jest chory na gruźlicę lub inną chorobę zakaźną,

3) jest nosicielem choroby określonej w pkt 1 lub podejrzany o nosicielstwo

– nie przestrzega zakazu, nakazu, ograniczenia lub obowiązku, określonego w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi lub w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub nie przestrzega decyzji wydanej na podstawie tych przepisów przez organy inspekcji sanitarnej, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 1a. Kto nie przestrzega zakazu, nakazu, ograniczenia lub obowiązku, określonego w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, sprawując pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, nie dopełnia obowiązku spowodowania, aby osoba ta zastosowała się do o zakazu, nakazu, ograniczenia, obowiązku lub decyzji, o których mowa w § 1 i 1a.”;

5) w art. 130 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu art. 119 nie stosuje się, jeżeli sprawca popełnia kradzież szczególnie zuchwałą lub kradzież z włamaniem.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. poz. 223, z 1989 r. poz. 363, z 1991 r. poz. 261, z 1993 r. poz. 270, z 1995 r. poz. 443, z 1996 r. poz. 779, z 2003 r. poz. 2272, z 2011 r. poz. 1431 oraz z 2013 r. poz. 1247) w art. 2 w ust. 1:

1) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) do 15 lat – 600 zł.”;

2) dodaje się pkt 7 w brzmieniu:

„7) powyżej 15 lat – 1000 zł.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 11 w § 3 wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”;

2) w art. 18 w § 1 w pkt 1 wyrazy „art. 10 § 2” zastępuje się wyrazami „art. 10 § 2 i 2a”;

- 3) w art. 27 w § 2 wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”;
- 4) w art. 32k w § 1 wyrazy „art. 10 § 2” zastępuje się wyrazami „art. 10 § 2 i 2a”;
- 5) w art. 87 w § 3a wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”;
- 6) w art. 91 w § 2 wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”.

Art. 8. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, z późn. zm.³⁾) w art. 19 w ust. 1 w pkt 2 wyrazy „art. 228 § 1 i 3–5” zastępuje się wyrazami „art. 228 § 1 i 3–6”.

Art. 9. W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 586, 2320) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie przysługuje żołnierzowi, żołnierzowi rezerwy lub żołnierzowi w stanie spoczynku, wobec którego prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono środek karny pozbawienia praw publicznych lub degradacji.”.

Art. 10. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.⁴⁾) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Kto powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie albo uprawia handel niewolnikami,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”.

Art. 11. W ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, 463, 694 i 720) w art. 44 w ust. 2 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu powstrzymać się od spożywania napojów alkoholowych i środków działających podobnie do alkoholu;”.

Art. 12. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2021 r. poz. 408 i 694) w art. 20 w § 2 wyrazy „art. 86 § 1a, 2 i 3” zastępuje się wyrazami „art. 86 § 2 i 3”.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 956, 1610, 2112 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1005.

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1083, z 1998 r. poz. 715, z 2009 r. poz. 1149 i 1589 oraz z 2010 r. poz. 626.

Art. 13. W ustawie z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1158 oraz 2021 r. poz. 187) w art. 12 w ust. 2:

- 1) w pkt 3 skreśla się wyrazy „25 lat pozbawienia wolności,”;
- 2) w pkt 39 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 40 w brzmieniu:
„40) orzeczeniu w przedmiocie zamieszczenia danych o osobie w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub publicznym na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.”.

Art. 14. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214) w art. 31 w ust. 1 w pkt 4 wyrazy „art. 228 § 1 i 3–5” zastępuje się wyrazami „art. 228 § 1 i 3–6”.

Art. 15. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2020 r. poz. 358 oraz z 2021 r. poz. 1177) w art. 16 w ust. 1 w pkt 1 w lit. a wyrazy „art. 297–306” zastępuje się wyrazami „art. 297–306c”.

Art. 16. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 53 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1 lub 1a, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych, słomy makowej lub nowych substancji psychoaktywnych, lub czyn ten został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, sprawca
podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;
- 2) w art. 55 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych lub słomy makowej albo czyn ten został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, sprawca
podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;
- 3) w art. 59 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego, substancji psychotropowej lub nowej substancji psychoaktywnej małoletniemu, ułatwia użycie albo nakłania go do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”.

Art. 17. W ustawie z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1431 oraz z 2015 r. poz. 703) w art. 10 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie. Jeżeli jednak przepisy dotychczasowe przewidują odmienne zasady określenia rodzaju lub wymiaru kary zastępczej, stosuje się przepisy względniejsze dla skazanego.”.

Art. 18. W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) uchyla się art. 16 i art. 17.

Art. 19. W ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 152) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W Rejestrze publicznym gromadzi się, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 4, dane o osobach, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, jeśli w kwalifikacji prawnej przyjętej w orzeczeniu powołano art. 197 § 4 lub 5 Kodeksu karnego, lub które popełniły przestępstwo, o którym mowa w art. 2, będąc uprzednio skazanymi na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo, o którym mowa w art. 2, jeśli którekolwiek z tych przestępstw zostało popełnione na szkodę małoletniego.”;

2) w art. 7:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) dane identyfikujące osobę – nazwisko, w tym także przybrane, imiona, nazwisko rodowe, płeć, datę i miejsce urodzenia, państwo urodzenia, imiona rodziców, obywatelstwo lub obywatelstwa, nazwisko rodowe matki, miejsce zamieszkania oraz zawód wyuczony i wykonywany w rozumieniu przepisów wykonawczych do ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2021 r. poz. 1100, 1162 i 1621);”;

- b) w ust. 3 pkt 4 otrzymuje brzmienie:
„4) faktyczny adres pobytu, zawód wyuczony i wykonywany, zajmowane stanowisko, pełnioną funkcję oraz miejsce pracy osoby ujętej w Rejestrze, uzyskane od właściwej jednostki organizacyjnej Policji.”;
- 3) w art. 9:
- a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
„1. Orzeczenie o odpowiedzialności w sprawie o przestępstwo określone w art. 2 albo o czyn karalny określony w art. 2, zawiera rozstrzygnięcie w przedmiocie zamieszczenia w Rejestrze danych o osobie, o której mowa w art. 6.
2. W sprawie o przestępstwo określone w art. 2, w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd może orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych o osobie, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3, w Rejestrze ze względu na ochronę życia prywatnego lub inny ważny interes prywatny pokrzywdzonego lub jego osób najbliższych, a zwłaszcza dobro małoletniego pokrzywdzonego, lub gdy zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla osoby, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3.”;
- b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Przepisu ust. 2 nie stosuje się wobec osoby, o której mowa w art. 6 ust. 2. Sąd może orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych tej osoby w Rejestrze publicznym, kierując się wyłącznie dobrem małoletniego pokrzywdzonego.”;
- 4) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:
„Art. 9a. 1. Jeżeli wyrok nie zawiera rozstrzygnięcia w przedmiocie orzeczenia, o którym mowa w art. 9 ust. 1, sąd orzeka o tym postanowieniem na posiedzeniu.
2. Strony oraz pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w tym posiedzeniu.
3. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie.
4. Do postępowania, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023).”;
- 5) w art. 11 w ust. 1:
- a) w pkt 1 lit. a i b otrzymują brzmienie:
„a) zgłoszenia faktycznego adresu pobytu, zawodu wyuczonego i wykonywanego oraz miejsca pracy, w jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce pobytu w terminie 3 dni od dnia powiadomienia, o którym mowa w art. 10,

- b) zgłaszania każdorazowej zmiany faktycznego adresu pobytu, zawodu wyuczonego, zawodu wykonywanego lub miejsca pracy najpóźniej w trzecim dniu od tej zmiany, w jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce pobytu;”
- b) pkt 2 otrzymuje brzmienie:
- „2) przebywająca w areszcie śledczym, zakładzie karnym, zakładzie psychiatrycznym, młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub zakładzie poprawczym jest obowiązana do zgłoszenia osobie kierującej jednostką, w której przebywa, faktycznego adresu pobytu, pod którym będzie przebywała po opuszczeniu jednostki i zawodu wyuczonego podczas pobytu w tej jednostce, najpóźniej w dniu opuszczenia tej jednostki; osoba kierująca jednostką niezwłocznie przekazuje te informacje jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce pobytu osoby opuszczającej jednostkę;”
- c) dodaje się pkt 3 w brzmieniu:
- „3) która po opuszczeniu aresztu śledczego, zakładu karnego, zakładu psychiatrycznego, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub zakładu poprawczego podjęła pracę, jest obowiązana do zgłoszenia miejsca podjęcia pracy w jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce pobytu, w terminie 3 dni od dnia podjęcia pracy.”;
- 6) w art. 23 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. Kto, będąc obowiązany, w związku z umieszczeniem danych w Rejestrze, do zgłoszenia faktycznego adresu pobytu, zawodu wyuczonego, zawodu wykonywanego lub miejsca pracy oraz każdorazowych zmian w tym zakresie, we właściwej jednostce organizacyjnej Policji lub właściwej osobie kierującej aresztem śledczym, zakładem karnym, zakładem psychiatrycznym, młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym lub zakładem poprawczym, nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.”.

Art. 20. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 575) w art. 42 w ust. 1 w pkt 1 po wyrazach „art. 148,” dodaje się wyrazy „art. 148a,”.

Art. 21. Kara, o której mowa w art. 32 pkt 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, może być wymierzana na podstawie art. 4 § 1 tej ustawy, a wymierzona

prawomocnie staje się karą, o której mowa w art. 32 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w wymiarze 25 lat pozbawienia wolności.

Art. 22. W sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem, w których kara nie została wykonana, do osób warunkowo zwolnionych, jak również do osób odbywających kary pozbawienia wolności stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 o warunkowym zwolnieniu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 23. 1. Przepisy rozdziału IX ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Przepisy rozdziału IX ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 24. Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 o przedawnieniu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że termin przedawnienia już upłynął.

Art. 25. Przepisy art. 16 i art. 17 ustawy, o której mowa w art. 18, stosuje się do spraw, w których wniosek skazanego został złożony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 26. 1. Do postępowań wszczętych i niezakończonych na podstawie ustawy, o której mowa w art. 4, stosuje się, aż do prawomocnie zakończonego postępowania, przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do postępowań w przedmiocie udzielenia przerwy w wykonaniu kary, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art.4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 27. 1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 43c § 2 ustawy zmienianej w art. 4, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 43c § 2 ustawy zmienianej w art. 4 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 43k § 8 ustawy zmienianej w art. 4, zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 43k § 8 ustawy zmienianej w art. 4, jednak nie dłużej niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 28. 1. Do sprawcy czynu, o którym mowa w art. 197 § 3 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, jeżeli czyn ten został popełniony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 19 w brzmieniu dotychczasowym.

2. W sprawach o czyn, o którym mowa w ust. 1, stosuje się art. 7 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 pkt 4, art. 9 ust. 1, 2 i 4, art. 9a, art. 11 ust. 1 pkt 1–3 i art. 23 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 18 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 29. Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie art. 19 powiadamia osoby ujęte w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym o obowiązkach określonych w art. 11 ustawy zmienianej w art. 19 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 30. W terminie 14 dni od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w art. 29, osoba ujęta w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym i przebywająca na wolności w dniu wejścia w życie art. 19, jest obowiązana do zgłoszenia informacji określonych w art. 11 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy zmienianej w art. 19, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 31. Właściwa jednostka organizacyjna Policji niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia uzyskania informacji określonych w art. 11 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy zmienianej w art. 19 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą przesyła te informacje do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Art. 32. W terminie 3 lat od dnia wejścia w życie art. 19 dane identyfikujące o osobie ujętej zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym przed dniem wejścia w życie art. 19 niniejszej ustawy uzupełnia się o zawód wyuczony i wykonywany, pełnioną funkcję lub zajmowane stanowisko, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 19, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 33. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 13, art. 19 i art. 28–32, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Opracowano pod względem prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym

Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego

Bartosz Jakubowski

/podpisano elektronicznie/

UZASADNIENIE

Uwagi wprowadzające

Zasadniczym założeniem, które legło u podstaw prac nad projektem zmian Kodeksu karnego była potrzeba wzmocnienia ochrony prawnokarnej w zakresie czynów godzących w tak fundamentalne dobra prawne jak życie i zdrowie człowieka, wolność, wolność seksualna i własność. Głównym celem projektu jest wzmocnienie ochrony prawnokarnej przed najcięższymi kategoriami przestępstw poprzez zaostrenie odpowiedzialności karnej za:

1. najpoważniejsze przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, w szczególności na szkodę małoletnich,
2. przestępstwa drogowe popełniane w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego,
3. przestępstwa popełniane w ramach zorganizowanych grup przestępczych.

Dla realizacji tych celów niezbędne jest odpowiednie ukształtowanie rodzaju i wysokości sankcji karnej grożącej za dany typ przestępstwa, uwzględniając potrzebę surowej represji wobec sprawców czynów o wysokim stopniu karygodności, ale w sposób, który nie przekracza stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz winy sprawcy.

Uzasadnienia dla określonego stopnia represyjności systemu prawa karnego dostarcza pozytywna funkcja sprawiedliwościowej teorii proporcjonalności wywodzonej z art. 31 ust. 3 Konstytucji, której towarzyszy nakaz zapewnienia dostatecznej ochrony dóbr konstytucyjnych, zarówno o charakterze indywidualnym, jak i kolektywnym. Zaniechanie ustanowienia odpowiedniej ochrony praw człowieka lub innych interesów jednostki można przy tym traktować jako szczególną formę ingerencji w dane prawo lub interes.

Obecny stan prawny nie odpowiada postulatowi wynikającemu z funkcji ochronnej prawa karnego, przez co nie zapewnia wystarczających narzędzi dla ograniczenia przestępczości i

zabezpieczenia istotnych wartości społecznych. W szczególności przewidywane dotychczas sankcje za przestępstwa najcięższe, skierowane przeciwko dobrom prawnym o wysokiej randze w hierarchii dóbr prawnych, nie odzwierciedlają w pełni stopnia społecznej szkodliwości tych przestępstw, prowadząc do zbyt łagodnego traktowania ich sprawców i nie realizując w dostatecznej mierze funkcji prewencyjnej kary. Okoliczności te uzasadniają podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do zwiększenia surowości sankcji karnych i ukształtowania instytucji wpływających na wymiar kary w taki sposób, że ukierunkowują one decyzję sądu w stronę ograniczenia możliwości korzystania z redukcji sankcji karnej lub rozszerzają możliwość zwiększenia represji karnej wobec sprawców przestępstw o wysokim stopniu karygodności. Projektowane zwiększenie stopnia punitowności - w odniesieniu do obecnego stanu ukształtowanego w zasadniczych zrębach przez Kodeks karny z 1997 r. (z pewnymi późniejszymi, istotnymi zmianami) - odbywa się na trzech stopniach. Pierwszy stanowią proponowane zmiany w zakresie surowości sankcji karnych i konstrukcji poszczególnych typów czynów zabronionych. Obostrzenia drugiego stopnia przewidują rozszerzenie instytucji nadzwyczajnego obostrzenia kary. Z kolei obostrzenia trzeciego stopnia dotyczą zmian w ogólnych dyrektywach wymiaru kary ukierunkowanych w stronę wyboru bardziej surowej represji karnej.

Ponadto nowelizacja ma na celu usunięcie powszechnie dostrzeganych na gruncie obowiązujących przepisów kodeksu trudności w racjonalnym i efektywnym stosowaniu instrumentów prawa karnego, zmianę w obrębie tych instytucji, które dotknięte są wadami merytorycznymi, bądź które uniemożliwiają osiągnięcie pożądaných i oczekiwanych rezultatów w zakresie polityki karnej, w tym w szczególności w płaszczyźnie realizacji funkcji sprawiedliwościowej oraz ochronnej prawa karnego i powiązanych z nią funkcji afirmacyjno-motywacyjnej oraz prewencyjnej. Projekt ukierunkowany jest również na wyeliminowanie niespójności i luk prawnych, jakie zostały ujawnione w trakcie stosowania obowiązujących unormowań, również tych zgłaszanych w doktrynie prawa karnego.

CZEŚĆ OGÓLNA

1. W projekcie wprowadzono szereg istotnych zmian do systemu kar i środków karnych. W katalogu kar utrzymano karę dożywotniego pozbawienia wolności, której stosowanie jest niezbędne z uwagi na potrzebę wykluczenia pewnej kategorii sprawców niebezpiecznych z życia społecznego. Wyeliminowano natomiast karę 25 lat pozbawienia wolności, stanowiącą

odrębny rodzaj kary. Oznaczony punktowo, sztywny wymiar tej kary powoduje, że sąd decydując się na jej zastosowanie pozbawiony jest możliwości miarkowania kwantum prawnokarnej dolegliwości. Z kolei znaczny odstęp pomiędzy górną granicą terminowej kary pozbawienia wolności, a karą 25 lat pozbawienia wolności, może niekiedy prowadzić do wymierzenia przez sąd kary nieadekwatnej do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy spraw, tj. kary zbyt łagodnej lub zbyt surowej. Negatywne konsekwencje takiego rozwiązania na płaszczyźnie zasady indywidualizacji wymiaru kary są szczególnie widoczne przy wymierzaniu kary za najpoważniejsze przestępstwa popełnione w warunkach współdziałania. W wielu tego typu przypadkach zasada tzw. wewnętrznej sprawiedliwości wyroku wymaga zróżnicowania kar wymierzanych współdziałającym, ale różnica między tymi karami nie powinna przekroczyć kilku lat, gdy tymczasem według aktualnego stanu prawnego w takim przypadku można np. trzem współdziałającym wymierzyć albo karę pozbawienia wolności w identycznym wymiarze albo jednemu 15 lat, drugiemu 25 lat, a trzeciemu dożywotnie pozbawienie wolności. Ponadto, należy zważyć, że ustawowy dobór sankcji powinien uwzględniać ciężar danego przestępstwa, przy czym im w bardziej ogólny, syntetyczny sposób zostały zakreślone typy przestępstw, tym bardziej sankcja karna musi uwzględniać różny stopień natężenia winy i społecznej szkodliwości, który może zajść w konkretnym przypadku, a zatem musi być zakreślona przez odległe od siebie na skali surowości minimum i maksimum kary. Biorąc pod uwagę fakt, że obowiązujący Kodeks karny posługuje się szeroko opisanymi, zgeneralizowanymi typami przestępstw, pożądane jest rozszerzenie możliwej reakcji prawnokarnej poprzez znaczne zróżnicowanie pomiędzy dolną i górną granicą ustawowego zagrożenia karą. Stąd też w celu zapewnienia swobody orzeczniczej sądu i umożliwienia wymierzenia w pełni zindywidualizowanej kary, zgodnej z kodeksowymi zasadami jej wymiaru, w projekcie wydłużono karę terminowego pozbawienia wolności do 30 lat, pozostawiając jako dolną granicę tej kary 1 miesiąc.

Projektowana zmiana nie spowoduje automatycznego wzrostu poziomu represyjności w zakresie systemu kar, gdyż można racjonalnie oczekiwać, że skutkiem tej zmiany po jej wejściu w życie będzie wymierzenie sprawcy kary łagodniejszej, niż zostałyby orzeczone w oparciu o obowiązujący stan prawny. W sprawach dotyczących najpoważniejszych przestępstw – w tym zwłaszcza zbrodni zabójstwa – dochodzi bowiem niejednokrotnie do sytuacji, gdy względy sprawiedliwościowe, często wsparte także koniecznością uwzględnienia wspomnianej zasady wewnętrznej sprawiedliwości wyroku, skutkują orzeczeniem wobec sprawcy kary 25 lat pozbawienia wolności, pomimo że wymiar tej kary nie do końca pozostaje

w adekwatnej relacji do ciężaru przestępstwa i pozostałych okoliczności determinujących w myśl art. 53 § 1 k.k. jej wymiar, a rzeczywistym motywem decyzji o orzeczeniu tej kary jest przekonanie członków składu orzekającego, że kara 15 lat pozbawienia wolności, będąca górną granicą kary terminowej, w okolicznościach konkretnej sprawy jawiłaby się jako kara rażąco niesprawiedliwa poprzez swą nadmierną łagodność. Projektowana zmiana pozwoli zatem na wyeliminowanie niekorzystnych konsekwencji prawnych, jakie wiążą się ze znacznym odstępem pomiędzy górną granicą terminowej kary pozbawienia wolności a „sztywną wysokością” odrębnej rodzajowo kary 25 lat pozbawienia wolności oraz adekwatną reakcją karną w tych przypadkach, gdzie nie jest wystarczające wymierzenie kary 15 lat pozbawienia wolności, a kara 25 lat pozbawienia wolności jawi się jako nadmiernie surowa.

Z uwagi na projektowane wyeliminowanie z systemu sankcji kary 25 lat pozbawienia wolności projekt dokonuje koniecznych zmian o charakterze dostosowawczym, polegających na usunięciu kary 25 lat pozbawienia wolności z treści tych przepisów, na gruncie których pojawia się ona jako odrębny od zwykłego terminowego pozbawienia wolności rodzaj kary. Wskazane zmiany dotyczą art. 60 § 6, art. 77 § 2, art. 78 § 3, art. 79 § 3, art. 81, art. 88, art. 93d § 5, art. 93g § 2 i 3, art. 107 § 1 k.k.

2. Koniecznym następstwem wprowadzenia do systemu sankcji kary terminowej od 1 miesiąca do 30 lat pozbawienia wolności jest podwyższenie określonego w art. 38 § 2 k.k. maksimum nadzwyczajnie obostrzonej kary pozbawienia wolności z 20 lat do 30 lat. Z kolei wyeliminowanie z katalogu kar kary 25 lat pozbawienia wolności powoduje konieczność zmiany art. 38 § 3 k.k. określającego zasady łagodzenia najsurowszych kar, polegającej na podwyższeniu wysokości kary wymierzonej za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności z 25 do 30 lat oraz usunięciu ostatniego fragmentu tego przepisu odnoszącego się do sankcji, w których występuje kara 25 lat pozbawienia wolności. W warstwie merytorycznej tego przepisu nie zachodzą żadne zmiany. W dalszym ciągu ustanawia on bowiem regułę, zgodnie z którą realizacja obowiązku wymierzenia kary poniżej górnej granicy ustawowego zagrożenia w przypadku przestępstw zagrożonych karą izolacyjną surowszą aniżeli kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 k.k., polega na nieorzekaniu najsurowszej rodzajowo kary przewidzianej w sankcji.

3. Projekt wprowadza modyfikacje w zakresie odpowiedzialności karnej nieletnich. Następuje rozszerzenie katalogu przestępstw, za które nieletni po ukończeniu 15 lat może odpowiadać na podstawie Kodeksu karnego o typ podstawowy zgwałcenia (art. 197 § 1 k.k.)

oraz nowe typy kwalifikowane zgwałcenia (art. 197 § 3-5 k.k.). Usunięta zostaje więc luka prawna, gdyż twórcy k.k. z 1997 r. nie przewidzieli możliwości odpowiadania nieletniego na podstawie Kodeksu karnego za typ podstawowy zgwałcenia z art. 197 § 1 k.k. Projekt usuwa w ten sposób również niespójność aksjologiczną, gdyż w obecnym stanie prawnym nieletni po ukończeniu 15 lat może odpowiadać na podstawie k.k. np. za występki rozboju, a nie może za typ podstawowy zgwałcenia, który należy ocenić jako przestępstwo naruszające dobro prawne o wyższej wartości, którego skutki są w zasadzie nieodwracalne.

Projekt wprowadza przepis art. 10 § 2a k.k. który przewiduje możliwość odpowiadania nieletniego po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat - na podstawie Kodeksu karnego za zabójstwa kwalifikowane (art. 148 § 2 i 3), jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego. W takich wypadkach, analogicznie jak w przypadku zastosowania art. 10 § 2 k.k. - będzie istniała samoistna podstawa do nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 10 § 3), a najwyższą karą możliwą do wymierzenia będzie kara 30 lat pozbawienia wolności.

Minimalny wiek odpowiedzialności karnej w Europie waha się pomiędzy 10. (Anglia i Walia, Szwajcaria, Irlandia Północna) a 18. rokiem życia (Belgia). W większości państw wiek odpowiedzialności nieletnich ustalono pomiędzy tymi dwoma wartościami. I tak, przykładowo, w Holandii, Szkocji i Turcji wynosi on 12 lat, we Francji – 13 lat, w Austrii, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Słowacji, Słowenii – 14 lat, w Grecji i państwach skandynawskich – 15 lat, w Rosji – 16 lat. (por. K. Buczkowski, Wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich w wybranych krajach, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2018). W związku z powyższym proponowane w projekcie rozwiązanie należy uznać za mieszczące się modelach odpowiedzialności karnej nieletnich przewidzianych w krajach UE.

4. Projekt przewiduje wprowadzenie do części ogólnej Kodeksu karnego rozwiązań wyznaczających dolną granicę wymiaru kar nieizolacyjnych – grzywny oraz ograniczenia wolności, w przypadku gdy sankcja przepisu karnego przewiduje zagrożenie alternatywne przynajmniej jedną z tych kar oraz karą pozbawienia wolności. W aktualnym stanie prawnym, pomimo iż ustawodawca w art. 33 § 1 k.k. oraz art. 34 § 1 k.k. przewidział możliwość, aby ustawa stanowiła inaczej, przepisy części szczególnej Kodeksu karnego nie konkretyzują

granic zagrożenia grzywną i karą ograniczenia wolności, które w każdym przypadku odpowiadają granicom rodzajowym tych kar.

Taki stan prawny, przy uwzględnieniu faktu, iż w zakresie drobnej i średniej przestępczości kary nieizolacyjne powinny być karami o pierwszoplanowym znaczeniu, utrudnia to prowadzenie spójnej i efektywnej polityki karnej, ustalając dolną granicę kar grożących za przestępstwa zagrożone tymi rodzajami kar na bardzo niskim, nieadekwatnym do ich karygodności poziomie, i to granicę jednolitą w odniesieniu do czynów o bardzo różnym, nieporównywalnym stopniu społecznej szkodliwości, a tym samym nadając decyzjom orzeczniczym o wymierzeniu tych kar nazbyt arbitralny, a przy tym często nieracjonalny charakter. Obniża to efektywność polityki karnej, stanowi zagrożenie dla zasady równości stosowania prawa, a nadto sprzyja kształtowaniu się, w ramach jednego systemu prawnego, niepożądanego zjawiska odmiennych praktyk orzeczniczych.

Następstwem obecnego rozwiązania jest również trudne do zaakceptowania z uwagi na wymóg spójności systemu prawa zaburzenie struktury punitywności przepisów prawa karnego sensu largo. Przejawia się ono w znacznie surowszych zagrożeniach, w szczególności karą grzywny, dotyczących szeregu wykroczeń, a więc czynów o znacznie niższej randze niż przestępstwa – dla przykładu wykroczenia określone w art. 54 – 57a ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych zagrożone są karą grzywny w minimalnym wymiarze 2000 zł, zaś wykroczenie z art. 50a Kodeksu wykroczeń karą grzywny nie niższą niż 3000 zł, podczas gdy za każde przestępstwo określone w Kodeksie karnym, zagrożone grzywną, minimalny wymiar grzywny wynosi 10 stawek dziennych po 10 złotych, a więc dolegliwość penalna związana ze skazaniem za przestępstwo może sprowadzać się do obowiązku uiszczenia kwoty 100 zł.

Projekt przewiduje proporcjonalne powiązanie dolnej granicy zagrożenia grzywną oraz karą ograniczenia wolności z wysokością zagrożenia karą pozbawienia wolności, przewidzianego za określony typ przestępstwa. W przypadku najłżejszych przestępstw, zagrożonych karą pozbawienia wolności do roku, minimalny wymiar kar wolnościowych wynosił będzie 50 stawek dziennych grzywny oraz 2 miesiące ograniczenia wolności, i będzie ulegał sukcesywnemu podwyższaniu wraz ze wzrostem grożącej kary pozbawienia wolności.

Podwyższenie dolnego progu zagrożenia grzywną będzie dotyczyło również grzywien kumulacyjnych, a więc orzekanych obok kary pozbawienia wolności na podstawie art. 33 § 2 k.k. lub na podstawie przepisu szczególnego, nie będzie natomiast dotyczyło grzywny

akcesoryjnej, a więc wymierzonej obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie art. 71 § 1 k.k. Dolna granica wymiaru grzywny zgodna z dolną rodzajową granicą tej kary, a więc 10 stawek dziennych, znajdować będzie również zastosowanie do tych typów przestępstw, w szczególności przewidzianych w ustawach pozakodeksowych, które są zagrożone wyłącznie grzywną albo kumulatywnie grzywną i karą pozbawienia wolności, nie są natomiast zagrożone karą pozbawienia wolności.

5. Projekt dokonuje zmian treści art. 37a § 1 k.k., stanowiącego o możliwości orzekania kar nieizolacyjnych – a więc grzywny lub ograniczenia wolności – we wszystkich tych przypadkach, w których ustawa przewiduje w sankcji prostej zagrożenie karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 8 lat. Projekt wskazuje wprost, że stosowanie tego przepisu nie będzie wymagało obligatoryjnego orzeczenia środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku. W art. 37a § 1 k.k. wprowadzane są również zmiany wynikające z dodania art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa k.k., mające na celu zapewnienie spójności między tymi przepisami, tj. aby za przestępstwa z sankcją alternatywną nie należało wymierzać wyższej grzywny lub kary ograniczenia wolności niż za przestępstwo z sankcją prostą pozbawienia wolności (art. 37 § 1 k.k.).

Natomiast w art. 37a § 2 k.k. dokonuje się natomiast zmiany zmierzającej do wyłączenia możliwości stosowania art. 37a § 1 k.k. w przypadku recydywisty, o którym mowa w art. 64 § 1 k.k. oraz sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k.

6. Projekt przewiduje zaostrzenie środków reakcji prawnokarnej stosowanych wobec sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, w szczególności zaś związanych z seksualnym wykorzystaniem małoletnich. Służyć temu ma zmiana podstawy orzekania środka karnego przewidzianego w art. 41 § 1a k.k. z fakultatywnej na obligatoryjną. Rozwiązanie to opiera się na założeniu, że przestępstwa, za które można orzec wskazane środki karne, odznaczają się na tyle wysokim stopniem społecznej szkodliwości czynu, że zarówno w płaszczyźnie represyjnej, jak i płaszczyźnie prewencyjnej konieczne jest wyłączenie na określony czas w stosunku do sprawcy możliwości podejmowania określonej aktywności zawodowej lub społecznej, tudzież ograniczenie w korzystaniu przez skazanego z jego konstytucyjnych swobód. Ta istotna dolegliwość stanowić ma na przyszłość impuls zniechęcający do popełnienia przestępstwa o charakterze seksualnym na szkodę małoletniego lub przestępstwa z użyciem przemocy, w tym także przeciwko osobie najbliższej, jak również zapewniać ochronę małoletnich przez zagrożeniem ze strony sprawcy przestępstwa. Nie można

w końcu pomijać, że względu na skuteczną realizację funkcji ochronnej oraz co się z tym wiąże należyte zabezpieczenie pokrzywdzonego przestępstwem oraz potencjalnych ofiar wymaga wprowadzenia obligatoryjnego - niezależnego od uznania sędziowskiego - trybu orzekania tych środków. Tylko w ten sposób zostanie zrealizowany zamierzony przez ustawodawcę profilaktyczny cel środków karnych określony jako „ochrona przed kontynuowaniem działalności przestępczej przez osoby, które z pobudek seksualnych dopuszczają się groźnych przestępstw”. Nadto projekt przewiduje poszerzenie zakresu zastosowania środka karnego określonego w art. 41a § 2 k.k. poprzez stworzenie podstaw do jego orzeczenia nie tylko w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej na szkodę małoletniego, ale także na szkodę każdej osoby. Biorąc jednak pod uwagę charakter tych środków, ściśle związany z osobą pokrzywdzonego oraz interakcjami z innymi osobami, uznać należy, że ich orzekanie w sytuacji popełnienia przestępstwa skierowanego przeciwko obyczajności, a nie indywidualnym pokrzywdzonym, może niekiedy nie dać się należycie powiązać z charakterem przestępstwa (np. rozpowszechnianie pornografii), a w konsekwencji należało zrezygnować z obligatoryjnego orzekania tych środków za przestępstwa przeciwko obyczajności.

7. Przepadek pojazdu mechanicznego

Projekt w art. 44b i art. 44c przewiduje wprowadzenie środka w postaci przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub przepadku jego równowartości, odwołując się regulacji wprowadzonych w części szczególnej k.k.

W znacznej części prawodawstw UE przewidziany jest środek w postaci przepadku pojazdu, co zapewnia sprawne oddziaływanie w zakresie przeciwdziałania tego typu przestępstwom, a w RP będzie stanowić ponadto właściwą reakcję prawnokarną na nagminność przestępstw drogowych popełnianych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Projekt przewiduje, że jeżeli pojazd w czasie popełnienia przestępstwa nie stanowił własności lub stanowił współwłasność sprawcy lub orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego z uwagi na jego zbycie, utratę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie jest niemożliwe lub niecelowe, orzeka się przepadek jego równowartości. Szacowanie wartości pojazdu na potrzeby określenia jego równowartości będzie się odbywać bez angażowania biegłych. Za wartość pojazdu mechanicznego dla celu orzeczenia przepadku jego równowartości przyjmowana będzie szacunkowa, średnia wartość rynkowa pojazdu

odpowiadającego pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, ustalona w sposób określony w rozporządzeniu - na dzień popełnienia przestępstwa. Oszacowanie średniej wartości rynkowej pojazdu będzie następować bez przeprowadzania indywidualnej oceny jego stanu, a więc jeżeli np. w czasie wypadku pojazdu uległ uszkodzeniu - nie będzie to obniżało kwoty stanowiącej równowartość pojazdu, co zapobiegnie uprzywilejowaniu sprawców wypadków, w których pojazd uległ uszkodzeniu.

8. Projekt dokonuje także zmiany treści przepisu art. 53 § 1 k.k. poprzez odmienne określenie dyrektywy prewencji ogólnej oraz podkreślenie jej równorzędnego charakteru z dyrektywą prewencji indywidualnej (szczegółnej). Dotychczasowe brzmienie art. 53 § 1 k.k. w odniesieniu do dyrektywy prewencji ogólnej wyrażonej w postaci „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” nawiązuje do koncepcji prewencji generalnej pozytywnej, a więc nakierowanej na umacnianie świadomości obowiązywania norm prawnych w społeczeństwie, nieuchronności sankcji karnej i w związku z tym nieopłacalności naruszania norm prawnokarnych. Takie określenie celów generalnoprewencyjnych stanowić miało - zdaniem twórców kodeksu - odrzucenie rozwiązania przyjętego na gruncie poprzedniego kodeksu karnego, w którym określenie „społeczne oddziaływanie kary” rozumiane było zarówno jako odstraszenie, jak i wychowywanie społeczeństwa. Oczekiwanie, że kara zostanie pozbawiona swojej odstraszałej funkcji i traktowana będzie wyłącznie jako środek społecznej integracji, który prowadzi do akceptacji norm prawnych i w rezultacie do zmiany zachowań społecznych, zdaje się być przejawem czysto idealistycznej aksjologii, nieprzystającej do rzeczywistości. Nie negując oddziaływania na procesy motywacyjne potencjalnych sprawców przestępstwa poprzez nieuchronność kary nie należy zarazem dezawuować faktu, że przynajmniej w stosunku do części z nich kształtowanie świadomości prawnej następuje również poprzez jej surowość, wpływając w ten sposób na "nieopłacalność" popełniania danej kategorii przestępstw. Stąd też proponowane ujęcie ogólnoprewencyjnego znaczenia kary wymierzanej za przestępstwo, odcina się od jego sprowadzenia wyłącznie do pożądanego oddziaływania na stan świadomości prawnej społeczeństwa (podporządkowanego założeniu, że dolna granica wymiaru kary nie może być niższa niż potrzeba potwierdzenia zasadności postępowania zgodnego z prawem w zakresie danego typu zachowania szkodliwego), nakazując sądowi, aby przy określaniu dolnej granicy wymiaru kary (dotyczącej zarówno jej rodzaju, jak i wysokości) uwzględniać również polityczno-kryminalne potrzeby w zakresie kreowania bądź wzmacniania bodźców zniechęcających potencjalnych sprawców przez czysto oportunistyczne powody do

postępowania naruszającego zakaz prawnokarny, a więc przez odstraszenie od popełnienia przestępstwa. Projektowane rozwiązanie, obok odmiennego określenia dyrektywy prewencji ogólnej, zmienia także jej umiejscowienie w ramach art. 53 k.k. Zabieg taki ma na celu wyeliminowanie możliwości takiej interpretacji, która decydujące znaczenie przy określeniu prymatu przesłanek wymiaru kary przyznaje obecnej redakcji art. 53 k.k., w którym ustawodawca wymienia dyrektywę prewencji indywidualnej przed dyrektywą prewencji ogólnej, i w oparciu o ten fakt wywodzi, że w konfrontacji z tą ostatnią, dyrektywie prewencji indywidualnej należy przyznać pierwszeństwo.

9. Projekt przewiduje istotne modyfikacje przepisów określających zasady i dyrektywy wymiaru kary. Pierwsza z modyfikacji polega na przebudowie przepisu art. 53 § 1 k.k., polegającej na zaakcentowaniu ciężaru przestępstwa, ocenianego przez pryzmat społecznej szkodliwości czynu oraz potrzeb generalnoprewencyjnych, określanych zgodnie z tradycją polskiego prawa karnego jako „cele kary w zakresie społecznego oddziaływania”, jako priorytetowych dyrektyw wymiaru kary. Prawidłowym ustaleniom w tym zakresie sprzyjać będzie normatywny katalog okoliczności łagodzących oraz obciążających, podlegających obligatoryjnemu badaniu i uwzględnieniu w procesie decyzyjnym zmierzającym do określenia rodzaju i rozmiaru kary.

Zmodyfikowany art. 53 § 1 k.k. zawiera również, tak jak w obowiązującym stanie prawnym, zakaz przekraczania dolegliwością kary stopnia winy sprawcy, jak również nakaz uwzględniania w procesie wymiaru kary okoliczności indywidualnoprewencyjnych, aczkolwiek określa je pojęciem „celów zapobiegawczych, które (kara) ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego”.

Rezygnacja z posługiwania się pojęciem „celów wychowawczych kary” wynika z faktu, że pojęcie „zapobiegawczego celu” kary jest zakresowo szersze niż pojęcie „wychowawczego celu” kary. Skoro internalizacja norm społecznych charakterystyczna dla skutecznych oddziaływań wychowawczych stanowi skuteczny czynnik zapobiegania naruszeniom prawa - wskazuje to na zbędność równoległego posługiwania się oboma pojęciami, jak ma to miejsce w aktualnej formule art. 53 § 1 k.k.

W art. 53 § 2a–2c wprowadzony zostaje katalog okoliczności obciążających oraz okoliczności łagodzących, który nie ma charakteru zamkniętego, co oznacza, iż o ile treść obejmujących je przepisów przesądza o nadaniu opisanym w nich okolicznościach normatywnego charakteru okoliczności obciążającej albo okoliczności łagodzącej, możliwe

będzie dokonanie przez organ procesowy ad casu ustalenie także innej, nieobjętej tymi katalogami okoliczności i potraktowanie jej w procesie wymiaru kary jako elementu przemawiającego za jej zaostrzeniem lub złagodzeniem.

10. Projekt obostrza dolną granicę grzywny oraz kary ograniczenia wolności wymierzanej za czyn ciągły (art. 57b k.k.) stanowiąc, że w przypadku grzywny lub kary ograniczenia wolności należy wymierzyć karę nie niższą od podwójnej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Zmiana ta ma na celu uwzględnienie w podwyższeniu dolnej granicy tych kar aspektu ciągłości przestępstwa, przez który następuje zwiększenie stopień bezprawia. W treści tego przepisu dokonuje się również zmiany o charakterze technicznym, wskazując, że nie chodzi o skazanie za przestępstwo określone w art. 12 § 1 k.k., lecz o skazanie z zastosowaniem przepisu art. 12 § 1 k.k.

11. Kolejną zmianą proponowaną w unormowaniach części ogólnej Kodeksu karnego jest doprecyzowanie zasad wymierzania kar i innych środków w wypadku zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary. Należy zwrócić uwagę na to, że art. 60 § 7 k.k. w aktualnym stanie stosowany jest do tych kodeksowych występków, które są zagrożone:

- 1) grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2,
- 2) grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Intencją ustawodawcy było w sposób oczywisty objęcie zakresem art. 60 § 7 k.k. jedynie występków z najniższym zagrożeniem — czyli zagrożonych najniższymi karami pozbawienia wolności oraz alternatywnie innymi karami.

Niestety, systematyka kodeksowa często nie jest stosowana w pozakodeksowych przepisach karnych, toteż kary przewidziane za wiele przestępstw pozakodeksowych nie odpowiadają granicom określonym w art. 60 § 6 i 7 k.k. Prowadzi to w niektórych wypadkach do stosowania nadzwyczajnego złagodzenia w sposób paradoksalny i ewidentnie sprzeczny z intencją ustawodawcy.

Od strony językowej, jest oczywiste, że art. 60 § 7 k.k. obejmuje czyny zagrożone dwoma lub więcej rodzajami kar, przy czym kary te mogą być zarówno alternatywne, jak kumulatywne. W praktyce pojawiła się zatem wątpliwość, czy art. 60 § 7 k.k. obejmuje wszystkie te przestępstwa pozakodeksowe, dla których ustawodawca przewidział kary różnych rodzajów — niezależnie od wysokości zagrożenia karą pozbawienia wolności. Aktualne brzmienie art. 60 § 7 k.k. sugeruje, że odpowiedź na to pytanie jest twierdząca. W efekcie kara

nadzwyczajnie złagodzona nie odpowiada w takich wypadkach intencji ustawodawcy, stojącej za konstrukcją art. 60 § 6 i 7 k.k.

Dla przykładu można wskazać art. 45 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych, który przewiduje sankcję w postaci alternatywnie grzywny, kary ograniczenia wolności albo kary pozbawienia wolności do lat 3.

Zgodnie z logiką, w oparciu o którą skonstruowano art. 60 § 6 i § 7 k.k., czyn zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 3 powinien mieścić się w przedziale, którego dotyczy art. 60 § 6 pkt 4. Zastosowanie art. 60 § 6 pkt 4 k.k. nie jest jednak możliwe, gdyż dolną granicę ustawowego zagrożenia stanowi w tym wypadku nie kara pozbawienia wolności, lecz minimalna grzywna znana ustawie. Z uwagi na to, oraz na fakt, że ustawodawca przewidział dla tego przestępstwa zagrożenie różnorodnymi karami, występkiem ten jest objęty zakresem działania art. 60 § 7 k.k. — mimo że jest zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 3. Oznacza to, że doszło do pewnej niespójności w konstrukcji art. 60 § 6 i § 7 k.k.

Niespójność staje się rażąca np. w wypadku czynu z art. 216 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, za który ustawodawca przewidział karę pozbawienia wolności do lat 5 alternatywnie z grzywną do 5 000 000 zł. Z uwagi na tę alternatywę, dolną granicą ustawowego zagrożenia jest w tym wypadku najniższa granica grzywny. Przepis ten należy więc do zakresu działania art. 60 § 7 k.k. — mimo że art. 60 § 7 k.k. ewidentnie został skonstruowany dla czynów o znacznie niższym zagrożeniu karą.

System prawa karnego zna ponadto czyny zagrożone kumulatywnie grzywną i karą pozbawienia wolności do lat 5, jak np. czyn z art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, albo czyn z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach, który jest zagrożony łącznie grzywną i karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5. Są to czyny spełniające — zgodnie z wykładnią językową — kryterium z art. 60 § 6 pkt 4 k.k. i jednocześnie kryterium z art. 60 § 7 k.k., natomiast zgodnie z wykładnią funkcjonalną należące wyłącznie do zakresu art. 60 § 6 pkt 4 k.k. Niemniej zgodnie z wykładnią językową one również mogą podlegać działaniu art. 60 § 7 k.k. Co więcej, w świetle tej wykładni działaniu art. 60 § 7 k.k. mogłyby podlegać nawet zbrodnia, przewidziana w art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, gdyż jest ona zagrożona grzywną i karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, czyli więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1 – 3 k.k.

W zakresie przestępstw pozakodeksowych można wskazać także inne przykłady, kiedy wybór między podstawą z art. 60 § 6 k.k. a podstawą z art. 60 § 7 k.k. jest problematyczny. Art. 278 ust. 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej przewiduje przestępstwo zagrożone wyłącznie karą pozbawienia wolności do lat 2. Nadzwyczajne złagodzenie kary w wypadku tego czynu opiera się na zasadach określonych w art. 60 § 6 pkt 4 k.k., gdyż tak nakazuje bezsporna wykładnia językowa.

Prowadzi to jednak do paradoksalnych skutków. Zgodnie z art. 60 § 6 pkt 4 k.k., nadzwyczajne złagodzenie będzie polegało na wymierzeniu grzywny lub kary ograniczenia wolności. A przecież gdyby ustawodawca przewidział dla tego czynu surowsze zagrożenie, czyli grzywnę orzecaną łącznie z karą pozbawienia wolności do lat 2, nadzwyczajne złagodzenie polegałoby na zastosowaniu wyłącznie środka karnego. Czyn zagrożony surowszą karą podlegałby więc łagodniejszym rygorom. Sprawca czynu zagrożonego taką kumulatywną karą — np. czynu z art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. — Prawo wodne, powodującego znaczną szkodę — jest więc potencjalnie w lepszej sytuacji niż sprawca czynu, w wypadku którego ustawa nie przewiduje obowiązku orzekania grzywny.

Analogicznie, art. 147a ust. 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej przewiduje za statutowany w nim występki (samowolne oddalenie się) wyłącznie karę pozbawienia wolności do roku. Co za tym idzie, czyn taki podlegałby zakresowi art. 60 § 6 pkt 4 k.k., identycznie jak znacznie groźniejsze przestępstwa, zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, łącznie z czynami, które doprowadziły do śmierci człowieka (jak czyn z art. 165 § 4 k.k.). Tymczasem czyny zagrożone grzywną i karą pozbawienia wolności do lat 2 (a więc karą ponad dwa razy surowszą niż przewidziana w art. 147a ust. 3 powołanej ustawy) podlegają zakresowi art. 60 § 7 k.k., czyli są traktowane znacznie łagodniej.

Z uwagi na powyższe należało dokonać modyfikacji w art. 60 § 6 i 7 k.k., tak aby stworzyć jeden spójny model wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej, obejmujący zarówno przestępstwa kodeksowe, jak pozakodeksowe - z zachowaniem spójności systemowej.

Dodanie § 7a ma na celu przede wszystkim umożliwienie stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary w wypadku czynów zagrożonych wysoką samoistną grzywną. Trudno bowiem uznać za konsekwentne, że ustawodawca nie przewidział w tym wypadku możliwości nadzwyczajnego złagodzenia. Skoro dopuszczalne jest nadzwyczajne złagodzenie kary w wypadku czynów zagrożonych alternatywnie lub kumulatywnie grzywną, oznacza to, że nawet najniższa znana ustawie grzywna (100 zł) byłaby wówczas karą nadmiernie surową.

Toteż art. 60 § 7 k.k. przewiduje, że nadzwyczajne złagodzenie kary za takie występki polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku. Tymczasem brak jest możliwości zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary do występków takich np. jak określony w art. 31 ust. 5 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw. Czyn ten jest zagrożony samoistną grzywną, której dolna granica wynosi 25 000 zł. W obecnym stanie prawnym można zatem nadzwyczajnie złagodzić grzywnę w wysokości 100 zł, ale nie można złagodzić grzywny w wysokości 25 000 zł. Projektowany art. 60 § 7a k.k. ma zmienić tę paradoksalną sytuację.

Projekt przewiduje również zmiany w art. 60 § 3 k.k. (tzw. mały świadek koronny) poprzez uzależnienie stosowania tej instytucji, analogicznie jak art. 60 § 4 k.k. od wniosku prokuratora. Zmiana stanowi również odpowiedź na postulaty Rzecznika Praw Obywatelskich, który proponował ujednoczenie przepisów o tzw. małym świadku koronnym.

12. Założeniem wprowadzanych zmian jest zrationalizowanie odpowiedzialności karnej, które zakłada zasadniczo odmienne podejście do przestępczości drobnej, a przede wszystkim incydentalnej, w porównaniu do sprawców powrotnych, niepoprawnych, którzy z popełniania czynów zabronionych uczynili sobie źródło dochodu. W stosunku do tej drugiej grupy sprawców należy preferować podejście oparte na stosowaniu surowszych kar izolacyjnych, które mają w założeniu w sposób kompleksowy realizować ustawowe dyrektywy wymiaru kary. Chodzi tu zarówno o oddziaływanie szczególnoprewencyjne, przejawiające się w przyjęciu tezy, wedle której w stosunku do tej kategorii sprawców jedynie intensywne oddziaływanie w warunkach penitencjarnych jest w stanie skutkować wzbudzeniem pożądanym społecznie postaw, a w szczególności powstrzymaniem się od ponawiania zachowań sprzecznych z prawem, oraz oddziaływanie ogólnoprewencyjne, polegające na unaocznieniu społeczeństwu nieopłacalności takich czynów oraz tego, że ich popełnianie będzie spotykało się z surową karą. Kierując się tymi założeniami proponuje się zaostrenie warunków odpowiedzialności karnej wobec sprawców w najwyższym stopniu niepoprawnych, czyli wielokrotnych recydywistów (art. 64 § 2 k.k.). Są to sprawcy, którzy przynajmniej trzykrotnie zostali skazani na kary pozbawienia wolności, a mimo to w świetle aktualnie obowiązującej regulacji art. 64 § 2 k.k. mogą liczyć na wymierzenie kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo w dolnych granicach jej wymiaru – w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Projekt przewiduje zatem, że wobec takich sprawców sąd będzie musiał wymierzyć karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w

granicach od wysokości dolnego ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, a w przypadku występków do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Tak ukształtowana sankcja, w ocenie projektodawcy, pozwoli na zrealizowanie zamierzonych celów w zakresie oddziaływania kary na tę kategorię sprawców, znacząco przyczyniając się do ograniczenia rozmiarów zjawiska recydywy wielokrotnej.

Projekt zmienia konsekwencje prawne spełnienia przesłanek recydywy z art. 64 § 1 k.k. W takim wypadku sąd będzie zobowiązany wymierzyć karę powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

Wprowadzona zostaje również szczególna postać recydywy. Zgodnie z projektowanym art. 64a k.k. „fundamentem” instytucji prowadzącej do nadzwyczajnego obostrzenia kary względem wskazanej wyżej kategorii sprawców jest układ dwóch umyślnych przestępstw: zbrodni zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, popełnionych przez tego samego sprawcę: przestępstwa uprzedniego, za które skazano daną osobę na karę pozbawienia wolności, i ponownego, popełnionego przez tę osobę w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary za przestępstwo pierwsze. Konsekwencje prawne popełnienia przestępstwa w wymienionych warunkach polegają na obligatoryjnym podwyższeniu dolnego zagrożenia karnego, a w przypadku występków również górnego zagrożenia. Kara powinna być wymierzona w granicach nie niższych od wysokości dolnego zagrożenia zwiększonego o połowę, a przypadku występków do najwyższego ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Sąd jest zobligowany do wymierzenia kary pozbawienia wolności, a więc nie może na podstawie art. 37a k.k. orzec grzywny lub kary ograniczenia wolności za przestępstwo określone w art. 198. Zarówno doświadczenia praktyczne, o których była mowa wyżej, jak i wyniki znanych badań kryminologicznych prowadzą do jednoznacznego wniosku, że jedynie obligatoryjne podwyższenie dolnej granicy ustawowego zagrożenia wywiera oczekiwane oddziaływanie generalno-prewencyjne, w szczególności na płaszczyźnie oddziaływania ustawy, podwyższając w sposób pewny, a nie jedynie prawdopodobny, „koszt” przestępczego zachowania, który sprawca będzie musiał ponieść dopuszczając się karalnego bezprawia w warunkach skutkujących modyfikacją granic ustawowego zagrożenia. Projektowana zmiana pozwoli objąć instytucją recydywy specjalnej w zakresie skutkującym zaostrzeniem kary za rzeczywiście najgroźniejsze akty bezprawia popełniane przez sprawców powrotnych, atakujące jedno z najistotniejszych dóbr prawem

chronionych, jak i charakteryzujące się najbardziej nagannym sposobem działania sprawcy, w odniesieniu do których potrzeba w zakresie wzmocnienia ochrony prawnej atakowanych dóbr, jak i wzmocnienia oddziaływania prewencyjnego, czyni w pełni uzasadnionym i racjonalnym krokiem podniesienie dolnego progu kary wymierzanej sprawcom takich czynów. Proponowanemu rozwiązaniu nie sprzeciwia się limitująca funkcja winy. Nie powinno ulegać wątpliwości, że w przypadku recydywistów występuje co do zasady zwiększony stopień zawinienia. Zlekceważenie ostrzeżenia, jakim jest uprzednie ukaranie i odbycie kary, wskazuje, że sprawca mimo wymaganej wobec niego świadomości obowiązywania normy sankcjonowanej oraz świadomości normy sankcjonującej, która w przypadku zmaterializowania się przesłanek recydywy przewiduje wyższą karę, nie powstrzymał się pomimo posiadania świadomości zarówno tego, co może zrobić oraz jak jego zachowanie z punktu widzenia wymogów społecznych i prawnych zostanie ocenione. W związku z wprowadzeniem nowego rodzaju instytucji recydywy projekt określa limit czasowy minimalnego okresu odbycia kary pozbawienia wolności jako warunku formalnego dopuszczalności zastosowania wobec skazanego dobrodziejstwa warunkowego przedterminowego zwolnienia. Projekt zrównuje w tym zakresie sytuację prawną skazanego w warunkach art. 64a k.k. z sytuacją prawną skazanego określonego w art. 64 § 2 k.k., bowiem w art. 78 § 2 przewiduje, że można go warunkowo zwolnić po odbyciu trzech czwartych kary pozbawienia wolności.

Postać recydywy przewidziana w proponowanym art. 64a k.k. ma charakter *lex specialis* wobec istniejących już w polskim porządku prawnym instytucji recydywy specjalnej zwykłej i recydywy specjalnej szczególnej, określonych w art. 64 § 1 i 2 k.k. Intencją projektodawcy nie jest bowiem modyfikowanie ogólnych zasad odpowiedzialności karnej przestępców powrotnych, lecz specyficzne i adekwatne do charakteru tej kategorii czynów zabronionych uregulowanie zaostrzonej odpowiedzialności karnej sprawców powracających do przestępstwa zbrodni zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat. Są to bowiem czyny o takim stopniu społecznej szkodliwości i zakresie naruszenia najgłębszej sfery prywatności, że podstawowym środkiem oddziaływania karnego wobec sprawców powrotnych powinna być długotrwała izolacja penitencjarna, która ponadto jest w stanie zabezpieczyć społeczeństwo przed potencjalnym niebezpieczeństwem grożącym ze strony sprawcy. Biorąc pod uwagę wskazane *ratio legis* odrębnego uregulowania recydywy w stosunku do sprawców

ww. przestępstw należy również odnieść się do normatywnej relacji projektowanego art. 64a i aktualnie istniejących w art. 64 § 1 i 2 k.k. postaci recydywy.

Projektowany przepis art. 64a k.k. przewiduje odrębne, surowsze zasady wymierzania kary wyłącznie wobec sprawców tam określonych, działających w warunkach wskazanych w tym przepisie. Tak więc dotyczy on odpowiedzialności sprawcy uprzednio skazanego za zbrodnię zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat na karę pozbawienia wolności, który popełnił w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary ponownie ww. przestępstwo. Tylko zatem wobec takiego sprawcy sąd w oparciu o tę podstawę prawną powinien wymierzyć karę pozbawienia wolności w granicach powyżej wysokości dolnego zagrożenia zwiększonego o połowę, a w przypadku występków do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. W sytuacjach nieuregulowanych w projektowanym art. 64a k.k., wobec sprawców działających w warunkach recydywy znajdują zastosowanie ogólne unormowania wskazane w art. 64 § 1, 2 i 3 k.k.

Przepis art. 64a k.k. dotyczy ściśle określonych sytuacji powrotu do przestępstwa, do których – w razie ich zaistnienia – należałoby stosować przedmiotową regulację prawną, natomiast zachowanie sprawców przestępstw innych niż wymienionych w art. 64a k.k. trzeba odnosić do regulacji przewidzianych w art. 64 § 1 lub 2 k.k. Jeżeli więc sprawca uprzednio skazany w warunkach art. 64 § 1 k.k., lecz nie za wymienione w art. 64a k.k., a za inne wskazane w katalogu z art. 64 § 2 in principio k.k., popełniający następnie np. przestępstwo zgwałcenia (wymienione w katalogu ponownie popełnianych przestępstw w art. 64 § 2 k.k.), będzie ponosić surowszą odpowiedzialność z art. 64 § 2 k.k. (por. wyr. SN z dnia 17 listopada 2004 r., sygn. akt V KK 321/04, OSNwSK 2004, poz. 2107), gdyż art. 64a k.k. w takim przypadku nie będzie miał zastosowania.

Projekt wprowadza również zmiany w unormowaniu multirecydywy (art. 64 § 2 k.k.). W obecnym stanie prawnym przepis ten obliguje sąd do wymierzenia kary pozbawienia wolności, ale dolna jej granica wzrasta tylko o miesiąc, co należy uznać za rozwiązanie niewystarczające, w szczególności pod względem prewencji indywidualnej, gdyż mamy do czynienia ze sprawcą, który popełnia umyślne przestępstwo co najmniej po raz trzeci.

Charakter dostosowawczy ma zmiana art. 79 § 1 k.k., który określa minima wymagane do przedterminowego zwolnienia przy karach pozbawienia wolności, które nie podlegają łączeniu. Projekt przewiduje, że w przypadku skazania na podstawie projektowanego 64a,

podobnie jak przy skazaniu w warunkach multirecydywy, przestępczości zawodowej, zorganizowanej lub terrorystycznej, choć za jedno z przestępstw niepozostających ze sobą w zbiegu, za które orzeczono kary pozbawienia wolności niepodlegające łączeniu, jest wymagane odbycie minimum 3/4 sumy wszystkich przeznaczonych do odbycia kar pozbawienia wolności. Zmianą o charakterze wynikowym jest również projektowany art. 80 § 2 k.k., który określa okres próby przy warunkowym zwolnieniu z odbywania tzw. zwykłej kary pozbawienia wolności. Podobnie jak w przypadku skazanych w oparciu o art. 64 § 2 k.k., względy prewencji indywidualnej zadecydowały o wydłużeniu minimalnego okresu próby do 3 lat względem skazanych na podstawie projektowanego 64a k.k. Konsekwentnie projektodawca przewiduje obligatoryjne oddanie pod dozór skazanego w oparciu o projektowany art. 64a k.k. w razie zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, co umożliwia wzmocnienie oddziaływania wychowawczego w okresie próby.

13. Projektodawca proponuje uchylenie przepisu art. 75a k.k., przewidującego możliwość – zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności – zamiany jej na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na grzywnę. Regulacja ta wzbudzała w doktrynie kontrowersje. Zarzucano jej w szczególności, że jest ona oparta jest na sprzecznym wewnątrznie założeniu. Zgodnie bowiem z art. 58 § 1 k.k. wymierzenie skazanemu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jest możliwe tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie mogą spełnić celów kary. Stosowanie art. 75a § 1 k.k. aktualizuje się wtedy, gdy zachodzą przesłanki do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, a więc gdy prognoza kryminologiczna okazała się nietrafna, zatem nie tylko orzeczenie kar innych niż kara pozbawienia wolności nie wchodziło w rachubę w czasie orzekania, lecz także zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności okazało się nieuzasadnione. W okresie próby wystąpiła okoliczność, która uzasadnia zarządzenie wykonania kary, i w takiej sytuacji ustawodawca dopuszcza rezygnację z wykonania kary pozbawienia wolności i jej zamianę na grzywnę albo karę ograniczenia wolności przy założeniu, że cele kary zostaną w ten sposób spełnione. Decyzja o dokonaniu opartej na art. 75a § 1 k.k. zamiany kary jest w istocie podważeniem trafności zapadłego w sprawie wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (por. Z. Zoll (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, Lex/el. 2016, t. 1 do art. 75a). Z tych względów zasadna jawi się rezygnacja z instytucji zamiany kary

pozbawienia wolności na karę wolnościową na etapie zarządzenia do wykonania kary warunkowo zawieszanej.

Konsekwencją uchylecia art. 75a k.k. jest również uchylenie odpowiadających mu instytucji epizodycznych określonych w art. 16 i 17 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396).

14. Proponuje się wydłużyć okres zatarcia skazania przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności z 6 miesięcy od zakończenia okresu próby do 1 roku. Okres ten został skorelowany z wydłużonym, rocznym terminem do zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, przewidzianym w art. 75 § 4 k.k. W okresie tym sąd może podjąć prawomocną decyzję w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności. W razie bezskutecznego upływu tego terminu skazanie ulega zatarciu z mocy prawa, chyba że zachodzi sytuacja określona w art. 108 k.k., tj. sprawcę skazano za dwa lub więcej nie pozostających w zbiegu przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo. Trudno bowiem uznać za racjonalne, aby skazanie na najsurowszy rodzaj kary (choćby w zawieszeniu), a tym samym za przestępstwo o relatywnie większym stopniu społecznej szkodliwości, było traktowane pod względem zatarcia skazania w sposób bardziej uprzywilejowany niż skazanie na kary łagodniejsze (ograniczenie wolności, grzywna). Do tego prowadziłyby przyjęcie, że skazania na kary wolnościowe mają figurować w Krajowym Rejestrze Karnym jako niezatarte (art. 108 k.k.), a skazania za poważniejsze przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania – nie.

15. Warunkowe zwolnienie w swej istocie stanowi warunkową rezygnację z wykonania części (reszty) orzeczonej kary pozbawienia wolności, a także jest poddaniem sprawcy procesowi resocjalizacji w warunkach kontrolowanej wolności. Dla określenia istoty warunkowego zwolnienia z odbywania reszty kary pozbawienia wolności warto odwołać się do uchwały SN w pełnym składzie Izby Karnej z 11 stycznia 1999 r., I KZP 15/98, OSNKW 1999, nr 1-2, poz. 1., w której stwierdzono, że dopóki decyzji o warunkowym przedterminowym zwolnieniu nie podjęto, dopóty nie można mówić o nabyciu przez osobę skazaną uprawnień, które mogłyby podlegać ochronie w świetle konstytucyjnej zasady ochrony praw słusznie nabytych. Upływ określonego quantum kary nie tworzy jeszcze bowiem po stronie skazanego żadnego roszczenia (uprawnienia) czy choćby samej ekspektatywy warunkowego zwolnienia, które mogłyby podlegać ochronie. O tego typu skutkach można

byłoby mówić jedynie wówczas, gdyby po odbyciu określonej części kary istniał obowiązek warunkowego zwolnienia skazanego po tym właśnie okresie (por. aprobująca glosa W. Wróbla, PiP 1999, z. 3, s. 103). Na tym samym stanowisku stanął TK w wyroku z 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK 2000, nr 5, poz. 144, wskazując, że Kodeks karny i kodeks karny wykonawczy nie kształtuje instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia jako prawa podmiotowego skazanego. To sąd, zgodnie z art. 77 i 78 k.k., może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary skazanego na karę pozbawienia wolności po spełnieniu przewidzianych w tych przepisach przesłanek. Warunkowe przedterminowe zwolnienie jest zawsze fakultatywne. Nie może więc być zatem mowy o „przyznaniu prawa do warunkowego przedterminowego zwolnienia”. Upływ wymaganego quantum kary stanowi tylko jedną z przesłanek warunkowego przedterminowego zwolnienia, konieczną aby doszło w ogóle do rozpoznania wniosku. Spełnienie tej przesłanki nie oznacza jednak, że zwolnienie warunkowe zostanie skazanemu udzielone. Decydują o tym przesłanki materialne, określone w art. 77 k.k. Nie można zatem mówić o prawie do przedterminowego warunkowego zwolnienia, a instytucja ta ma służyć realizacji racjonalnej polityki karnej.

Biorąc pod uwagę taki charakter prawny tej instytucji, projektodawca uznał, że w określonych, szczególnych i wyjątkowych sytuacjach powinno być prawnie możliwe wyłączenie możliwości warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności (art. 77 § 3 i 4 k.k.), ale takie wyłączenie nie będzie miało charakteru obligatoryjnego.

Proponowana instytucja zakazu warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary stanowić będzie ograniczenie korzystania z dobrodziejstwa przedmiotowego środka probacyjnego. Należy podkreślić, że zakaz ten stanowić będzie reakcję na przestępstwo, popełnione po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat (art. 77 § 3 k.k.) lub wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sąd będzie mógł orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, że jego pozostawanie na wolności powodować będzie trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób (art. 77 § 4 k.k.).

Wyrazić należy pogląd, że w wypadku skazania na dożywotnie pozbawienie wolności za przestępstwo popełnione po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat z założenia trudno przyjąć, iż sprawca mógłby skorzystać z takiego dobrodziejstwa. O możliwości wyłączenie warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności będzie decydować negatywna prognoza społeczno-kryminologiczna, tj. prognoza co do funkcjonowania skazanego w warunkach wolnościowych, nie zaś prognoza penitencjarna, tj. odnosząca się do dalszego funkcjonowania skazanego w zakładzie karnym. Orzeczenie zakazu warunkowego przedterminowego zwolnienia ma na celu skuteczną ochronę społeczeństwa przed szczególnie brutalnymi przestępstwami popełnianymi przez osoby, które w przeszłości już się takich czynów dopuściły, a w ocenie sądu zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że dopuszczą się ich ponownie. Projektowane rozwiązanie powinno zatem znaleźć zastosowanie wobec najbardziej niebezpiecznych sprawców, w przypadku których zarówno względy sprawiedliwościowe, jak i prewencyjne przemawiają przeciwko warunkowemu przedterminowemu zwolnieniu. W odniesieniu do takich przypadków priorytetowe znaczenie ma aspekt eliminacyjny kary pozbawienia wolności.

16. Projekt przewiduje wydłużenie okresu odbywania kary, po którym skazany na dożywotnie pozbawienie wolności może starać się o uzyskanie warunkowego zwolnienia z 25 do 30 lat (art. 78 § 3 k.k.). Należy mieć na uwadze, że orzeczenie kary najsurowszej, która zasadniczo ma mieć w systemie prawnym charakter eliminacyjny, musi w praktyce zakładać odpowiednio długotrwałe oddziaływanie szczególnie- i ogólnoprewencyjne. W literaturze zwraca się uwagę na wyjątkowość kary dożywotniego pozbawienia wolności, pomimo tego, że nie ma ona charakteru normatywnego w sensie wyraźnej ustawowej deklaracji (tak m.in. L. Wilk, Kara dożywotniego pozbawienia wolności, s. 21–22; J. Lachowski, Zasady wymierzania kar, s. 25–26). Z założenia zatem wymierzenie kary najsurowszej ma na celu trwałą, w założeniu, eliminację sprawcy z życia społecznego wynikającą z rozmiarów kary, jak i przewidywanego procesu prizonizacji, polegającego na zmianach w osobowości skazanego prowadzących do jego przywyknięcia do funkcjonowania w izolacji i utracie zdolności do samodzielnego funkcjonowania poza zakładem karnym (por. wyr. SA w Krakowie z 19.5.2009 r., II AKa 79/05). W związku z powyższym wskazuje się, że karę tę należy wymierzać za popełnienie najcięższych zbrodni, gdy okoliczności obciążające zdecydowanie przeważają nad

okolicznościami łagodzącymi, skazany jest zdemoralizowany do tego stopnia, że osiągnięcie w jego przypadku celów wychowawczych kary jest co najmniej problematyczne i zasadniczym zadaniem kary jest długotrwała izolacja skazanego jako osoby niebezpiecznej, aby zabezpieczyć przed nim społeczeństwo (por. wyr. SA w Warszawie z 14.11.2012 r., II AKa 279/12, Legalis; wyr. SA w Katowicach z 29.6.2012 r., II AKa 84/12, KZS 2012, Nr 12, poz. 69). Nie można przy tym tracić z pola widzenia ewentualnej możliwości poczynienia takich postępów w resocjalizacji skazanego i braku przeciwskażeń z punktu widzenia społecznego oddziaływania kary, które uzasadniałyby skorzystanie przez niego z dobrodziejstwa warunkowego zwolnienia. Biorąc jednak pod uwagę wyjątkowość kary dożywotniego pozbawienia wolności, niezbędne jest ustanowienie odpowiednio długiego okresu bezwzględnej izolacji penitencjarnej skazanego. W ocenie projektodawcy aktualnie obowiązujący okres 25-letni jest zbyt krótki w relacji do zakładanego eliminacyjnego charakteru tej kary. Z tego względu, że niezbędne jest – dla zachowania wyjątkowego charakteru oddziaływania tej sankcji karnej – wydłużenie okresu odbycia kary niezbędnego do ubiegania się o warunkowe zwolnienie do 30 lat.

Te same założenia przyświecały również koncepcji wydłużenia okresu próby w razie warunkowego zwolnienia skazanego na dożywotnie pozbawienie wolności. Z uwagi na eliminacyjny z założenia charakter tej kary sytuacje zastosowania dobrodziejstwa warunkowego zwolnienia z jej dalszego wykonywania powinny być wyjątkowe i obwarowane szczególnymi warunkami. Pośród nich najważniejsze bodaj znaczenie ma odpowiednio długotrwały okres próby, pozwalający na weryfikację zasadności przyjętej wobec skazanego pozytywnej prognozy kryminologicznej, w razie nieprzestrzegania przez niego porządku prawnego. W takim wypadku konieczne jest, szczególnie w wypadku kary najsurowszej, zagwarantowanie możliwości ponownego osadzenia skazanego, również w celu zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwu. Skoro w założeniu okres próby ma odpowiadać czasowi pozostałemu do odbycia kary (art. 80 § 1 k.k.), to tym bardziej zasada ta powinna być odnoszona do kary najsurowszej. Co więcej, w tym wypadku, ze względu na eliminacyjny charakter tej kary, ze wszech miar zasadne jest odstąpienie od jakichkolwiek wyjątków i limitów czasowych. Skazany na karę najsurowszą, który skorzystał z dobrodziejstwa warunkowego probacyjnego opuszczenia miejsca izolacji, powinien mieć nieustanny pozytywny bodziec do kształtowania swych postaw społecznych i wykazania, że zasługuje na daną mu przez sąd penitencjarny szansę. Z tych przyczyn proponuje się, by w razie

warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności okres próby również trwał dożywotnio (art. 80 § 3 k.k.).

17. Kara łączna. Zmiany wprowadzone projektem do rozdziału IX Kodeksu karnego – Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych mają charakter dostosowawczy i redakcyjny, w szczególności korygują rozwiązania ustawowe w związku z wykładnią prezentowaną w praktyce orzeczniczej i poglądach doktryny. Wieloletnie obowiązywanie tych regulacji w polskim prawie karnym, do roku 2015 oraz od roku 2020, daje asumpt do wszechstronnej i pogłębionej oceny ich stosowania w perspektywie skutecznej realizacji sprawiedliwościowych oraz prewencyjnych celów prawa karnego.

W art. 85 k.k. proponuje się dokonanie zmian o charakterze doprecyzującym i redakcyjnym. Pomimo tego, że wykładnia gramatyczna i systemowa przepisu § 1 nie pozostawia wątpliwości, iż przesłanką orzeczenia kary łącznej jest popełnienie więcej niż jednego przestępstwa zanim zapadł pierwszy, chociażby nieprawomocny wyrok, co do któregośkolwiek z tych właśnie przestępstw, a instytucja zbiegu przestępstw, będąca konieczną przesłanką orzeczenia kary łącznej, ma charakter czysto materialny, w orzecznictwie sądowym pojawiała się koncepcja tzw. „konfiguracyjnej” interpretacji tego przepisu. Polegała ona na tym, że jeżeli relacje między kilkoma wyrokami, co do których analizowane są podstawy do wydania wyroku łącznego, stwarzają możliwość rozwiązań alternatywnych, to należy wybierać taki wariant, który stanowi rozstrzygnięcie dla oskarżonego najkorzystniejsze w zakresie możliwości orzeczenie kary łącznej (por. np. wyr. SN z 28 października 1993 r. III KRN 238/93, OSNKW 1994, z. 1-2, poz. 11; post. SN z 4 listopada 2003 r., V KK 233/03, OSNKW 2004, z. 1, poz. 6). Aktualnie orzecznictwo sądowe uległo ujednoczeniu od czasu podjęcia przez SN mającej moc zasady prawnej uchwały z 25 lutego 2005 r., I KZP 36/04, OSNKW 2005, z. 2, poz. 13, jednakże biorąc pod uwagę przyczyny pojawiających się uprzednio wątpliwości projektodawca uznał, że należy wyraźnie dookreślić chronologiczny, temporalny porządek zapadających wyroków.

Ponadto projektodawca zdecydował się na osobne uregulowanie w art. 85 § 2 k.k. kwestii łączenia, w wypadkach wskazanych w ustawie, kar innego rodzaju, podlegających łączeniu. Przyczyną takiego umiejscowienia tej regulacji jest zaznaczenie jeszcze dalej idącej wyjątkowości takiej możliwości (por. zmiana art. 87 k.k. ograniczająca możliwość łączenia kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności), przy uwzględnieniu analogicznego brzmienia art. 66 k.k. z 1969 r. Jednocześnie kwestie łączenia kar orzeczonych przez sądy

właściwe w sprawach karnych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej proponuje się uregulować osobno, w przepisie odnoszącym się do materialnoprawnych zagadnień dotyczących orzekania kary łącznej w wyroku łącznym. Nie jest to bowiem pierwszoplanowa materia, z którą stykają się sądy rozważając kwestie łączenia kar; z założenia tego wychodził ustawodawca również poprzednio, zamieszczając tę regulację w uchylonym następnie art. 92a k.k. Konsekwencją zmiany art. 85 k.k. jest zmiana w przepisie art. 91 § 2 k.k.

Nowe brzmienie art. 85a k.k. ma na celu dostosowanie dyrektyw wymiaru kary łącznej do układu dyrektyw wymiaru kary za przestępstwo, przewidzianego w projektowanym art. 53 § 1 k.k.

Proponuje się również nadanie nowego brzmienia art. 86 k.k. Zamierzeniem projektodawcy jest doprecyzowanie i uściślenie przewidzianych w tym artykule rozwiązań normatywnych, a nadto ujęcie ich w bardziej czytelnej redakcji.

W § 1 tego artykułu proponuje się zamieścić treść dotyczącą wyłącznie ogólnych granic wymiaru kary łącznej w odniesieniu do kar różnego rodzaju, dostosowując ją do nowych ustawowych granic terminowej kary pozbawienia wolności. W kolejnych jednostkach redakcyjnych następuje konkretyzacja tych uregulowań w szczególnych wypadkach. W projektowanym § 2 przewidziano sytuację, w której najwyższą z kar podlegających łączeniu jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności. W takim wypadku, ponieważ są to kary w górnych granicach, które mogą być zgodnie z ustawą wymierzane, zasadniczo nie ma możliwości orzeczenia kary łącznej w wysokości powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa. Z tego względu projektowany przepis zakłada, że w rozpatrywanej sytuacji dolną granicę kary łącznej przyjmuje się w wysokości najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa. Projektowany przepis § 3 odnosi się do szczególnych wypadków, w których chociażby jedno przestępstwo jest zagrożone karą grzywny przekraczającą 810 stawek dziennych i taka kara została wymierzona. Wówczas sąd stosuje zasady ogólne, tj. wymierza karę łączną grzywny powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4500 stawek dziennych grzywny. W razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest równa lub wyższa niż 4500 stawek dziennych, sąd orzeka karę grzywny w tej wysokości jako karę łączną grzywny. W przeciwieństwie do aktualnej regulacji proponuje się utrzymać ogólną zasadę zakazującą pełnej absorpcji, w razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa

nie przekracza 4500 stawek dziennych. Biorąc pod uwagę, że w odniesieniu do szeregu czynów zabronionych istnieje możliwość wymierzenia kary grzywny przekraczającej 810 stawek dziennych (por. np. art. 277b, 309 k.k.), wydaje się, iż właściwą cezurą, powyżej której karę łączną grzywny orzeka się w wysokości najwyższej kary jednostkowej, jest liczba 4500 stawek dziennych.

Projektodawca proponuje uzupełnienie normy wyrażonej w aktualnym przepisie § 2a tego artykułu – a według numeracji wynikającej z projektu § 5 – o odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów § 1-3. Chodzi o stosowanie przy orzekaniu kary łącznej grzywny wyrażonej kwotowo np. zakazu pełnej absorpcji czy obliczenia wysokości grzywien określonych w § 3 poprzez odniesienie ich do grzywny wyrażonej kwotowo (przemnożenie liczby stawek przez wysokość stawki).

Treść przepisów § 4 i 6 została zmodyfikowana (aktualne § 2 i 3 tego artykułu) poprzez wyrażenie dwóch samodzielnych wypowiedzi w dwóch osobnych zdaniach, co lepiej odpowiada prawidłom języka polskiego.

Zmiana art 87 k.k. wynika z konieczności wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r., P 20/17, OTK-A 2019, poz. 29, którego sentencja została opublikowana w Dz. U. z 2019 r. poz. 1135. Powyższym wyrokiem Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 87 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek połączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności po dokonaniu zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Trybunał wskazał w szczególności, że obligatoryjność i automatyzm mechanizmu przewidzianego w art. 87 § 1 k.k., nakazującego orzekanie w razie połączenia kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności kary łącznej pozbawienia wolności, prowadziły do wyłączenia sądowej gwarancji kontroli merytorycznej przesłanek pozbawienia wolności, a więc daleko idącej ingerencji w jedną z fundamentalnych wartości o randze konstytucyjnej, jaką jest wolność osobista (art. 41 ust. 1 Konstytucji RP). W aktualnym stanie prawnym sąd – biorąc pod uwagę treść art. 87 § 1 k.k. – nie może w sposób dostateczny uwzględnić okoliczności konkretnej sprawy i odstąpić od orzekania łącznej kary pozbawienia wolności, choćby okazało się to in casu zasadne, np. ze względu na prognozę kryminologiczną, postawę skazanego czy też cele kary. Trybunał podniósł, że sąd karny, który orzeka o karze łącznej, nadal sprawuje wymiar sprawiedliwości; w związku z tym wydanie przez sąd wyroku

łącznego stanowi „sprawę” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Natomiast z uwagi na brzmienie art. 87 § 1 k.k. funkcja wymierzania sprawiedliwości w tym wypadku została sprowadzona w istocie do przeliczenia kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności oraz orzeczenia, w miejsce kar wymierzonych za zbiegające się przestępstwa, jednej kary łącznej pozbawienia wolności. Na skutek zobligowania sądu do łączenia z urzędu kar jednostkowych w ten sposób, że z mocy ustawy musiała zostać wymierzona kara jednego rodzaju, i to najsurowsza, skazany w rzeczywistości tracił gwarancję sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, co godzi w standard prawa do sądu poręczony przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny stwierdził ponadto, że art. 87 § 1 k.k., stosowany w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, następczo zniweczył gwarancję swobody orzekania, w stopniu naruszającym zasadę sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości, wyrażoną w art. 175 ust. 1 Konstytucji RP.

Analizując treść motywów wskazanych w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, usprawiedliwiona wydaje się konstatacja, że zasadniczymi założeniami aksjologicznymi przyjętego stanowiska były: krytyka braku możliwości indywidualizacji kary i odstąpienia od obligatoryjnego orzekania kary łącznej pozbawienia wolności oraz nieokreślenie w tym wypadku ustawowych kryteriów orzekania przez sąd kary najsurowszego rodzaju, jaką jest pozbawienie wolności.

Nie ulega wątpliwości, że orzekanie kary łącznej, w tym poprzez wydanie wyroku łącznego, stanowi sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, gdyż chodzi o określenie wobec oskarżonego (skazanego) rodzaju oraz wymiaru kary, która rzeczywiście, faktycznie i efektywnie ma być wobec niego wykonana. Sąd, orzekając karę łączną, nie ma jednak tak daleko idącej swobody jej określenia, jak ma to miejsce w odniesieniu do kar jednostkowych wymierzanych za poszczególne przestępstwa, kiedy to może on – kierując się w szczególności zasadami określonymi w art. 53 k.k. – podjąć decyzję co do wymierzenia kary określonego rodzaju oraz jej rozmiaru, adekwatnych ze względu na ogólne dyrektywy wymiaru kary. W odniesieniu do kary łącznej sąd jest bowiem związany rodzajem i rozmiarem wymierzonych kar jednostkowych podlegających łączeniu, a tym samym ustawowe dyrektywy wymiaru kary łącznej mają węższy zakres, uwzględniający ograniczenia wynikające z orzeczonych kar jednostkowych (por. art. 85a, 86 § 1 k.k.). Kara łączna jest bowiem szczególną instytucją polskiego systemu prawa karnego, która w specyficzny sposób określa podstawy ujednoczenia, a w pewnym sensie redukcji, kumulacji lub sumowania konsekwencji wynikających z

przypisania temu samemu sprawcy odpowiedzialności karnej za więcej niż jedno przestępstwo oraz wymierzenia za przypisane przestępstwa dwóch lub więcej kar (środków karnych). W takich przypadkach pojawia się potrzeba racjonalizacji konsekwencji związanych z orzeczeniem za wielość przestępstw wielości kar, które bez stosownego rozwiązania wprowadzonego do systemu prawa karnego, musiałyby – w razie spełnienia warunków do ich wykonania – podlegać sekwencyjnemu lub równoczesnemu wykonaniu.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia konstrukcyjne instytucji kary łącznej, wyrażone w art. 85 oraz w art. 86 § 1 k.k., nie ulega zatem wątpliwości, że ustawodawca wychodzi z jednoznacznego założenia, iż wyboru rodzaju kary dokonuje sąd orzekając karę jednostkową, natomiast w ramach kształtowania kary łącznej sąd, łącząc kary jednorodnjajowe, orzeka karę tego samego rodzaju i jej wymiar, która to kara podlega wykonaniu. Zgodnie z tym założeniem łączeniu podlegają kary jednorodnjajowe, a więc kary grzywny, ograniczenia wolności i pozbawienia wolności (oraz odpowiednio jednorodnjajowe środki karne – art. 90 § 2 k.k.). Wyjątkiem od tej zasady jest instytucja określona w art. 87 k.k., przewidująca w razie zbiegu kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności obowiązek orzeczenia kary łącznej w postaci pozbawienia wolności. W § 1 tego artykułu przewidziano taki obowiązek, a w § 2 obowiązek względny, uwarunkowany prognozowanym niskim wymiarem kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności.

Należy wyraźnie zaakcentować, że ratio legis rozwiązania przewidującego odstępianie od zasady jednorodnjajowości łączonych kar, w odniesieniu do kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, jest przekonanie, iż nie można równocześnie wykonywać kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (tak trafnie np. P. Kozłowska-Kalisz, Komentarz aktualizowany do art. 87 Kodeksu karnego, LEX/el. 2020, t. 1). Wszystkie inne kary mogą być bowiem wykonywane w tym samym czasie, natomiast w odniesieniu do kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności jest to niemożliwe – muszą być one wykonywane sekwencyjnie, przy czym w pierwszym rzędzie wykonuje się karę pozbawienia wolności. Wykonywanie kary ograniczenia wolności nie stanowi bowiem negatywnej przesłanki w zakresie odbywania kary izolacyjnej (ale nie odwrotnie), co powoduje, że postępowanie wykonawcze w odniesieniu do kary ograniczenia wolności ulega zawieszeniu (art. 15 § 2 k.k.w.) do czasu zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności.

W przypadku wykonywania długotrwałych kar pozbawienia wolności niejednokrotnie późniejsze wykonanie kary ograniczenia wolności byłoby po prostu niemożliwe. Tym też

tłumaczy się aktualną regulacją art. 87 § 1 k.k., nakazującą w warunkach określonych w tym przepisie orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności, oraz wyjątek z § 2 tego artykułu, przewidujący odstępianie od tego obowiązku w wypadku kar krótkoterminowych.

Uwzględniając zatem konieczność odstąpienia od dotychczasowego automatyzmu w określaniu rodzaju orzekanej kary łącznej, wynikającą z rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, należy jednak przyjąć kryterium normatywne orzekania kary łącznej pozbawienia wolności, to jest kary surowszego rodzaju niż podlegająca łączeniu. Ma ono zapobiec dowolności sądu w orzekaniu kary łącznej surowszego rodzaju (np. łącząc jedną krótkoterminową karę pozbawienia wolności z wieloma karami ograniczenia wolności) oraz umożliwić poprawną kontrolę instancyjną orzeczonej kary łącznej.

Proponuje się zatem nadać przepisowi art. 87 k.k. następujące brzmienie:

„Art. 87. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności sąd wymierza karę łączną pozbawienia wolności, jeżeli ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności przyjmuje się, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.”

Należy zwrócić uwagę, że proponowane kryterium ma jednoznaczny charakter, pozwalający na jego łatwą weryfikację w praktyce, wyraża ultima ratio kary pozbawienia wolności oraz stanowi w istocie jedyny racjonalny powód, uzasadniający odstępianie – na etapie orzekania kary łącznej – od wymierzenia kary rodzajowo odpowiadającej karom podlegającym łączeniu.

Jest bowiem oczywiste, że w przypadku wykonywania długotrwałych kar pozbawienia wolności niejednokrotnie późniejsze wykonanie kary ograniczenia wolności byłoby po prostu niemożliwe. Tym też tłumaczy się aktualną regulacją art. 87 § 1 k.k., nakazującą w warunkach określonych w tym przepisie orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności, oraz wyjątek z § 2 tego artykułu, przewidujący odstępianie od tego obowiązku w wypadku kar krótkoterminowych.

Wprowadzenie przedmiotowego kryterium do art. 87 k.k., jako odstępstwo od reguły przewidzianej w art. 85 § 1 k.k., znajdującej zastosowanie również do kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, ma ten walor, że sąd decydując się na orzeczenie jako kary łącznej pozbawienia wolności będzie dysponował określoną i wyraźną przesłanką, co pozwoli

na jej jednoznaczną weryfikację w toku instancji w razie zaskarżenia rozstrzygnięcia opartego na tym przepisie. Przesłanką tą jest przewidywana niemożność późniejszego wykonania kary wolnościowej ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia. Orzekanie w stosunku do osób skazanych na kary długoterminowego pozbawienia wolności kar łącznych w postaci kary izolacyjnej jawi się z reguły jako zasadne z racji przewidywanej niemożności wykonywania kar ograniczenia wolności po zwolnieniu z izolacji, a nawet gdyby taka ewentualność miała się ziścić – niskiego waloru szczególnoprewencyjnego wykonywania kary wolnościowej po upływie bardzo długiego czasu od jej orzeczenia, jak też istniejącego z reguły w odniesieniu to takich sprawców braku podstaw do wdrażania mechanizmów łagodzenia wymierzonych im kar. Wyjątek od zasady łączenia kar jednorodząjowych miałyby zatem dostatecznie sprecyzowany charakter, co respektowałyby zasadę ultima ratio orzekania kary izolacyjnej, w sytuacji gdy nie została ona wymierzona za poszczególne przestępstwa, a nadto odnosiłby się do sprawców najpoważniejszych przestępstw, skazanych na kary długoterminowe, co do których z reguły nie sposób sformułować pozytywnej prognozy kryminologicznej.

Proponowana koncepcja konstrukcji art. 87 k.k. zasadza się na założeniu respektowania w jak najszerszym zakresie zasady łączenia jedynie kar jednorodząjowych. Po pierwsze bowiem, minimalizuje to ewentualność orzeczenia łącznej kary najsurowszej – pozbawienia wolności, z połączenia kar różnego rodzaju. Ujęcie to respektuje zatem podstawową dla prawa karnego zasadę ultima ratio kary o charakterze izolacyjnym. Po drugie, dąży do wykonania orzeczonych kar jednostkowych w takiej postaci, w jakiej zostały wymierzone za poszczególne przestępstwa (kara grzywny, ograniczenia wolności i pozbawienia wolności), co stanowi nadrzędną ideę wyrażoną w art. 85 § 1 k.k., przyświecającą konstrukcji kary łącznej. Po trzecie wreszcie, redukuje możliwość swobodnego uznania sądu w kształtowaniu kary izolacyjnej w zakresie, w jakim nie została ona wymierzona w skazaniach za poszczególne czyny. Podkreślał to w uzasadnieniu wykonywanego wyroku Trybunał Konstytucyjny, wywodząc, że „w konstytucyjnym standardzie sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy nie mieści się sytuacja, w której ustawodawca wyłącza możliwość skutecznego wykonywania kary ograniczenia wolności, wcześniej prawomocnie orzeczonej przez niezawisły sąd, i nakazuje sądowi, który ma obowiązek wydać wyrok łączny, obligatoryjnie zamienić tę karę na karę pozbawienia wolności po dokonaniu przeliczenia zgodnie z zasadami wskazanymi w ustawie” (uzasadnienie wyroku, pkt 4). Zaproponowane ujęcie art. 87 k.k. wypełnia warunki konstytucyjności wytyczone w przedmiotowym wyroku przez Trybunał Konstytucyjny,

formułując jako regułę łączenie obydwu kar jednorodzących, a poczytując za wyjątek możliwość orzeczenia kary łącznej w postaci pozbawienia wolności. Projekt utrzymuje ponadto w zdaniu drugim art. 87 k.k. aktualnie obowiązujący przelicznik kary ograniczenia wolności na karę łączną pozbawienia wolności.

W konsekwencji uznać należy, że proponowane brzmienie art. 87 k.k. realizuje postanowienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r., P 20/17, jednocześnie precyzując odstępstwo od łączenia kar jednorodzących, co ma dodatkowe znaczenie gwarancyjne.

Zmiana w treści przepisu art. 88 k.k. ma charakter dostosowujący, wynikający z wyeliminowania niniejszym projektem kary 25 lat pozbawienia wolności jako kary szczególnej.

Proponuje się również dokonać zmiany przepisu art. 89a § 1 k.k., która ma charakter merytoryczny, a jej celem jest doprecyzowanie zasad i zakresu zastosowania tego unormowania dotyczącego szczególnego wypadku łączenia kar, jeżeli chociażby jedną z kar jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczone na podstawie art. 60 § 5 k.k. W projektowanej redakcji uwzględniono dwie szczególne sytuacje: gdy łączeniu podlegają dwie lub więcej kar pozbawienia wolności orzeczone na podstawie art. 60 § 5 k.k. oraz gdy kara pozbawienia wolności orzeczone na podstawie art. 60 § 5 k.k. podlega łączeniu z surowszą karą pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczoną bez zastosowania art. 60 § 5 k.k. lub bez zastosowania warunkowego zawieszenia jej wykonania. Zmiany powyższe powinny umożliwić jednoznaczne stosowanie przedmiotowego przepisu, bez potrzeby dokonywania jego daleko idącej wykładni, jak musi to mieć miejsce w obecnym stanie prawnym.

Proponuje się ponadto dodanie przepisu art. 91b k.k., który w sposób kompleksowy regulowałby materialnoprawne kwestie dotyczące kary łącznej związane z jej orzekaniem w wyroku łącznym. Wskazane w tym artykule zagadnienia aktualizują się bowiem wyłącznie w układzie procesowym orzekania kary łącznej w wyroku łącznym, przez co zasługują na odrębne potraktowanie. W § 1 pkt 1 tego artykułu przeniesiono regulację zawartą w uchylonym przepisie art. 91a k.k., odnoszącym się do braku przeszkód do wydania wyroku łącznego w sytuacji, gdy poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane. Z kolei w § 1 pkt 2 tego artykułu

zawarto normę wyartykułowaną aktualnie w art. 85 § 2 k.k., zgodnie z którą wyrokiem łącznym nie obejmuje kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a k.k.

W przekonaniu projektodawcy, z uwagi na istniejące rozbieżności w orzecznictwie sądowym, niezbędne jest wprowadzenie do tekstu normatywnego ustawy karnej normy przesądzającej to, że jeżeli w wyroku łącznym następuje połączenie kary poprzednio objętej karą łączną orzeczoną w wyroku skazującym lub sąd wydaje kolejny wyrok łączny, granice nowej kary łącznej w wyroku łącznym wyznaczają jedynie kary wymierzone za poszczególne przestępstwa, a nie poprzednio orzeczona kara łączna (art. 91b § 2 k.k.). Oznacza to ostateczne i jednoznaczne zerwanie z przyjmowaną niekiedy tzw. teorią śladu, która nie znajduje oparcia w ustawie, a w nieuzasadniony sposób ogranicza swobodę orzekania sądu co do wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym (por. np. wyr. SN z 6 września 2000 r., III KKN 340/00, LEX nr 51106; wyr. SN z 22 czerwca 2004 r., V KK 50/04, LEX nr 109520). Skoro kara łączna nie jest instytucją, której zastosowanie musi zawsze działać na korzyść oskarżonego, nie ma podstaw do wywodzenia powyższej teorii z prawomocności rozstrzygnięcia o karze łącznej, które utraciło moc. W tym zatem zakresie projektodawca zdecydowanie opowiada się za swobodą wymiaru kary łącznej w takich wypadkach w pełnym zakresie ustawowych granic i dyrektyw, przyjętą w odmiennej linii orzecniczej sądów (por. np. post. SN z 22 lipca 2010 r., IV KK 162/10, OSNwSK 2010, poz. 1482; post. SN z 27 października 2014 r., V KK 263/14, LEX nr 1573980), a w związku z zaistniałymi rozbieżnościami w judykaturze pragnie nadać jej charakter normatywny.

18. Projekt przewiduje rozszerzenie zakresu art. 93c pkt 3 k.k., przewidującego możliwość orzekania środków zabezpieczających o przestępstwa określone w art. 200 § 3 (prezentacja małoletniemu poniżej lat 15 treści pornograficzne lub udostępnianie mu przedmiotów mających taki charakter albo rozpowszechnianie treści pornograficzne w sposób umożliwiający zapoznanie mu się z nimi) oraz w art. 200 § 4 k.k. (prezentacja takiemu małoletniemu wykonania czynności seksualnej w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby).

19. Proponuje się wydłużyć okres przedawnienia zbrodni zabójstwa z 30 do 40 lat (art. 101 § 1 pkt 1 k.k.). Artykuł 101 § 1 k.k. różnicuje okresy przedawnienia karalności w zależności od wagi przestępstwa (zgeneralizowanej oceny jego społecznej szkodliwości). Najdłuższy jest okres przedawnienia karalności zbrodni zabójstwa, które jest niewątpliwie najcięższym przestępstwem o charakterze kryminalnym. Długość okresów przedawnienia zależy od

określonej aksjologii polityki karnej państwa i może się zmieniać w czasie. Należy zaakcentować, że przedawnienie nie jest konstytucyjnie chronionym prawem obywatela, a wydłużenie jego terminów w trakcie biegu przedawnienia czynu nie narusza norm konstytucyjnych, a w szczególności art. 2 i art. 42 Konstytucji. Obywatel ma prawo oczekiwać, że będzie podlegał odpowiedzialności karnej na zasadach określonych w art. 42 ust. 1 Konstytucji, lecz nie może jednocześnie oczekiwać korzyści, które mogłyby dla niego wynikać w związku z naruszeniem prawa ze względu na taką a nie inną politykę karną, bo ta może podlegać modyfikacjom. Inne podejście do instytucji przedawnienia prowadziło do premiowania tych przestępców, którzy wytrwale podejmują działania zmierzające do uniknięcia odpowiedzialności karnej (por. również wyrok TK z 15.10.2008 r., P 32/06, OTK-A 2008, z. 8, poz. 138). W ocenie projektodawcy społeczna szkodliwość tego przestępstwa i jego wyjątkowość, nawet na tle innych zbrodni, wymaga stosowania szczególnych instrumentów prawnych sprzyjających wykryciu sprawców zabójstw. W kontekście wydłużenia okresów przedawnienia zbrodni zabójstwa trzeba też zwrócić uwagę na stale zwiększające się możliwości wykrywcze organów ścigania, wynikające z rozwoju wiedzy i nauki oraz techniki kryminalistycznej, pozwalające na ustalanie sprawców czynów popełnionych przed wielu laty. Dotyczy to w dużej mierze spraw, w odniesieniu do których zabezpieczone ślady kryminalistyczne w ówczesnym stanie techniki nie pozwalały na poczynienie ustaleń co do prawdopodobnych sprawców, natomiast aktualnie możliwości takie istnieją. Wskazane względy uzasadniają propozycję wydłużenia o dziesięć lat okresu przedawnienia zbrodni zabójstwa.

Projekt wyłącza przedawnienie karalności:

- przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5, popełnionych na szkodę małoletniego poniżej 15 lat,
- przestępstw określonych w art. 148 § 2 pkt 2 lub § 3, popełnionych w związku ze zgwałceniem małoletniego poniżej 15 lat lub w związku ze zgwałceniem ze szczególnym okrucieństwem,
- przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5, jeżeli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem,
- przestępstwa określonego w art. 156 § 1 i art. 197 § 4 w związku z art. 11 § 2, czyli jeżeli sprawca zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem lub zgwałcenia małoletniego poniżej lat 15 umyślnie spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu.

Zgodnie z projektowanym art. 102 § 2 k.k., jeżeli w toku wszczętego postępowania powzięto uzasadnione podejrzenie popełnienia innego przestępstwa, karalność tego przestępstwa ulega przedłużeniu w sposób określony w § 1 z dniem, w którym podjęto pierwszą czynność dowodową zmierzającą do ustalenia, czy zostało ono popełnione. Aby nie było wątpliwości w kwestii tego, która z takich czynności jest pierwszą, w rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury zostanie dodane unormowanie obligujące prokuratora do odnotowania w formie stosownego dokumentu (wzmianki) podjęcia pierwszej czynności dowodowej zmierzającej do ustalenia, czy ww. przestępstwo zostało popełnione, co umożliwi określenie terminu przedłużenia przedawnienia, o którym mowa w projektowanym przepisie.

20. Proponuje się również ujednoczyć zasady zatarcia skazań w sytuacji, gdy skazany popełnił kolejne przestępstwo zanim nastąpiło zatarcie skazania za przestępstwo popełnione wcześniej (art. 108 k.k.). Aktualne brzmienie art. 108 k.k. dla jednoczesności zatarcia wszystkich skazań statuuje warunek w postaci tego, aby przestępstwa, za które został on skazany, nie pozostawały w zbiegu. Przyjęto w związku z tym, że zbieg przestępstw, który wyłącza zasadę jednoczesności zatarcia wszystkich skazań, w sytuacji gdy sprawca został skazany za dwa lub więcej przestępstw, to tzw. realny (rzeczywisty) właściwy (niepomijalny) zbieg przestępstw. W drodze wnioskowania a contrario z art. 108 k.k. wynika, że w sytuacji, gdy sprawca został skazany za dwa lub więcej przestępstw pozostających w rzeczywistym niepomijalnym zbiegu, za które wymierzono karę łączną lub wyrok łączny, dopuszczalne jest odrębne zatarcie każdego ze skazań (por. M. Królikowski, R. Zawłocki, Komentarz do art. 108 Kodeksu karnego, Legalis 2017, tezy II. 1, 2). W ocenie projektodawcy taka regulacja nie znajduje uzasadnienia merytorycznego i trudno ją uznać za sprawiedliwą. Nie ma powodu, aby w sytuacji, gdy skazany został skazany za wiele przestępstw, niektóre z nich ulegały wcześniejszemu zatarciu, a inne nie. Art. 108 k.k. powinien w jednolity sposób przesądzać o tym, że wobec skazanego za więcej niż jedno przestępstwo dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań – w chwili, gdy upływa najpóźniejszy termin zatarcia w odniesieniu do jednostkowego skazania. Tą myślą kierował się ustawodawca, usuwając wątpliwości co do szczególnego traktowania skazanych na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, nowelizując art. 76 k.k. w latach 2015 i 2016. Jeżeli sprawca popełnia więcej niż jedno przestępstwo, do czasu, gdy wszystkie skazania zostaną zatarte (upłynie najpóźniejszy termin zatarcia skazania w stosunku do któregośkolwiek z tych skazań),

z punktu widzenia prawnej oceny jego dotychczasowej działalności przestępczej należy brać pod uwagę wszystkie dotychczasowe skazania, niezależnie od tego, czy niektóre rozstrzygnięcia mogą być wykonane (np. ze względu na upływ okresu próby). Tylko takie spojrzenie bowiem daje możliwość dokonania rzeczywistej i sprawiedliwej oceny dotychczasowego trybu życia skazanego oraz orzeczenia adekwatnych środków reakcji karnej za popełnione kolejne przestępstwo.

Z tych względów proponuje się odstąpić od wymogu niepozostawiania w zbiegu przestępstw, za które sprawca został skazany, i przyjęcia w art. 108 k.k. jednolitej i czytelnej zasady, wedle której dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań wówczas, jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo.

21. Konieczne okazało się zmodyfikowanie kwantyfikatorów stopnia społecznej szkodliwości czynu, wskazanych w art. 115 § 2 k.k. W przepisie tym mowa jest bowiem jedynie o naruszonej dobrze prawnym, podczas gdy przestępstwa mogą być stypizowane jako przestępstwa z naruszenia dobra prawnego lub przestępstwa z jego zagrożenia (np. spowodowanie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy – art. 174 k.k.). Należało więc uzupełnić redakcję tego przepisu o uwzględnienie rodzaju i charakteru zagrożonego dobra.

22. W art. 115 § 3 k.k. zawarto definicję legalną przestępstw podobnych, w której wskazano trzy kryteria podobieństwa przestępstw: 1) należą do tego samego rodzaju, 2) zostały popełnione z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, 3) zostały popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Dwa z wymienionych kryteriów mają charakter przedmiotowy, a trzecie – podmiotowy, gdyż odwołuje się do celu zachowania przestępnego sprawcy. Podkreślić należy, że wskazane w art. 115 § 3 k.k. kryteria są wyczerpujące, samodzielne i niezależne. Oznacza to, że w znacznej mierze to od decyzji ustawodawcy zależy, jakie przyjmie kryteria podobieństwa przestępstw, byleby tylko miały one merytoryczny charakter. Wybór tych kryteriów jest zaś uwarunkowany w zasadniczej mierze założeniami polityki kryminalnej państwa, służącej w tym wypadku wzmocnionej walce z określonymi zachowaniami przestępnymi. Ustalenie podobieństwa przestępstw ma bowiem znaczenie w wypadku następujących trzech instytucji prawno-karnych. Po pierwsze, popełnienie umyślnego przestępstwa podobnego do przestępstwa, za które sprawca był już skazany, stanowi jedną z przesłanek recydywy z art. 64 k.k. Po drugie, popełnienie przez skazanego podobnego

przestępstwa umyślnego jest jedną z przesłanek obligatoryjnego zarządzenia wykonania kary z art. 75 § 1 k.k. Po trzecie, brak obawy ponownego popełnienia przestępstwa podobnego do tego, za które orzeczono środek karny, jest jedną z przesłanek uznania orzeczonego dożywotnio środka karnego za wykonany (art. 84 § 2a k.k.). Biorąc pod uwagę te względy, projektodawca uznał za potrzebne poszerzenie katalogu przedmiotowych kryteriów podobieństwa przestępstw o przestępstwa popełnione przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności stanowi znamię kilku przestępstw stypizowanych w części szczególnej Kodeksu karnego (por. art. 280, 281, art. 289 § 3), może również być charakterystyczne dla popełnienia innych przestępstw, których znamiona ujęte są w bardziej ogólny sposób (np. utrwalenie wizerunku nagiej osoby – art. 191a, doprowadzenie do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej – art. 197, przerwanie ciąży lub doprowadzenie do jej przerwania – art. 153). Popełnienie przestępstwa przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności jest zachowaniem o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, przy tym w sposób jednoznaczny charakteryzujące modus operandi sprawcy, stanowiąc o specyfice jego działalności przestępczej. Te cechy wskazanego sposobu działania przemawiają za celowością wyodrębnienia go jako osobnego przedmiotowego kryterium podobieństwa przestępstw, w celu jednolitego – niezależnie od okoliczności konkretnego wypadku – stosowania do nich prawnokarnych instytucji, uzależnionych od wystąpienia przesłanek z art. 115 § 3 k.k.

23. Projekt wprowadza zmiany techniczne w definicji kradzieży szczególnie zuchwałej (art. 115 § 9a) poprzez posłużenie się terminologią stosowaną w art. 278 § 1 k.k., rezygnując z pojęcia „mienie” i opisując okoliczności kradzieży szczególnie zuchwałej przy zastosowaniu terminu „rzecz ruchoma”.

24. Projekt wprowadza w art. 115 § 23a definicję legalną „aktu agresji”, gdyż o takie znamię zostaje rozszerzony przepis art. 117 k.k., który w obecnym stanie prawnym kryminalizuje wszczynanie lub prowadzenie wojny napastniczej (§ 1) lub publiczne nawoływanie lub pochwalanie takich czynów (§ 2). Zgodnie projektem art. 115 § 23a, akt agresji oznacza użycie, wydanie polecenia użycia lub przyzwolenie na użycie sił zbrojnych, uzbrojonych grup, jednostek nieregularnych lub najemników w sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych lub decyzją konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności, politycznej niepodległości lub istotnym interesom gospodarczym innego państwa albo dopuszczenie do użycia terytorium,

udostępnionemu innemu państwu lub uzbrojonym grupom, jednostkom nieregularnym lub najemnikom do dokonania przez to państwo aktu agresji przeciwko państwu trzeciemu.

CZEŚĆ SZCZEGÓLNA

1. Projekt dokonuje zaostrzenia odpowiedzialności karnej za niektóre przestępstwa, jednak czyni to w sposób selektywny i racjonalny, oparty na wnikliwej ocenie zasadności wzmocnienia prawnokarnej ochrony w określonych dziedzinach życia społecznego, w które prawo karne wkracza, stawiając tam ludzkim zachowaniom nieprzekraczalne granice. Proponowane zmiany stanowią konsekwencję przyjętego w projekcie kierunku wzmoczonej ochrony życia i zdrowia człowieka oraz wolności seksualnej, jako wartości o pierwszoplanowym znaczeniu, i - w założeniu twórców projektu – służyć one mają nie tylko kształtowaniu pożądanego stanu świadomości prawnej społeczeństwa, ugruntowującego przekonanie o wyjątkowej naganności przestępstw atakujących te dobra prawne i bardzo wysokim stopniu ich karygodności, ale także przyczynić się do zwiększenia efektywności mechanizmów prawnych w celu istotnej redukcji zmniejszenia liczby przestępstw tego rodzaju oraz przeciwdziałania postępującym drastycznym formom ich popełnienia. Realizacji tych celów nie sprzyjają obecnie obowiązujące regulacje. Uszczegóławiając nieco przewidziane w projekcie rozwiązania odnoszące się do części szczególnej Kodeksu karnego, można dokonać ich zaszeregowania w ramach trzech kategorii, które sprowadzają się do: przekwalifikowania niektórych zabronionych zachowań z czynów dotychczas będącymi występkami w zbrodnie; podwyższeniu granic ustawowego zagrożenia; wprowadzenia nowych kwalifikowanych typów czynów zabronionych - np. art. 197 § 5 k.k. (zgwałcenie z następstwem śmiertelnym). Projektowane typy przestępstw dotyczą zachowań objętych już przez obowiązujący porządek prawny zakresem kryminalizacji. Wyodrębnienie tych zachowań w ramach oddzielnego kwalifikowanego typu przestępstwa jest uzasadnione koniecznością uwzględnienia na płaszczyźnie ustawowego wymiaru kary szczególnego natężenia stopnia społecznej szkodliwości, jaki wiąże się z projektowanym znamieniem kwalifikującym.

Na plan pierwszy w omówieniu zmian normatywnego określenia typów czynów zabronionych wysuwa się kwestia rezygnacji z kary 25 lat pozbawienia wolności stanowiącej odrębny rodzaj kary (uchylenie art. 32 pkt 4 k.k.). Konieczne są zatem korekty – w zakresie odnoszącym się do sankcji – tych przepisów części szczególnej Kodeksu karnego, które przewidują karę 25 lat pozbawienia wolności, bądź które nie określają górnej granicy

zagrożenia terminową karą pozbawienia wolności, limitując w ten sposób wysokość zagrożenia ustawowego tym rodzajem kary do 15 lat. Jest w związku z tym oczywiste, że konieczną konsekwencją nowego ukształtowania terminowej kary pozbawienia wolności jest odpowiednia, proporcjonalna zmiana zagrożeń ustawowych przewidzianych za niektóre przestępstwa. Zmiana ta ma charakter dostosowawczy. Niezbędne jest zatem normatywne poszerzenie możliwości orzekania kar pozbawienia wolności do 30 lat za przestępstwa zagrożone karami najsurowszymi i proporcjonalne zaostrzenie górnych granic kar w pozostałych typach czynów zagrożonych karami surowszymi. Należy przy tym zauważyć, że podwyższenie górnej granicy terminowej kary pozbawienia wolności ma stanowić instrument sędziowskiego wymiaru kary, który pozwoli na stosowanie przez sędziów szerszego spektrum możliwości orzekania kar, dostosowanego do indywidualnych okoliczności danego wypadku. Z tego względu nie podwyższano w tych wypadkach dolnych granic ustawowego zagrożenia. Typowe granice ustawowego zagrożenia przewidzianego dla czynów zabronionych uległy zatem modyfikacji i proponuje się przyjęcie nowych ujednoczonych zagrożeń terminową karą pozbawienia wolności: od 2 do 15 lat pozbawienia wolności, od 3 do 20 lat pozbawienia wolności, od 5 do 25 lat pozbawienia wolności, od 5 do 30 lat pozbawienia wolności (tylko art. 197 § 4 k.k.), od 8 do 30 lat pozbawienia wolności, od 10 do 30, od 12 do 30, od 15 do 30, przy czym te pięć ostatnich wraz z możliwością orzeczenia dożywotniego pozbawienia wolności. Omawiane zmiany zagrożeń karnych dotyczą przestępstw określonych w: art. 117 § 1, art. 118, art. 118a, art. 120, art. 122 § 1, art. 123 § 1 i 2, art. 124, art. 125 § 2, art. 126c § 1, art. 127 § 1 i 2, art. 128 § 1, art. 130 § 2 i § 4, art. 134, art. 140 § 2, art. 148 § 1, art. 154 § 2, art. 156 § 1 i 3, art. 163 § 3, art. 165 § 3, art. 165a, art. 166, art. 173 § 3, art. 185 § 3, art. 189 § 2a i 3, art. 189a § 1, art. 197 § 1, 3 i 4, art. 200 § 1, art. 202 § 3, art. 207 § 3, art. 210 § 2, art. 223 § 2, art. 228 § 5, art. 229 § 4, art. 252 § 1 i 2, art. 258 § 4, art. 270 § 1, art. 270a § 2, art. 271a § 2, art. 277a § 1, art. 280 § 1 i 2, art. 294 § 3 i 4, art. 306a § 1 i 2, art. 310 § 1, art. 352 § 3 k.k., jak również w art. 53 ust. 2, art. 55 ust. 3, art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r. poz. 783, z późn. zm.) oraz w art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 554, z późn. zm.).

2. Projekt wprowadza odpowiedzialność karną za przygotowanie do czynów określonych w art. 148 § 1 – zabójstwa w typie podstawowym oraz w art. 148 § 2 i 3 - typów kwalifikowanych. Przygotowanie jest najwcześniejszym stadium realizacji podjętego zamiaru przestępnego, które może powodować odpowiedzialność karną. Jest to stadium dość odległe

od dokonania, które oddziela od niego stadium usiłowania. Przygotowanie - zgodnie z jego definicją ustawową zawartą w art. 16 § 1 k.k. - polega na podjęciu czynności, które mają dopiero stworzyć warunki do wykonania czynu, który będzie zmierzał już bezpośrednio do zrealizowania zamierzonego typu przestępstwa. Przygotowanie wymaga aktywnego zachowania, czyli może być popełnione jedynie w formie działania, a nie zaniechania. Przygotowanie prowadzi jedynie pośrednio do dokonania i nie wiąże się jeszcze z realizacją ustawowych znamion planowanego typu przestępstwa. Sprawca podejmuje określone czynności, które mają mu umożliwić lub przynajmniej ułatwić popełnienie zamierzonego typu przestępstwa, muszą być one podejmowane w zamiarze bezpośrednim (kierunkowym). Należy zaznaczyć, że w systemie prawa polskiego stadium przygotowania popełnienia przestępstwa jest karalne rzadko, a więc ma charakter zupełnie wyjątkowy. Wśród ogółu typów przestępstw sypizowanych w Kodeksie karnym ustawodawca jedynie w kilkunastu wypadkach przewidział karalność stadium przygotowania (m.in. wszczęcie lub prowadzenie wojny napastniczej – art. 117 § 2 k.k., zamach na konstytucyjne organy państwa – art. 128 § 2 k.k., sprowadzenie katastrofy w komunikacji – art. 175 k.k., handel ludźmi – art. 189a k.k., fałszerstwo dokumentów – art. 270 § 3 k.k., fałszerstwo pieniędzy lub papierów wartościowych – art. 310 § 4 k.k.). Analiza tych wypadków karalności przygotowania wskazuje, że jest ona wprowadzana odnośnie do najgroźniejszych typów przestępstw i to tylko wtedy, gdy ich popełnienie jest niemożliwe bez wcześniejszego przygotowania. W tym kontekście nie można aprobować tego, że aktualnie ustawa karna nie przewiduje karalności przygotowania do zabójstwa, przestępstwa zagrożonego najsurowszą karą spośród tych, skierowanych przeciwko zdrowiu i życiu. W praktyce zaś można podejmować, i niejednokrotnie ma to miejsce, wiele czynności, które wyczerpują znamiona przygotowania z art. 16 § 1 k.k., a jednocześnie pozostają irrelewantne prawnokarnie, jak np. wejście w porozumienie z przyszłym współsprawcą albo pomocnikiem. Są to zachowania wysoce społecznie szkodliwe i z punktu widzenia aksjologii systemu prawa karnego materialnego wymagają kryminalizacji. Projekt likwiduje również niespójność aksjologiczną, gdyż nie sposób uzasadnić dlaczego k.k. przewiduje np. karalność przygotowania do przestępstwa spowodowania niebezpiecznego zdarzenia (art. 168), a nie przewiduje karalności przygotowania do zabójstwa więcej niż jednej osoby w okolicznościach, które nie wypełniają znamion art. 163 § 1. Projektowana zmiana jest zbieżna z poglądami wyrażanymi w literaturze prawa karnego, w której z aprobatą odnoszono się do wprowadzenia karalności przygotowania do zabójstwa wskazując, że "przesunięcie tej ochrony na etap przedpola usiłowania zamachu na życie można traktować jako wyraz

swoistego dowartościowania tego dobra, którego prawnokarna ochrona w kontekście znamion zabójstwa zaczyna się już wtedy, gdy sprawca podejmuje działania mające dopiero stworzyć warunki do urzeczywistnienia zamachu, a więc zanim rozpocznie bezpośrednio zmierzanie do naruszenia tego dobra", stanowiąc "wyraz konsekwencji ustawodawcy i dążenia do spójnego unormowania prawnokarnej ochrony tego dobra (R. Kokot, Penalizacja przygotowania zabójstwa w nowelizacji kodeksu karnego z 13 czerwca 2019 roku, *Przeгляд Prawa i Administracji* Tom 120 (2020): Założenie racjonalnego prawodawcy w polskim porządku prawnym. Księga Jubileuszowa z okazji siedemdziesięciopięciolecia Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 109 i n., por. A. Gorcowska, Problem karalności przygotowania do zabójstwa, *Zeszyty Prawnicze* 20.2/2020, s. 101-118).

Mając na uwadze stopień społecznej szkodliwości przygotowania do zabójstwa i konieczność ochrony najcenniejszego dobra, jakim jest życie człowieka, na przedpolu właściwego działania zmierzającego do naruszenia tego dobra, zasadne jest przyjęcie ustawowego zagrożenia karą tego czynu od 2 do 15 lat pozbawienia wolności.

3. Projekt zakłada wprowadzenie nowego typu czynu zabronionego, mianowicie przyjęcia zlecenia zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą (art. 148a § 1 k.k.). W ocenie projektodawcy, brak kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa stanowi obecnie lukę prawną, zwłaszcza biorąc pod uwagę społeczną szkodliwość i zagrożenie karne przestępstwa zabójstwa, które jest zagrożone najsurowszą karą spośród tych, skierowanych przeciwko zdrowiu i życiu. Propozycja kryminalizacji tego zachowania stanowi refleks postulatu karalności przygotowania do zabójstwa, podobna szkodliwość społeczna przyjęcia zlecenia zabójstwa uzasadnia zaś koncepcję analogicznego ustawowego zagrożenia karą tego czynu od 2 do 15 lat pozbawienia wolności. Przyjęcie zlecenia zabójstwa człowieka jako typ czynu zabronionego uzupełnia karalność zachowań na przedpolu popełnienia przestępstwa, którego znamiona najogólniej opisane są w art. 148 § 1 k.k. Przygotowanie do przestępstwa zabójstwa obejmuje działanie należące do kompleksu określonego w art. 16 § 1 k.k., a więc dokonane z zamiarem bezpośrednim, mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania. Przyjęcie zlecenia zabójstwa jest natomiast zachowaniem podjętym na tym samym, wstępnym etapie zmierzającym finalnie do realizacji zasadniczego zamierzenia przestępnego, lecz przez osobę trzecią już w chwili zaakceptowania (choćby milczącego, a więc jest to możliwe również poprzez zaniechanie) propozycji, której przedmiotem jest zabójstwo człowieka. Takie zaś zachowanie nie mieści się

w prawnych ramach przygotowania do popełnienia zabójstwa. Z punktu widzenia tożsamości założeń przyjęcia odpowiedzialności karnej za określone rodzaje zachowań w odniesieniu do czynów skierowanych przeciwko życiu, wydaje się zatem nie budzić wątpliwości kryminalizowanie zachowania polegającego na przyjęciu zlecenia zabójstwa.

Należy również podkreślić, że szkodliwość społeczna tego czynu nie opiera się tylko na podjęciu decyzji woli o zabójstwie, lecz również na pewnym porozumieniu z inną osobą w tym zakresie. Prawo karne przewiduje już karalność pewnego rodzaju porozumienia (w celu popełnienia przestępstwa), gdyż art. 16 k.k. wskazuje je jako czynność przygotowawczą, ale w przypadku przyjęcia zlecenia na zabójstwo nie są zrealizowane znamiona przygotowania, gdyż zlecający nie ma zamiaru dokonać zabójstwa w formie sprawstwa bezpośredniego (współsprawstwa). Nie jest więc to wejście w porozumienie w celu popełnienia przestępstwa. Skoro Kodeks karny przewiduje możliwość wprowadzenia karalności wejścia w porozumienie w celu popełnienia przestępstwa (karalność przygotowania), to analogicznie należy wprowadzić karalność przyjęcia zlecenia na zabójstwo. Art. 148a § 1 k.k. dopełnia więc art. 148 § 5 k.k.

Jednocześnie, biorąc pod uwagę charakter tego czynu, którego istota społecznej szkodliwości sprowadza się do rozciągniętego w czasie zagrożenia dla dobra prawnego w postaci ludzkiego życia, a nadto w celu skłonienia sprawców do poniechania tego kluczowego dla konstrukcji całego układu sytuacyjnego przestępstwa, jakim jest zabójstwo, projektodawca przewidział w art. 148a § 2 k.k. możliwość wyrażenia przez sprawcę pewnej formy „tzw. czynnego żalu”. Mianowicie, jeżeli sprawca, przed wszczęciem postępowania karnego ujawni wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu, skorzysta z klauzuli niepodlegania karze. Sprawca dostarczając organom ścigania informacji na temat osób zlecających zabójstwo przyczynia się bowiem do zapobiegnięcia naruszenia dobra prawnego w przyszłości, jak również będzie istniał czynnik motywujący go do odstąpienia od dokonania zabójstwa, gdyż projektowany przepis będzie miał zastosowanie nawet, jeżeli przestępstwo weszło w stadium usiłowania. Ze względu na wysoką szkodliwość społeczną zabójstwa projekt przewiduje bardziej restryktywne warunki czynnego żalu, niż zakładane w regulacjach dotyczących przygotowania, które dotyczą wszystkich czynów zabronionych, do których przygotowanie jest karalne.

4 Typ czynu zabronionego opisany w art. 155 k.k. kryminalizuje nieumyślne spowodowanie śmierci, którego sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy

do 5 lat. Projekt przewiduje ukształtowanie zagrożenia karnego za ten czyn w granicach od 6 miesięcy do lat 8 pozbawienia wolności. Obecnie obowiązująca sankcja, nawet przy uwzględnieniu, że chodzi o przestępstwo nieumyślne, nie przystaje do abstrakcyjnego bezprawia tego typu czynu, umiejscowienia życia w hierarchii dóbr prawnych oraz nie spełnia należycie funkcji prewencyjnej i sprawiedliwościowej kary.

Życie ludzkie zalicza się do najcenniejszych dóbr chronionych prawem karnym i nawet nieumyślne zaatakowanie tego dobra musi spotykać się z odpowiednio surową sankcją, za którą nie można uznać kary do 5 lat pozbawienia wolności, grożącej np. za zwykłą kradzież czy fałsz dokumentu. Obecnie obowiązująca sankcja za typ z art. 155 k.k. może nie zapewniać wymierzenia adekwatnej kary w przypadku rażącego i umyślnego naruszenia reguł postępowania z dobrem prawnym. Z tego względu sankcja ta powinna być ukształtowana w wyższych granicach, choć nie takich, które można by było uznać za nadmiernie surowe. Podwyższenie zagrożenia karnego za typ z art. 155 k.k. likwiduje niespójność aksjologiczną, gdyż nie sposób uzasadnić, dlaczego w obecnym stanie prawnym sprawca wypadku komunikacyjnego, który np. w sposób nieumyślny i nierażący narusza zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, powodując wypadek z następstwem śmiertelnym (obecnie ta odmiana czynu z art. 177 § 2 k.k. to typ kwalifikowany przez okoliczność nieumyślnego spowodowania śmierci) podlega wyższej karze niż sprawca czynu stypizowanego w art. 155 k.k., który w sposób umyślny i rażący narusza reguły postępowania z dobrem prawnym (życiem) w niekwalifikowanych okolicznościach z art. 177 § 2 k.k.

Powyższe względy zdeterminowały zatem propozycję zaostreżenia ustawowego zagrożenia odpowiedzialności karnej za nieumyślne spowodowanie śmierci, za które wg projektu grozi kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

5. Projektodawca proponuje podwyższenie zagrożenia ustawowego typów czynów zawartych w art. 158 k.k., dotyczących udziału w bójce lub pobiciu. Czyny te charakteryzuje bowiem znaczny stopień społecznej szkodliwości, w odniesieniu do typowych skutków, które są w wyniku bójki lub pobicia powodowane, natomiast zagrożenia karą należy uznać za niskie – za udział w bójce lub pobiciu grozi kara do 3 lat pozbawienia wolności, a jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, jedynie od roku do 10 lat pozbawienia wolności. To niskie zagrożenie karą tłumaczy się niemożnością, z uwagi na dynamiczny przebieg zajścia i możliwości dowodowe, precyzyjnego odtworzenia zachowania każdego uczestnika bójki lub pobicia w czasie zajścia, a tym samym przypisania konkretnej osobie spowodowania

określonych skutków. Wspólną cechą, poza tożsamością chronionego dobra, jest uzależnienie odpowiedzialności od „wzięcia udziału” w tych zdarzeniach zbiorowych, czyli bójce lub pobiciu. Odrębna od spowodowania uszczerbku na zdrowiu kryminalizacja udziału w bójce lub pobiciu uzasadniona jest potrzebą uproszczenia budowy typu czynu zabronionego dla ominięcia trudności dowodowych. Konstrukcja bójki lub pobicia nie wymaga z reguły trudnego dowodowo ustalenia, który z uczestników zajścia zadał cios pociągający za sobą skutki decydujące o kwalifikacji prawnej (por. wyrok SA w Warszawie z 3.03.2016 r., II AKa 357/15, LEX nr 2112342). Przyjęta przez ustawodawcę konstrukcja normatywna nie uzasadnia jednak, w ocenie projektodawcy, pobłażliwego traktowania, z punktu widzenia reakcji karnej, takich zachowań. Należy bowiem wyjść z założenia, że sam świadomy udział sprawcy w takim zdarzeniu, z którego mogą w sposób oczywisty wynikać (i często wynikają) skutki w postaci ciężkiego uszkodzenia ciała, a nawet śmierci człowieka, powinien pociągać za sobą surową reakcję karną. Powinno to zatem znajdować odpowiednie odzwierciedlenie w rozmiarze sankcji karnej grożącej sprawcom.

Z powyższych względów proponuje się odpowiednie podwyższenie ustawowego zagrożenia karą – dla typu podstawowego (§ 1) do kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, natomiast dla typów kwalifikowanych (§ 2 i 3) odpowiednio: od roku do lat 10, od 2 do lat 15 lat pozbawienia wolności.

Jednocześnie, w ocenie projektodawcy, należy dać silniejszy normatywny wyraz temu, że pobicie cechuje się wyższym kategoryalnym stopniem społecznej szkodliwości niż bójka. Bójka ma miejsce wówczas, gdy dochodzi do starcia między przynajmniej trzema osobami, które atakują się wzajemnie, występując w podwójnej roli napastników i napadniętych równocześnie. Pobicie zachodzi zaś wtedy, gdy dwie osoby lub więcej dopuszcza się napaści na inną osobę lub osoby, napaści mającej postać szeroko rozumianych „rękoczynów”, przy czym w przypadku pobicia ma miejsce wyraźny podział ról na stronę atakującą i stronę atakowaną (por. A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010, s. 390). Bójka stanowi zdarzenie, które odznacza się kategoryalnie niższym stopniem społecznej szkodliwości czynu. Bójka polega bowiem na tym, że wszyscy jej uczestnicy są jednocześnie atakującymi i atakowanymi, założeniem jest więc to, że pomiędzy jej uczestnikami nie powinno być formalnej dysproporcji sił. Włączenie się do bójki oznacza de facto zaakceptowanie tego stanu, w którym każdy z jego uczestników wykazuje na przemian aktywność i pasywność, niezależnie od tego, w jakiej ilościowej proporcji czasowej występują te stany oraz jakie negatywne skutki

związane z uszczerbkiem na zdrowi uczestnik bójki poniesie. Natomiast pobicie ukierunkowane jest na zadawanie przez sprawców obrażeń osobie lub osobom atakowanym, broniącym się. Udziałem w pobiciu jest każda forma zamierzonego udziału w grupie napastniczej, a obecność każdego jej uczestnika zwiększa przewagę napastników i przez to ułatwia im dokonanie pobicia, zadawanie razów, a tym samym wzmaga niebezpieczeństwo nastąpienia skutków określonych w art. 158 k.k. Powyższe okoliczności charakteryzujące każdą z form zachowań określonych w art. 158 k.k. świadczą jednoznacznie o tym, że udział w pobiciu jest zachowaniem cechującym się wyższym abstrakcyjnym stopniem szkodliwości społecznej niż udział w bójce.

Uwzględniając owo zróżnicowanie społecznej szkodliwości bójki i pobicia projektodawca proponuje w razie skazania za udział w pobiciu wprowadzenie obowiązku orzeczenia przez sąd świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 w wysokości co najmniej 5.000 zł. Świadczenie to będzie miało przede wszystkim walor wychowawczy, ale również powinno spełnić swe zadania w zakresie oddziaływania ogólnoprewencyjnego, podkreślając różnice w odpowiedzialności karnej za te dwa rodzaje zachowań stypizowane w art. 158 k.k.

6. Projekt przewiduje zrównanie ustawowego zagrożenia za czyn polegający na bezpośrednim narażeniu innej osoby na zarażenie chorobą weneryczną lub zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu (obecny art. 161 § 2 k.k.) – z czynem polegającym na bezpośrednim narażeniu innej osoby na zarażenie wirusem HIV (obecny art. 161 § 1 k.k.). Oba te czyny zostają stypizowane w art. 161 § 1 k.k., z zagrożeniem od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności. Przewidziana jest również zmiana w typie kwalifikowanym, likwidująca lukę prawną, gdyż nie odnosił się on do narażenia wielu osób na zarażenie wirusem HIV.

7. Obostrzenie kary za wypadki i katastrofy popełnione w warunkach określonych w art. 178 k.k.

Umyślne i wysoce naganne naruszenie reguł ostrożności przez sprawcę wypadku komunikacyjnego, polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego uzasadnia podwyższenie obostrzenia kary, o którym mowa w art. 178 § 1 k.k. Obecnie sprawcy wypadku z następstwem śmiertelnym lub postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu popełnionego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego należy wymierzyć karę nie niższą od 2 lat pozbawienia wolności, a w przypadku

nieumyślno-nieumyślnej katastrofy nie niższą tylko od 9 miesięcy pozbawienia wolności. Projekt likwiduje tę lukę prawną przewidując jednolite obostrzenie kary dla ciężkich wypadków i katastrof popełnionych w takich stanach. Jeżeli następstwem wypadku lub katastrofy będzie śmierć człowieka to sąd będzie musiał wymierzyć karę nie niższą niż 5 lat pozbawienia wolności. Natomiast jeżeli następstwem wypadku będzie ciężki uszczerbek na zdrowiu innej osoby albo następstwem katastrofy będzie ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób – nie niższą niż 3 lata pozbawienia wolności. Powszechnie przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie, że przepis art. 178 § 1 k.k. nie jest typem kwalifikowanym, lecz stanowi on okoliczność obostrzającą karę (por. Art. 178 KK red. Stefański 2021, wyd. 26; Art. 178 SPK T. 8 red. Gardocki 2018, wyd. 2; M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas, Odpowiedzialność za spowodowanie wypadku komunikacyjnego w świetle regulacji k.k. z 1997 r., cz. II, Palestra 1999, nr 3-4, s. 37-41). W konsekwencji tego nie jest w nim przewidziane ustawowe zagrożenie karne, a więc wypadki i katastrofy, popełnione w warunkach określonych w tym przepisie - będą występkami a nie zbrodniami. Nie ma więc żadnych podstaw do stwierdzenia, że projektowany przepis jest niezgodny z art. 8 k.k., zgodnie z którym zbrodnie można popełnić tylko umyślnie.

Projekt przewiduje w przypadku przestępstw wymienionych w art. 178 § 1 k.k., popełnionych w warunkach określonych w tym przepisie wymierzenie kary do dwukrotności górnego ustawowego zagrożenia, a obecnie jest ona obostrzona tylko o połowę. W konsekwencji tego np. sprawcy ciężkiego wypadku drogowego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia będzie można wymierzyć karę do 16 lat pozbawienia wolności, a nie tak jak obecnie do 12 lat.

Proponuje się ponadto uzupełnienie katalogu przyczyn nadzwyczajnego obostrzenia kary wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji wskazanego w art. 178 § 1 k.k. (aktualnie należą do nich stan odurzenia, nietrzeźwości lub ucieczka z miejsca zdarzenia). Przyczyny te stanowią w istocie okoliczności, których wystąpienie powoduje, że stopień społecznej szkodliwości czynu ulega znacznemu zwiększeniu (stan nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego), bądź też istotnie ujemnie wpływają na ocenę zachowania sprawcy po popełnieniu przestępstwa (ucieczka z miejsca z miejsca zdarzenia). Można skonstatować, że wskazane okoliczności odnoszą się do sytuacji skrajnych, których wystąpienie czyni zaistniałe przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w ruchu, choćby popełnione nieumyślnie, szczególnie karygodnym albo też szczególnie negatywnie

charakteryzuje postawę sprawcy wobec popełnionego czynu. Uzasadnia to przewidziane w tym przepisie podwyższenie wymierzenie wyższej kary. Aktualnie okolicznością szczególnie negatywnie charakteryzującą postawę sprawcy wobec popełnionego czynu, powstałą po jego popełnieniu, a więc stanowiącą jedynie okoliczność obostrzającą, a nie cechę czynu, jest ucieczka z miejsca wypadku. Genezy wprowadzenia do kodeksu karnego „zbiegnięcia z miejsca zdarzenia” stanowiącego występki z art. 173, 174 lub 177 należy poszukiwać w art. 44 p.r.d., nakładającym na uczestniczącego w którymś z opisanych zdarzeń wiele obowiązków (sprowadzających się do usunięcia skutków zdarzenia, zabezpieczenia jego miejsca oraz udzielenia pomocy osobom, które odniosły w jego przebiegu obrażenia) mogących być zrealizowanych wyłącznie w miejscu czynu (por. T. Razowski (w:) J. Giezek (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Lex/el. 2014, t. 9 do art. 178). Niewątpliwie negatywna ocena prawnokarna ucieczki z miejsca zdarzenia jest uwarunkowana chęcią uniknięcia odpowiedzialności karnej przez sprawcę albo też złagodzenia tej odpowiedzialności, np. w sytuacji, gdy sprawca zdarzenia chce ukryć fakt znajdowania się pod wpływem alkoholu. Podobna pod względem aksjologicznym sytuacja zachodzi wówczas, gdy sprawca, bezpośrednio po popełnieniu w stanie nietrzeźwości lub odurzenia przestępstwa określonego w art. 178 § 1 k.k. spożywa alkohol lub zażywa środek odurzający po to, aby wykazywać, że w czasie popełnienia przestępstwa był trzeźwy lub nie był odurzony. Zabiegi takie mogą zakończyć się powodzeniem, zwłaszcza gdy alkohol lub środek odurzający został spożyty krótko przed popełnieniem przestępstwa, co może być trudne albo wręcz niemożliwe do wykrycia przy użyciu metod badawczych stosowanych w aktualnym stanie wiedzy naukowej. Praktykę taką należy ocenić jednoznacznie krytycznie, prowadzi ona de facto do uprzywilejowania sprawców, którzy w ten sposób chcą doprowadzić do złagodzenia swej odpowiedzialności karnej, kosztem tych, którzy pozostają na miejscu zdarzenia i zgodnie z obowiązkiem wskazanym w art. 44 ust. 2 pkt 3 p.r.d. Stąd też proponuje się uzupełnienie katalogu przyczyn nadzwyczajnego obostrzenia kary wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji wskazanego w art. 178 § 1 k.k. o spożywanie alkoholu lub zażywanie środka odurzającego po zdarzeniu, a przed poddaniem sprawcy przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego. Takie zachowanie będzie traktowane tak samo jak prowadzenie pojazdu w stanie odurzenia, nietrzeźwości lub ucieczka z miejsca wypadku i powodować będzie zastosowanie konsekwencji prawnokarnych wynikających z przyjęcia kwalifikacji prawnej z art. 178 § 1 k.k. W związku kryminalizacją tego zachowania należało również nałożyć na sprawcę takiego

czynu obowiązek o charakterze administracyjnoprawnym, polegający na powstrzymaniu się do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu od spożywania napojów alkoholowych i środków działających podobnie do alkoholu (dodanie w art. 44 w ust. 2 pkt 2a p.r.d.). Naruszenie tego obowiązku będzie stanowić również podstawę do orzeczenia środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów, gdyż projekt przewiduje analogiczne zmiany w przesłankach jego orzeczenia w art. 42 § 2 i 3 k.k.

Projekt przewiduje również podwyższenie zagrożenia karnego za przestępstwo prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a § 1 k.k.). Obecnie sprawca przestępstwa art. 178a § 1 k.k. podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Projekt przewiduje, że będzie on podlegał karze pozbawienia wolności do lat 3.

Projekt w art. 178a § 5 przewiduje podstawę prawną do orzeczenia przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę. W razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k. przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości, w którym stężenie alkoholu w jego organizmie było nie mniejsze niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadziło do takiego stężenia lub przez sprawcę znajdującego się pod wpływem środka odurzającego, sąd będzie orzekał przepadek prowadzonego przez sprawcę pojazdu mechanicznego lub przepadek jego równowartości.

Natomiast w przypadku popełnienia czynu z art. 178a § 4 k.k. przepadek pojazdu lub przepadek równowartości pojazdu będzie orzekany niezależnie od stopnia stanu nietrzeźwości, ze względu na szczególnie obciążające okoliczności, tj. prowadzenie pojazdu w ramach swoistej "recydywy drogowej", nawet, jeżeli stężenie alkoholu w organizmie sprawcy było mniejsze niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu.

Przepadek pojazdu lub przepadek jego równowartości nie będzie orzekany wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 1 lub 4 k.k., jeżeli zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami. W takim przypadku sąd orzekał będzie nawiązkę w wysokości co najmniej 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Przepadek pojazdu lub jego równowartości będzie również orzekany za przestępstwa popełnione w warunkach określonych w art. 178 § 1 k.k., czyli przestępstwa, o których mowa w art. 173, art. 174 i art. 177 k.k. W takich przypadkach, podobnie jak w art. 178a § 4 k.k., do

orzeczenia przepadku pojazdu wystarczające będzie prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, nawet, jeżeli stężenie alkoholu w organizmie sprawcy było mniejsze niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu. Dla takich przestępstw nie będzie przewidziana możliwość odstąpienia od orzeczenia przepadku w wyjątkowych wypadkach.

8. Projekt zaostrza odpowiedzialność karną za bezprawne pozbawienie wolności, które łączy się ze szczególnym udręczeniem (art. 189 § 3 k.k.), przez podniesienie zarówno górnej, jak i dolnej granicy ustawowego zagrożenia karą. Zmiana jest podyktowana wysokim natężeniem społecznej szkodliwości tego czynu, w szczególności determinowanym stopniem płynącej z niego dolegliwości dla pokrzywdzonego, którego nie odzwierciedla należycie aktualna wysokość zagrożenia ustawowego przewidzianego za ten typ przestępstwa. Ponadto z uwagi na stopniowalny i pojemny zakresowo charakter znamienia „szczególne udręczenie”, jest konieczne, aby odstęp pomiędzy dolną a górną granicą ustawowego zagrożenia karą został ukształtowany w miarę szeroko, co pozwoli na wymierzenie sankcji karnej dostosowanej do okoliczności konkretnego przypadku.

9. Projekt rozszerza zakres znamion przestępstwa groźby karalnej (art. 190 § 1 k.k.) wskazując, że znamiona tego typu będą wypełnione również, jeżeli groźba wzbudza uzasadnioną obawę, że będzie spełniona nie w osobie, do której została skierowana przez sprawcę, lecz w osobie, której dotyczy. Chodzi o zapewnienie ochrony prawnokarnej innym osobom, którym co prawda sprawca bezpośrednio nie grozi, ale groźba dociera do nich za pośrednictwem innej osoby i sprawca ma taki zamiar.

10. Projekt rozszerza zakres znamion przestępstwa polegającego na podszywaniu się pod inną osobę (art. 190a § 2 k.k.). Przestępstwo to będzie mogło zostać popełnione również w zamiarze ewentualnym, gdyż następuje rezygnacja z celowości działania sprawcy, a znamień czasownikowe nie ma charakteru intencjonalnego.

11. Projekt zmienia konstrukcję przestępstwa zmuszania (art. 191 § 1 k.k.). Następuje rezygnacja z celowego charakteru tego przestępstwa oraz przesunięcie „dalej” skutku przestępstwa. W konsekwencji tego będzie ono dokonane dopiero w czasie zmuszenia do określonego działania, zaniechania lub znoszenia w wyniku zastosowania określonych w tym przepisie środków przymusu, a nie jak obecnie w czasie zastosowania środków przymusu w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia. Samo zastosowanie tych środków w ww. celu, ale bez jego realizacji, obecnie kwalifikowane jako

dokonanie przestępstwa będzie mogło zostać zakwalifikowane jako usiłowanie. Wprowadzony zostaje również bezwzględnie wnioskowy tryb ścigania tego przestępstwa, co ma na celu niepodejmowanie ścigania wbrew woli pokrzywdzonego. Natomiast przestępstwo z art. 191 § 2 k.k. nadal będzie miało charakter celowościowy, gdyż ze względu na szerokie spektrum możliwych środków przymusu, w tym również tych o niskim stopniu ograniczenia swobody decyzyjnej pokrzywdzonego (niektóre formy tzw. przemocy wobec rzeczy) bezprawie tego czynu ulokowane jest w znacznej mierze w celu działania sprawcy.

12. W projekcie dokonuje się również zmiany w art. 193 § 2 k.k. poprzez wskazanie, iż ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego będzie ścigane na wniosek pokrzywdzonego. Biorąc pod uwagę charakter tego przestępstwa, rzeczywiste naruszenie dobra prawnego jest w znacznej mierze uzależnione od postawy pokrzywdzonego. Może on bowiem finalnie zaakceptować tę ingerencję w swoją prywatność. W związku z tym w doktrynie powszechnie krytykowano przyjęcie – w odróżnieniu od art. 171 k.k. z 1969 r. – ścigania tego przestępstwa z urzędu (por. np. P. Pająk, *Mir domowy czy właścicielski*, *Czas.Prawa Karn.* 2011 nr 3 s. 11; A. Zoll (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz*, *Lex/el* 2016, t. 22 do art. 193 twierdzi wręcz, że należy to uznać za przeoczenie ustawodawcy). Należało zatem skorygować dokonać stosownej zmiany w tym zakresie i uzależnić ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego od złożenia wniosku przez pokrzywdzonego.

13. Zmiany w odniesieniu do art. 197 k.k. Nie ulega wątpliwości, że zgwałcenia są przestępstwami o dużym ciężarze gatunkowym, godzą one w wolność człowieka w zakresie najbardziej intymnej sfery jego życia. Wysoka liczba tych przestępstw, często bardzo drastyczne formy ich popełniania, wywołują – niezależnie od konieczności podjęcia działań zmierzających do skutecznego i sprawnego egzekwowania odpowiedzialności karnej sprawców – potrzebę skuteczniejszego zwalczania tego typu przestępczości przez zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów w zakresie właściwej polityki kryminalnej.

Mimo to społeczna szkodliwość przestępstw określonych w art. 197 k.k. jest często nieuwzględniana przez sądy, a rozbieżności w ocenie okoliczności wpływających na wymiar kary są znaczne, przy czym nawet w najdrastyczniejszych wypadkach nie są na ogół wymierzane kary zbliżone do górnej granicy ustawowego zagrożenia. Najistotniejszą zatem przyczyną modyfikacji w obrębie przestępstwa zgwałcenia są względy polityki kryminalnej w zakresie zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko wolności seksualnej w dwóch

aspektach. Po pierwsze, zwiększone ustawowe zagrożenie przy typach kwalifikowanych ma pewną wartość odstrasżającą, co oznacza większą zdolność oddziaływania powściągniętego niż zagrożenie typu podstawowego. Typy zmodyfikowane, którym towarzyszy odmienne względem typu podstawowego zagrożenie karą, stanowią czytelną informację dla społeczeństwa (potencjalnych sprawców) o odmiennej ocenie prawnej odrębnie określonych czynów. Drugi aspekt uzasadniający proponowane zmiany łączy się z problemem wymiaru kary. Zmodyfikowane ustawowe (zwyczajne) zagrożenie karą daje pełną gwarancję, że zostanie zrealizowana pożądana polityka karania w odniesieniu do tych przypadków szczególnych. Wyodrębnienie kwalifikowanych typów zgwałcenia wynika z dążenia do tego, aby najsurowsze kary orzekano za najcięższe wypadki tego typu czynów. Niezaprzeczalnym argumentem dla wyodrębnienia wyższej karalności jest wyższa społeczna szkodliwość czynu sprawcy, o której decyduje sposób działania sprawcy, szczególne właściwości ofiary czy też następstwa wynikające z zachowania sprawcy. Ten zwiększony stopień materialnej zawartości bezprawia wymaga wyższej kary, która będzie adekwatną karnoprawną reakcją na taki czyn. W ten sposób typy zmodyfikowane pozwalają uniknąć konieczności skonstruowania sankcji o ekstremalnie „rozciągniętych” granicach grożącej kary (niska dolna granica ustawowego zagrożenia i wysoka górna granica), co z kolei zapewnia – przynajmniej w części – jednolitość orzecznictwa w zakresie wymiaru sankcji karnej. W doktrynie podkreśla się, że penalizacja określonych czynów i jej stopień (w szczególności zaliczenie ich do kategorii przestępstw typu podstawowego lub kwalifikowanego) stanowi element polityki karnej państwa, która jest kształtowana zgodnie z przyjętymi w tej mierze założeniami aksjologicznymi. Ustawodawca, decydując się na rozwarstwienie typu, opiera się na obserwacji sytuacji, w których dochodzi do przypadków szczególnych i zasługujących na odrębne uregulowanie, mając na uwadze przede wszystkim intensywność ich powtarzania się i częstotliwość ich występowania jako ujemnych zjawisk życia społecznego. Należy podkreślić, że ustawodawca ma prawo wyznaczać wyższy poziom punitwności dotychczasowych rozwiązań. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że ustawodawcy przysługuje znaczna swoboda w zakresie kryminalizacji i penalizacji. I tak w wyroku z dnia 9 października 2001 r. (sygn. akt SK 8/00 OTK 2001, nr 7, poz. 211) Trybunał stwierdził, iż: „Z zasady demokratycznego państwa prawa, którego ustrój oparty jest na zasadzie podziału władzy, wynika, że stanowienie prawa należy do władzy ustawodawczej. Ustawodawcy przyznana została przy tym znaczna swoboda w kształtowaniu obowiązującego prawa. Jej granice wyznaczają w szczególności normy konstytucyjne (...) ustawodawca uprawniony jest do stanowienia prawa

odpowiadającego m.in. założonym celom politycznym, a więc także celom kryminalnopolitycznym”. Jak wynika z powyższego, granicą swobody ustawodawcy w kształtowaniu reakcji prawnej na dane zachowanie przestępne, jest zasada proporcjonalności określona w art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej. Zasada ta zakłada, że prowadzące do ograniczenia konstytucyjnych wolności środki zastosowane przez ustawodawcę muszą być: niezbędne z uwagi na założony cel (warunek konieczności/wymagalności), skuteczne (warunek przydatności/odpowiedności), a przy tym rzeczywiste efekty ich zastosowania powinny być proporcjonalne do ciężarów nakładanych na obywatela (proporcjonalność sensu stricto). W literaturze podnosi się, że przy ocenie, że inne środki służące zapobieganiu naruszeniom zakazów prawnokarnych nie są podobnie skuteczne, nie chodzi o ściśle dane empiryczne, ale o przekonywującą argumentację wyjaśniającą powody wzmożonej ingerencji prawnokarnej. Wskazane już względy, a zatem szczególna waga dóbr prawnych chronionych na mocy nowelizowanych przepisów oraz powołane dane statystyczne, wskazujące na nad wyraz łagodne traktowanie sprawców przestępstwa uzasadnia tezę, że jest konieczne dostosowanie sankcji karnej do stopnia społecznej szkodliwości czynów naruszających te dobra, a tym samym zadośćuczynienie funkcji ochronnej prawa karnego. W tym kontekście należy podkreślić, że swoistą przeciw wagą dla zasady konieczności sankcji karnych jest pozytywny aspekt dyrektywy sprawiedliwościowej zasady proporcjonalności, któremu towarzyszy nakaz zapewnienia dostatecznej ochrony dóbr konstytucyjnych. Co więcej zaniechanie ustanowienia odpowiedniej ochrony praw człowieka tzw. pierwszej generacji, można traktować jako szczególną formę ingerencji w dane prawo lub interes (vide M. Królikowski [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–31 k.k., Warszawa 2010, s. 35).

Wysoki stopień społecznej szkodliwości zgwałceń, a zwłaszcza niektórych ich postaci, znajduje odbicie w nowym rozwiązaniu ustawowym (art. 197 § 1 oraz § 3–5 k.k.), które wprowadza kwalifikowane postacie tego przestępstwa oraz zaostrza ustawowe zagrożenia. Zgodnie z przewidzianymi rozwiązaniami dotychczasowy art. 197 § 3 k.k. zostanie uzupełniony o znamiona kwalifikujące w postaci: szczególnych właściwości ofiary lub sposobu działania sprawcy, które wpływają na jej bezradność, wyłączając możliwości wyrażenia woli w przedmiocie kontaktu seksualnego z uwagi na wyłączenie aparatu decyzyjnego ofiary oraz o inne znamiona kwalifikujące, które w sposób szczególny obciążają sprawcę. Znamiona zbrodni zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem, określonej w art. 197 § 4 k.k., uzupełniono o znamię zgwałcenia małoletniego poniżej lat 15 (przeniesione z § 3) oraz następstwa w postaci spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Zmiana ta aksjologicznie koresponduje z

ukształtowaną, wieloletnią linią orzeczniczą, przyjmującą, że wiek ofiary przestępstw określonych w art. 197 § 1–3 k.k., niższy od 15 lat, może w istotnym stopniu, przy uwzględnieniu innych okoliczności charakteryzujących czyn sprawcy, uzasadniać zakwalifikowanie takiego czynu jako popełnionego ze szczególnym okrucieństwem, z uwagi na wyjątkową dotkliwość czynności sprawczych oraz ich skutków dla takiej ofiary, jak również pomniejszoną w stosunku do osoby dorosłej możliwość obrony przed napastnikiem (vide wyrok SA w Gdańsku z dnia 25 stycznia 2001 r., sygn. akt II AKa 382/00, Prok. I Pr. 2001, nr 11, s. 14; wyrok SA w Krakowie z dnia 6 czerwca 2002 r., sygn. akt II AKa 110/02, KZS 2002, z. 7–8, poz. 45; uchwała SN z dnia 21 grudnia 1972 r. sygn. akt VI KZP 64/72, OSNKW 1973, nr 2–3, poz. 18; wyrok SN z dnia 15 maja 1986 r., sygn. akt II KR 121/86, OSNPG 1987, nr 5, poz. 56; wyrok SN z dnia 27 czerwca 1997 r., sygn. akt WA 16/97, OSNKW 1997, nr 11–12, poz. 97, z glosą M. Filara, OSP 1998, z. 5, poz. 96). Podobnie skutki działania sprawcy zgwałcenia są w praktyce sądowej traktowane jako okoliczności decydujące o wystąpieniu znamienia w postaci „szczególnego okrucieństwa” (vide wyrok SN z dnia 2 września 1971 r., sygn. akt IV KR 170/71, OSPiKA 1973, z. 8, poz. 164, z glosą M. Filara OSPiKA 1973, z. 8, poz. 360; wyrok SN z dnia 5 marca 1974 r., sygn. akt III KR 399/73, OSNKW 1974, nr 6, poz. 113, z glosą M. Filara, PiP 1975, z. 2, s. 173).

W art. 197 § 5 k.k. wprowadza się typ kwalifikowany zgwałcenia przez następstwo w postaci śmierci pokrzywdzonego. Projekt art. 197 § 4 i 5 k.k. likwiduje więc lukę prawną i naprawia błąd twórców Kodeksu karnego z 1997 r., którzy nie przewidzieli typów zgwałcenia kwalifikowanych przez następstwo w postaci spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pokrzywdzonego, a ponadto w sposób nieprzemyślany doprowadzili do znacznej liberalizacji odpowiedzialności karnej za zgwałcenie typizując np. zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem jako występki zagrożony tylko karą od 2 do 12 lat pozbawienia wolności. W wyniku nowelizacji k.k. ten ostatni błąd został tylko w niewielkim stopniu naprawiony, gdyż co prawda stypizowano zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem jako zabrodnie, jednak w opinii projektodawcy obowiązujące zagrożenia karne za typ podstawowy zgwałcenia oraz typy kwalifikowane nadal są za niskie i odbiegają od standardów przewidzianych w istotnej części krajów Unii Europejskiej, które przewidują znacznie wyższe zagrożenia za typy kwalifikowane zgwałceń.

W obecnym stanie prawnym w przypadku zgwałcenia z następstwem w postaci śmierci lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie dochodzi do podwyższenia ustawowego zagrożenia,

gdyż nie zapewnia tego kumulatywna kwalifikacja z art. 156 § 2 lub art. 155 k.k. Nie ulega jednak żadnej wątpliwości, że za czyn, charakteryzujący się rażącym naruszeniem reguł postępowania z dobrem prawnym w odniesieniu do następstwa (życiem lub zdrowiem) oraz wysokim stopniem bezprawia umyślnego czynu wyjściowego (zgwałcenia) powinno być przewidziane wyższe ustawowe zagrożenie.

Zważywszy na to, że następstwo śmiertelne albo w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu może wynikać z takiego działania sprawcy przestępstwa zgwałcenia, który wskazuje na demonstracyjne lekceważenie wartości ludzkiego życia i pozostającego na granicy umyślnego spowodowania śmierci w zamiarze ewentualnym, jest wskazane umożliwienie orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności. W obecnym stanie prawnym szereg poważnych przestępstw posiada typy kwalifikowane przez następstwo, jednak ustawodawca nie był w tworzeniu typów tych wystarczająco konsekwentny, nie przewidując zaostrzonej karalności ze względu na następstwo w przypadku tak poważnych przestępstw, jak zgwałcenie.

Podobna konstrukcja typów zmodyfikowanych przestępstwa zgwałcenia jest znana ustawodawstwom innych państw europejskich. We Francji przestępstwo to zagrożone jest w typie podstawowym karą pozbawienia wolności do lat 15 (art. 222–23 fr. k.k.). Zagrożenie karą wzrasta do lat 20, jeżeli zachodzą m.in. następujące okoliczności: skutkiem zgwałcenia jest trwale uszkodzenie ciała lub trwała niepełnosprawność (art. 222–24 p. 1); przestępstwo zostało popełnione na szkodę małoletniego poniżej 15 roku życia (art. 222–24 p. 2); przestępstwo zostało popełnione na szkodę osoby, której szczególna bezbronność, ze względu na wiek, chorobę, ułomność lub inne fizyczne lub psychiczne upośledzenie, a także ze względu na bycie w ciąży, jest oczywista lub znana sprawcy (art. 222–24 p. 3). Za zgwałcenie, którego skutkiem była śmierć ofiary, maksymalna kara to 30 lat pozbawienia wolności (art. 222–25). Wreszcie, jeżeli przestępstwo zgwałcenia było poprzedzone, towarzyszyły mu lub nastąpiły po nim tortury lub inne nieludzkie traktowanie, maksymalną karą jest dożywotnie pozbawienie wolności. Z kolei w Niemczech typ podstawowy przestępstwa zgwałcenia jest zagrożony karą pozbawienia wolności od roku do lat 15. Dolna granica ustawowego zagrożenia za ten typ czynu zabronionego wzrasta do lat 3, jeśli sprawca posiada broń lub inne niebezpieczne narzędzie, posiada narzędzie do zastraszania lub przełamania oporu innej osoby za pomocą przemocy lub groźby użycia przemocy, jego czyn stwarza poważne zagrożenie uszczerbku zdrowia dla ofiary. Kolejny typ kwalifikowany przestępstwa zgwałcenia jest zagrożony karą pozbawienia wolności od lat 5 do 15. Okolicznościami wpływającymi na zaostrzenie sankcji

karnej są: używanie przez sprawcę broni lub innego podobnego narzędzia podczas popełnienia przestępstwa, spowodował poważny uszczerbek dla zdrowia ofiary, swoim czynem spowodował, że ofiara znalazła się w stanie niebezpieczeństwa dla życia. Jeśli zaś sprawca zgwałcenia, chociażby wskutek rażącego niedbalstwa, spowodował śmierć ofiary podlega karze pozbawienia wolności nie krótszej od 10 lat albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

14. Projektodawca ma na uwadze zwiększenie ochrony prawnokarnej przed czynami godzącymi w wolność seksualną w odniesieniu do pokrzywdzonych osób małoletnich, pozostających w stosunku zależności od sprawcy lub z wykorzystaniem krytycznego położenia małoletniego. Temu celowi ma służyć propozycja wprowadzenia art. 200 § 6 k.k., wedle którego skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 200 § 1, 3 lub 4 wobec małoletniego, który w chwili czynu pozostawał w stosunku zależności od sprawcy, w szczególności pod jego pieczę, lub z wykorzystaniem krytycznego położenia małoletniego sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

Nowelizacja art. 200 § 1 § k.k. podwyższa górną granice zagrożenia karnego z 12 do 15 lat pozbawienia wolności za przestępstwo obcowania płciowego z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenia się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzania jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania.

15. Zmiany w przepisach określających łapownictwo czynne i bierne, oprócz charakteru dostosowawczego w związku ze zmodyfikowanym systemem sankcji, wprowadzają w art. 228 § 5a k.k. i art. 229 § 4a k.k. nowe typy czynów zabronionych kwalifikowane ze względu na wartość korzyści majątkowej. Projektodawca wyszedł z założenia, że nie jest wystarczające przyjęcie typów kwalifikowanych tych przestępstw wyłącznie w uzależnieniu od wartości korzyści w postaci mienia znacznej wartości (tj. ponad 200.000 zł – por. art. 115 § 5 k.k.). Istnieje również konieczność dodatkowego wyodrębnienia wyższego zagrożenia za przyjęcie oraz udzielenie korzyści majątkowej wielkiej wartości (tj. ponad 1.000.000 zł. – art. 115 § 6 k.k.). Nie wydaje się bowiem z punktu widzenia społecznego słuszne tożsame traktowanie pod względem wartościowania prawnokarnego zachowania polegającego na udzieleniu czy przyjęciu korzyści majątkowej w kwocie zbliżonej do 200.000 złotych oraz wielomilionowej wartości. Różnice w zakresie stopnia społecznej szkodliwości czynu takich zachowań należy uznać za zbyt duże, w szczególności mając na względzie możliwość elastycznego reagowania

na wypadki korupcji odnoszące się do niewielkich kwot, w postaci istnienia typów uprzywilejowanych wypadków mniejszej wagi (art. 228 § 2, art. 229 § 2 k.k.). Aby uniknąć takich niespójności w Kodeksie karnym występuje właśnie pojęcie "mienia wielkiej wartości", zdefiniowane w art. 115 § 6 k.k. - na potrzeby typów kwalifikowanych przez wartość mienia. Projekt wykorzystuje więc to pojęcie języka prawnego do wprowadzenia stratyfikacji w zakresie odpowiedzialności za ww. przestępstwa. Mając zatem na uwadze racjonalizację odpowiedzialności karnej w zakresie przestępstw łapownictwa proponuje się wprowadzenie art. 228 § 5a i art. 229 § 4a k.k., kryminalizujące łapownictwo odnoszące się do korzyści majątkowej wielkiej wartości z ustawowym zagrożeniem karą pozbawienia wolności od 3 lat do 20. Projektowana sankcja karna, decydująca o zaliczeniu tych przestępstwa do kategorii zbrodni, zachowuje konieczną gradację w relacji do zagrożenia ustawowego korupcji odnoszącej się do korzyści majątkowej znacznej wartości (art. 228 § 5, art. 229 § 4 k.k.), wynoszącego od 2 do 15 lat pozbawienia wolności.

W związku z dodaniem tych kwalifikowanych typów przestępstw łapownictwa czynnego i biernego należało również dokonać zmian redakcyjnych w przepisach art. 228 § 6 i art. 229 § 5 k.k.

16. Polski ustawodawca kryminalizuje w rozdziale XXX k.k. – „Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości” szereg zachowań polegających na niezastosowaniu się do treści prawomocnego orzeczenia, takich jak: niezastosowanie się do decyzji o pozbawieniu wolności i odnoszącej się do wykonywania kary pozbawienia wolności (art. 242 k.k.), niestosowanie się do zakazu zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, prowadzenia pojazdów, wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, wstępu na imprezę masową, przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zakazu zbliżania się do określonych osób lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu albo niewykonywanie zarządzenia sądu o ogłoszeniu orzeczenia w sposób w nim przewidziany (art. 244 k.k.), niestosowanie się do orzeczonego w związku z zakazem wstępu na imprezę masową obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu lub obowiązku stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez komendanta Policji, w czasie trwania imprezy masowej oraz udaremnianie albo utrudnianie kontrolowania, w systemie dozoru elektronicznego,

orzeczonego obowiązku (art. 244a k.k.), niestosowanie się do obowiązków związanych z orzeczoną środkiem zabezpieczającym (art. 244b k.k.).

Dobrem chronionym w rozdziale XXX k.k. jest prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości (por. B. Kunicka-Michalska, [w:] A. Wąsek (red.), Kodeks karny. Część szczególna, t. II, Warszawa 2005, s. 103 i n.). Prawidłowe funkcjonowanie „wymiaru sprawiedliwości” w rozumieniu Kodeksu karnego jest dobrem prawnym o charakterze abstrakcyjnym. Chodzi bowiem nie tyle o wymiar sprawiedliwości w sensie instytucjonalnym (ten aspekt wymiaru sprawiedliwości chronią w dostatecznym stopniu typy czynów zabronionych z rozdziału XXIX), ale o prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, a więc o jego aspekt funkcjonalny (por. uchwałą SN z 26.4.1995 r., I KZP 7/95, OSNKW 1995, z. 7–8, poz. 42). Z tych względów aksjologia chronionych wartości powinna zostać również uzupełniona o uchylenie się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki (projektowany art. 244c k.k.). Jest to bowiem środek reakcji karnej na czyn przestępny, którego celem jest zabezpieczenie majątkowych interesów pokrzywdzonego w związku z popełnionym na jego szkodę przestępstwem. Należy zauważyć, że aktualnie ustawodawca kryminalizuje niewykonanie przez skazanego innych rozstrzygnięć odnoszących się do jego relacji z osobą pokrzywdzonego, takich jak: okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym czy zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego. Jednocześnie niewykonanie tych środków karnych może być ocenione na płaszczyźnie prawnokarnych konsekwencji popełnienia czynu zabronionego, w związku z którym zostały orzeczone (np. zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności – art. 75 § 2 k.k.). Analogiczna sytuacja występuje w odniesieniu do środka kompensacyjnego, który w tożsamym, a nawet większym stopniu (pro futuro), oddziałuje na sytuację faktyczną i prawną pokrzywdzonego w aspekcie realizacji przez oskarżonego swych obowiązków nałożonych prawomocnym wyrokiem. Nie ma zatem powodu, aby niewykonywanie środka kompensacyjnego podlegało słabszej ochronie prawnokarnej niż ma to miejsce w odniesieniu do środków karnych oruczonych w stosunku do oskarżonego, a których treścią jest obowiązek określonego zachowania w stosunku do pokrzywdzonego.

Dlatego też proponuje się wprowadzenie art. 244c k.k., który w § 1 będzie kryminalizował uchylenie się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, w postaci

obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki orzeczonej za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Czyn taki będzie zagrożony karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Zagrożenie to jest identyczne jak w wypadku przestępstwa z art. 244 k.k., polegającego na niewykonaniu środków karnych m.in. związanych z obowiązkiem podjęcia przez oskarżonego określonego zachowania na rzecz pokrzywdzonego przestępstwem. Zarówno bowiem ratio legis tego unormowania, jak i abstrakcyjna szkodliwość społeczna projektowanego przestępstwa są tożsame. Przestępstwo z art. 244c § 1 k.k. będzie ścigane na wniosek pokrzywdzonego.

Projektodawca przewidział również sytuację, będącą swoistą formą czynnego żalu sprawcy, który poniecha bezprawnego zachowania. Wprowadzenie tego typu czynu zabronionego nie jest bowiem podyktowane przede wszystkim względami represyjnymi, ale ma na celu przede wszystkim skuteczne skłonienie sprawców do zrealizowania postulatu sprawiedliwości naprawczej (por. T. Tyburcy, Instytucja czynnego żalu (art. 295 k.k.) jako przejaw realizacji idei sprawiedliwości naprawczej (kompensacji), *Probacja* 4/2016, s. 61-78). Temu celowi podyktowana jest regulacja § 2 i 3 art. 244c k.k., która przewiduje niepodleganie karze przez sprawcę czynu zabronionego, który wykonał w całości orzeczony wobec niego środek kompensacyjny nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego. Jeżeli z uwagi na rozmiar świadczenia będącego przedmiotem środka kompensacyjnego jego uiszczenie w całości przez sprawcę w tym terminie byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione, prokurator może określić sprawcy stosowny termin do wykonania tego obowiązku, nieprzekraczający 12 miesięcy. Należy wyrazić przekonanie, że wskazana regulacja zapobiegnie nieuzasadnionej kryminalizacji, a jednocześnie zrealizuje cel w zakresie ochrony prawnokarnego dobra.

17. Proponowana zmiana w art. 264 Kodeksu karnego wynika z konieczności pełnego i poprawnego wdrożenia do polskiego porządku prawnego Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (zwanej dalej Konwencją z Palermo). Polska ratyfikowała Konwencję w dniu 12 listopada 2001 r., a wyżej wymieniony protokół w dniu 26 września 2003 r. W projektowanej ustawie przewidziano nowelizację obecnego brzmienia art. 264 Kodeksu karnego przez dodanie do niego § 4. Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 264 § 3 k.k. penalizacji podlega wyłącznie czyn polegający na organizowaniu innym osobom przekraczania wbrew przepisom granicy

Rzeczypospolitej Polskiej. Dodanie § 4 w zaproponowanym brzmieniu spowoduje rozszerzenie zakresu penalizacji na zachowania polegające na organizowaniu innym osobom przekraczania wbrew przepisom również granic innych państw, pod warunkiem, że zobowiązanie do ścigania takiego czynu wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej. Nowelizowany przepis odwołuje się generalnie do umów międzynarodowych z tego względu, aby uniknąć w przyszłości konieczności jego zmiany w sytuacji związania się Polski kolejną umową przewidującą podobne rozwiązanie.

Zmiana ta wynika z konieczności poprawnej implementacji art. 6 ust. 1 Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, zgodnie z którym przemyt migrantów jest czynem, co do którego każde Państwo-Strona zobowiązane jest podjąć takie ustawodawcze i inne działania, jakie mogą okazać się konieczne dla uznania go za przestępstwo, o ile popełniane jest świadomie oraz w celu uzyskania, bezpośrednio lub pośrednio, korzyści finansowej lub innej korzyści materialnej. Z kolei art. 3 lit. a Protokołu definiuje przemyt migrantów jako organizowanie, w celu uzyskania, bezpośrednio lub pośrednio, korzyści finansowej lub innej korzyści o charakterze materialnym, nielegalnego wjazdu osoby na terytorium Państwa-Strony, którego taka osoba nie jest obywatelem lub w którym nie posiada stałego miejsca zamieszkania.

Należy wskazać, że obecne brzmienie art. 264 k.k. jest niezgodne z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski. Brak możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej na podstawie Kodeksu karnego sprawców przestępstwa organizowania przemytu migrantów przez granicę inną niż granica Polski oznacza nieprawidłową implementację przez Polskę Protokołu z Palermo. Po analizie angielskiego oraz francuskiego tekstu oryginalnego Konwencji oraz Protokołu nie budzi wątpliwości wobec językowej interpretacji tekstu, że implementacja protokołu powinna objąć także penalizację organizowania przekraczania granicy innej niż granica RP. Działanie takie jest zgodne także z celem Konwencji, która nastawiona jest na transgraniczne zwalczanie przestępczości przemytu ludzi. Analiza prawno-porównawcza przepisów karnych innych Państw-Stron doprowadziła do wniosku, że istnieją państwa, które prawidłowo implementowały konwencję wraz z protokołem. Na przykład prawo francuskie przewiduje, że karalne jest ułatwianie lub usiłowanie ułatwienia nielegalnego wjazdu, przemieszczania się lub pobytu cudzoziemca na terytorium państwa będącego stroną przedmiotowego Protokołu (Ordonnance nr 2 004-1248 z dnia 24 listopada 2004 r.).

18. Obowiązujący art. 278 § 5 k.k. kryminalizuje kradzież energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego. Wskazuje się w literaturze, że jest to więc odrębna podstawa prawna (*lex specialis*), dotycząca zaboru tych szczególnych przedmiotów kradzieży, które nie są zaliczane do rzeczy ruchomych w rozumieniu prawa karnego i prawa wykroczeń. W konsekwencji tego czyn zabroniony, określony w art. 278 § 5 k.k. nie jest typem przepołowionym ze względu na wartość przedmiotu wykonawczego, albowiem przepołowienie odnosi się tylko do zasadniczego typu kradzieży, czyli kradzieży rzeczy ruchomej. Taki czyn nie mogą zostać zakwalifikowane z art. 119 § 1 k.w., gdyż ich przedmioty wykonawcze nie będą już stanowić rzeczy ruchomej w rozumieniu prawa karnego i prawa wykroczeń. Do takiego wniosku prowadzi interpretacja formuły „odpowiedniego stosowania” przepisów o kradzieży rzeczy ruchomej, zawartej w tym przepisie. Nie jest to w tym przypadku stosowanie wprost, lecz stosowanie z odpowiednią modyfikacją. Modyfikacja jest uzasadniona tym, że Kodeks wykroczeń nie zna typów specjalnych kradzieży, które odnosiłyby się do kradzieży energii, czy karty bankomatowej. Zatem formuła „odpowiedniego stosowania”, zawarta w art. 278 § 5 k.k., dotyczy wyłącznie znamion przestępstwa kradzieży rzeczy ruchomej i sankcji za ten czyn, nie dotyczy zaś jego przepołowienia (por. T. Tyburcy, Kradzież karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego - art. 278 § 5 k.k. jako przykład kryminalizacji na przedpolu czynu zabronionego, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego Tom 41, s. 73-89; L. Wilk (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki, Kodeks karny. Część szczególna. Tom II., Legalis 2017, nb. 42 do art. 278).

Aktualnie przedmiotem przestępstwa określonym w art. 278 § 5 k.k. jest m.in. energia, która jest wielkością fizyczną, charakteryzującą w sposób ilościowy układ materialny, określającą ruch jego składników oraz ich wzajemne oddziaływanie. Rdzeniem znaczeniowym tego pojęcia jest więc mierzalna zdolność ciała do wykonania pracy. Energia jest zatem przedmiotem niematerialnym, co przesądza o tym, że do energii nie można zaliczać jej nośników, będących przedmiotami materialnymi, które dają się wyodrębnić. Dlatego nie uznaje się za kradzież „energii” zaboru jedynie jej nośników, takich jak gaz czy woda (por. T. Tyburcy, Spory o wykładnię znamion przestępstwa kradzieży energii (art. 278 § 5 k.k.) – czy prawnicy znają fizykę?, *Studia Iuridica LXXII*, s. 408 i n.; L. Wilk (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki, Kodeks karny. Część szczególna. Tom II., Legalis 2017, nb. 42 do art. 278; wyr. SN z 27.2.2008 r., V KK 397/07, OSNKW 2008, z. 8, poz. 60). Natomiast inaczej jest w przypadku energii elektrycznej, gdyż w tym wypadku nośnik jest równocześnie energią. Nie da się zatem oddzielić nośnika energii, jakim jest prąd elektryczny od energii, a tym samym kradzieży

nośnika od kradzieży energii (por. uchw. SN (7) z 19.8.1993 r., I KZP 17/93, OSP 1994, Nr 3, poz. 52). W konsekwencji np. zabór gazu ziemnego, którego wartość nie przekracza 500 złotych stanowi wykroczenie określone w art. 119 § 1 k.w., jako że kradzież rzeczy ruchomej jest tzw. typem przepołowionym na przestępstwo i odpowiadające mu wykroczenie według kryterium wartości skradzionej rzeczy ruchomej. Wskazuje się w literaturze, że brak przepołowienia kradzieży energii elektrycznej wynika z trudności w ustaleniu wartości pobranej energii, których dokonuje się tylko szacunkowo, uwzględniając takie okoliczności, jak okres nielegalnego korzystania z energii, ilość i rodzaj (moc) posiadanych i używanych przez sprawcę odbiorników energii (por. T. Tyburcy, Spory o wykładnię..., s. 412). Nie ulega wątpliwości, że identyczne problemy występują w przypadku nielegalnego poboru gazu.

Aktualny stan prawny w tym zakresie nie sposób ocenić jako racjonalny i aksjologicznie spójny. Nie jest bowiem w jego świetle czynem przepołowionym kradzież energii elektrycznej np. wskutek nielegalnego podłączenia do sieci, może być nim natomiast – w uzależnieniu od wartości przedmiotu czynu – kradzież np. gazu, ropy naftowej czy benzyny. Abstrahując już od sensowności tego rozróżnienia na gruncie merytorycznym, należy zwrócić uwagę na to, że np. kradzież gazu łączy się z daleko idącym niebezpieczeństwem dla bezpieczeństwa powszechnego związanym z możliwością spowodowania eksplozji tego paliwa przy dokonaniu nielegalnego, niefachowego podłączenia do sieci gazowej. Odrębną zupełnie kwestią są poważne trudności dowodowe z określeniem wartości skradzionego gazu czy innego paliwa, co ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia kwalifikacji prawnej tego czynu jako przestępstwa lub wykroczenia i przemawia za wyłączeniem bitypizacji tego czynu.

Z tych względów proponuje się uzupełnienie regulacji art. 278 § 5 k.k. o kradzież paliwa ciekłego lub gazowego. Cechą wspólną energii elektrycznej, paliwa ciekłego i gazowego, poza ich gospodarczym przeznaczeniem, jest również niedostateczne wyodrębnienie ich od strony fizycznej, powodujące konieczność magazynowania, zamykania lub opakowania. Cecha ta ma istotne znaczenie pod kątem wyodrębnienia fizycznego rzeczy jako przedmiotu czynu zabronionego. Specyfika ta również silnie przemawia za wyodrębnieniem tych paliw jako osobnego przedmiotu kradzieży, która nie powinna mieć charakteru przepołowionego.

Projekt dokonuje zmiany umiejscowienia przepisu typizującego kradzież szczególnie zuchwałą, który zostaje przeniesiony do nowej jednostki redakcyjnej w art. 278 k.k. (§ 3a). Wynikiem tej zmiany będzie możliwość stosowania instytucji czynnego żalu z art. 295 k.k. do

takiej kradzieży, a obecnie jest to możliwe wyłącznie w przypadku kradzieży szczególnie zuchwałej mienia znacznej wartości z art. 294 k.k.

19. Projekt rozszerza znamiona skutku przestępstwa wymuszenia rozbójniczego o doprowadzenie do ograniczenia działalności gospodarczej. Następuje więc wzmocnienie prawnokarnej ochrony przedsiębiorców. Obowiązująca regulacja nie zapewniała ochrony przed takimi czynami, gdyż ta odmiana wymuszenia rozbójniczego była ograniczona wyłącznie do doprowadzenia do zaprzestania działalności gospodarczej, czyli jej skutek został określony zbyt wąsko, pozostawiając poza zakresem art. 282 k.k. szereg czynów o znacznym stopniu bezprawia, skierowanych przeciwko dobrom prawnym przedsiębiorców.

Projekt wprowadza nowy typ wymuszenia rozbójniczego (art. 282 § 2 k.k.), którego środkiem przymusu jest groźba rozgłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Projekt art. 282 § 2 k.k. odwołuje się do terminów, które występują w k.k. i mają utrwaloną wykładnię (art. 115 § 12 k.k., art. 190a § 1 k.k., art. 212 § 1 k.k.). W ten sposób zlikwidowana zostaje luka w ochronie mienia, gdyż obecnie czyn taki kwalifikowany jest jako przestępstwo zmuszania (art. 191 § 1 k.k.), choć ze względu na naruszenie mienia jako dobra prawnego kwalifikacja taka nie oddaje pełnej zawartości bezprawia takiego czynu (doprowadzenia do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej), jak również zagrożenie karne przewidziane w art. 191 § 1 k.k. nie odpowiada stopniowi bezprawia takiego czynu. Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, że groźba rozgłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności - może stanowić środek przymusu o stopniu porównywalnym z groźbą, o której mowa w obecnym art. 282 k.k. W konsekwencji tego czyn taki powinien być zagrożony identyczną karą, co uzasadnia wprowadzenie nowego typu wymuszenia rozbójniczego. W tym zakresie projekt stanowi odpowiedź na zgłaszane w literaturze prawa karnego postulaty likwidacji tej luki w prawnokarnej ochronie mienia i wprowadzenie tego typu wymuszenia rozbójniczego (por. T. Tyburcy, Z problematyki rozboju i wymuszenia rozbójniczego (właściwy czy niewłaściwy zbieg art. 280 i 282 k.k.)?, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 1/2017, s. 109-110).

20. Projekt usuwa dysfunkcjonalność aktualnie obowiązującego przepisu art. 296 § 4a k.k., przewidującego wnioskowy tryb ścigania przestępstwa w postaci wyrządzenia szkody w obrocie gospodarczym. Aktualnie zawiera on unormowanie, wedle którego jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa spowodowania bezpośredniego niebezpieczeństwa wyrządzenia znacznej szkody majątkowej następuje na wniosek pokrzywdzonego. Proponuje się rozszerzenie tego katalogu, oprócz pokrzywdzonego, również na współnika, akcjonariusza, udziałowca lub członka spółdzielni, osoby prawnej, o której mowa w art. 296 § 1 k.k. Chodzi o to, aby takie postępowanie mógł inicjować każdy zainteresowany podmiot pod względem swego interesu majątkowego w ramach danej struktury organizacyjnej. Nie będzie zatem wymagane formalne wyrażenie woli ścigania przez właściwy organ statutowy pokrzywdzonego, lecz wystarczająca będzie taka wola występująca po stronie podmiotu wchodzącego w skład struktury organizacyjnej pokrzywdzonego. Regulacja taka przyczyni się zarówno do uproszczenia postępowania w przedmiocie sformułowania przez uprawniony podmiot woli ścigania, jak i zapewni ochronę i podmiotowość w tym zakresie wszystkim podmiotom choćby pośrednio narażonym na skutki wyrządzenia pokrzywdzonemu znacznej szkody majątkowej.

21. Zmiany w art. art. 304 § 2 i 3 k.k. mają charakter redakcyjny.

22. Zmiany w art. 305 k.k. wynikają z potrzeby doprecyzowania i unowocześnienia ujętych w nim przepisów karnych.

Obecne brzmienie art. 305 k.k. nasuwało liczne uwagi krytyczne zarówno ze strony praktyków, jak teoretyków prawa karnego. Art. 305 § 1 k.k. powtarza, w postaci prawie niezmienionej, brzmienie art. 245 Kodeksu karnego z 1969 r., recypowane z kolei z kodeksu karnego z 1932 r. Mimo że przepis ten powstał w zupełnie innych realiach gospodarczych, określone w nim znamiona są w dalszym ciągu użyteczne, z tym jednak, że stały się one niewystarczające dla objęcia szerszej gamy współczesnych zachowań kryminalnych.

Pierwszy problem związany z obecnym brzmieniem art. 305 k.k. polega na tym, że zakres przedmiotowy tej regulacji jest zbyt wąski w stosunku do realiów obrotu gospodarczego. Art. 305 k.k. w obecnym brzmieniu kryminalizuje jedynie czyny podjęte w związku z „przetargiem publicznym”.

Rozumienie tego pojęcia okazało się dyskusyjne, nie istnieje bowiem jego prawna definicja. Przeciwstawia się zatem „przetarg publiczny” przetargowi prowadzonemu na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego, co oznacza, że te same zachowania są

kryminalizowane, gdy dotyczą przetargu prowadzonego w trybie Prawa zamówień publicznych, a irrelevantne prawnokarnie, gdy dotyczą przetargu prowadzonego w trybie przepisów prawa cywilnego. „Przetarg publiczny” jest też rozumiany jako przetarg prowadzony przez instytucję publiczną lub związany z wykorzystaniem środków publicznych, co wyłącza spod ochrony prawno-karnej przetargi dokonywane przez podmioty prywatne. Takie zróżnicowanie było oczywiste w gospodarce realnego socjalizmu, pod rządami Kodeksu karnego z 1969 r., lecz nie znajduje uzasadnienia w warunkach współczesnej gospodarki rynkowej. Ponieważ zaś art. 305 k.k. wspomina wyłącznie o przetargach, spod zakresu tej regulacji są wyłączone pozostałe tryby postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Projekt dokonuje zatem zmiany dotyczącej zakresu przedmiotowego art. 305 k.k. Zmiana polega na eliminacji określenia „publiczny”, przez co zakres ochrony tego artykułu obejmie zarówno przetargi „publiczne”, jak „prywatne” — słowem, prowadzone przez każdy podmiot. Ponieważ obejmuje to również przetargi prowadzone na podstawie Kodeksu cywilnego, art. 305 k.k. powinien poddać kryminalizacji ponadto działania przestępcze związane z aukcjami, jako że aukcja i przetarg stanowią dwie zbliżone formy prowadzące do zawarcia umowy, regulowane przez art. 701 – 705 k.c. Ponadto nowelizowane brzmienie uzupełnia art. 305 k.k. również o pozostałe rodzaje zamówień publicznych.

Drugim problemem dotyczącym art. 305 k.k. jest obecnie zbyt wąski zakres czasowy w wypadku czynów określonych w § 2. Zgodnie z poglądami nauki prawa karnego, znamię utrudniania lub udaremniania przetargu może się odnosić jedynie do przetargu już rozpoczętego, gdyż „przetarg” jako taki zaczyna swój byt prawny nie wcześniej niż w momencie wszczęcia postępowania o zamówienie publiczne w tym akurat trybie. W wypadku czynów określonych w art. 305 § 1 k.k. pogląd ten jest niewątpliwie słuszny i nie powoduje problemów w praktyce. Jednakże z braku odmiennych uregulowań komentatorzy przenoszą go również na czyny określone w art. 305 § 2 k.k., przyjmując, że identyczny zakres czasowy odnosi się do zmowy przetargowej. Biorąc pod uwagę, że zmowa przetargowa ma zwykle miejsce jeszcze przed rozpoczęciem przetargu, należy doprecyzować brzmienie tego przepisu, aby uniknąć podobnych interpretacji. Nowelizowany § 2 stwierdza zatem jasno, że zakres czasowy obejmuje zarówno trwający, jak dopiero przygotowywany przetarg lub postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego.

Trzeci obecnie istniejący problem wynika z faktu, że art. 305 § 1 k.k. zawiera dodatkowe znamię czasownikowe: „wchodzi w porozumienie z inną osobą”, które to znamię zostaje

następnie powtórzone w § 2. Powtórzenie to należy uznać za błąd legislacyjny, gdyż jedno i to samo zachowanie jest kryminalizowane dwukrotnie: raz w § 1, drugi raz w § 2. Brzmienie § 2 jest wprawdzie szersze, lecz czyn polegający na wejściu w porozumienie w związku z przetargiem mieści się w zakresie obu tych przepisów. W projekcie naprawiono ten błąd, usuwając omawiane znamię czasownikowe z § 1, a pozostawiając je w § 2. Po nowelizacji powinno już być bezsporne, że § 2 dotyczy czynów określanych jako zmowa przetargowa, podczas gdy § 1 dotyczy pozostałych karalnych zachowań, w wyniku których dochodzi do udaremnienia lub utrudnienia przetargu. Ponieważ w doktrynie podnoszono wątpliwość co do niewystarczającej określoności znamienia „wejścia w porozumienie”, wskazując, że sformułowanie to w kodeksie karnym z 1932 r. było dookreślane przez cel działania sprawcy, przy nowelizacji doprecyzowano też brzmienie § 2. Realizowanie czynów określonych w znamionach czasownikowych tego przepisu będzie zatem karalne tylko wtedy, jeśli sprawca będzie działał w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik trwającego lub przygotowywanego przetargu lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Przepis z art. 305 § 2 k.k. w nowym brzmieniu stanie się więc przestępstwem kierunkowym.

Czwarty problem ma charakter praktyczny i wiąże się z trybem ścigania czynu, a pośrednio z zakresem podmiotów pokrzywdzonych. Zgodnie z dyspozycją art. 305 § 3, czyny określone w § 1 i 2 są ścigane na wniosek pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzonym jest Skarb Państwa. W świetle § 1 i 2 należy uznać, że pokrzywdzony to właściciel mienia albo osoba lub instytucja, na rzecz której przetarg jest dokonywany. Rozwiązanie takie jest racjonalne, lecz w praktyce okazuje się zbyt wąskie, nie uwzględnia bowiem pomysłowości osób dokonujących przestępstw gospodarczych. Mają miejsce sytuacje, kiedy podmiot formalnie pokrzywdzony nie jest w ogóle zainteresowany złożeniem wniosku o ściganie, gdyż sam współpracuje ze sprawcą czynu w wyłudzeniu mienia od innej osoby. Jako przykład można wskazać przetargi dotyczące usług dotowanych z funduszy europejskich, gdy spółka organizująca przetarg działa w zмовie z podmiotem, który przetarg wygrywa, fikcyjnie zawyżając, i przez to wyłudzając, kwotę dotacji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie jest wówczas możliwe ściganie takiego wyłudzenia, gdyż spółka organizująca przetarg nie składa wniosku o ściganie, zaś brzmienie art. 305 § 3 k.k. nie pozwala na wszczęcie postępowania z urzędu. Należało zatem uzupełnić art. 305 k.k. poprzez wskazanie, że kryminalizowane czyny mogą być popełnione również na szkodę interesu publicznego, oraz uzupełnić odpowiednik art. 305 § 3 k.k. tak aby pozwalał on na wszczęcie postępowania karnego z urzędu w wypadku, gdy

przedmiot przetargu, aukcji lub zamówienia publicznego jest co najmniej w części finansowany ze środków publicznych.

Ostatnia zmiana w art. 305 k.k. dotyczy wysokości zagrożenia karą. W chwili obecnej za wszystkie czyny określone w art. 305 k.k. grozi kara pozbawienia wolności do lat 3. Zagrożenie to okazało się zbyt niskie, zarówno z uwagi na społeczną szkodliwość wielu tych czynów, jak na fakt, że karalność przestępstw zagrożonych taką karą ustaje z upływem lat 5 od ich popełnienia (art. 101 § 1 pkt 4 k.k.). W nowelizowanym brzmieniu pozostawiono zagrożenie bez zmian w wypadku czynów określonych w § 1. Podniesiono zagrożenie w wypadku czynów określonych w § 2, a zatem w wypadku zmów przetargowych, gdyż są to przestępstwa bardziej nagminne i prowadzące do większych szkód. Wprowadzono też w nowym § 3 odrębny typ kwalifikowany, który będzie miał zastosowanie, jeżeli czyn określony w § 1 lub w § 2 popełniono w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

23. Propozycja dodania do Kodeksu karnego art. 306b podyktowana jest analogicznymi względami, co w odniesieniu do przestępstw przeciwko mieniu (uzupełnienie art. 294 k.k. o § 3 i 4). Również na gruncie przestępstw gospodarczych konieczne jest dokonanie stratyfikacji i dalsze wyróżnienie typów czynów zabronionych skierowanych przeciwko mieniu, w uzależnieniu od wartości przedmiotu przestępstwa. W związku z tym analogicznie jak w wypadku przestępstw przeciwko mieniu należałoby odnieść kryterium należności wskazanej na fakturze (por. art. 270a § 2, art. 271a § 2, art. 277a § 1 k.k.), tj. mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości oraz o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości (albo szkody w rozmiarach odpowiadających takiej wartości), do wartości przedmiotu przestępstwa. Proponuje się zatem dodanie w rozdziale XXXVI k.k. art. 306b, wprowadzającego w § 1 i 2 typy kwalifikowane wymienionych w nim przestępstw. Czyny te, ze względu na wysoki stopień szkodliwości społecznej i gradację typów kwalifikowanych, powinny zostać zaliczone do kategorii zbrodni i zagrożone odpowiednio surowszymi karami: od 3 do 20 lat pozbawienia wolności oraz od 5 do 25 lat pozbawienia wolności.

Zmiany w przepisach art. 307 § 1 oraz art. 309 k.k. mają charakter wynikowy i są uwarunkowane dodaniem regulacji art. 306b k.k.

24. Dość częstym zjawiskiem jest posługiwanie się przez nieuczciwych kierowców tablicami rejestracyjnymi innego pojazdu, najczęściej w celu zatankowania paliwa i ucieczki

bez uiszczenia opłaty. Zjawisko to należy zwalczać już na przedpolu, czyli w fazie kradzieży lub podrobienia tablic rejestracyjnych.

Nie byłoby zasadne traktowanie podrobienia tablic rejestracyjnych jako zachowania równoważnego z podrobieniem dokumentu, tablice rejestracyjne nie są bowiem dokumentem, lecz jedynie oznakowaniem. Taki pogląd wyrażony jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego, np. w wyroku z dnia 23 maja 2002 r., sygn. V KKN 404/99, z tezą: „Tablica rejestracyjna pojazdu jest bez wątpienia przedmiotem określonego prawa, należy bowiem do właściciela pojazdu, dla którego to pojazdu ją wydano, ale sama w sobie nie jest jeszcze dowodem prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne, gdyż samoistnie nie dowodzi ona żadnego prawa do tego pojazdu, a tylko w tym aspekcie może być rozważana kwestia, czy stanowi ona dokument prawa. W konsekwencji tablica rejestracyjna nie jest dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 k.k., a tym samym nie może też być przedmiotem przestępstwa określonego w art. 276 k.k. Jako przedmiot będący rzeczą ruchomą, stanowiący własność określonej osoby, tablica rejestracyjna pojazdu może być natomiast przedmiotem innych czynów zabronionych, np. przeciwko mieniu, w tym choćby kradzieży, przywłaszczenia, zniszczenia lub paserstwa.”

W postanowieniu z dnia 19 marca 2003 r., sygn. III KKN 207/01 Sąd Najwyższy uznał, że „tablice rejestracyjne nie mogą być przedmiotem przestępstwa z art. 270 k.k., natomiast mogą być przedmiotem przestępstwa z art. 306 k.k., gdyż są znakami identyfikacyjnymi w rozumieniu tego przepisu, a przestępstwo w nim opisane ma charakter powszechny, nakierowany na ochronę bezpieczeństwa korzystania z przedmiotów funkcjonujących w obrocie prawnym i ograniczenie zjawiska kradzieży samochodów”.

W obecnym stanie prawnym kradzież tablic rejestracyjnych stanowi wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. z uwagi na ich niewielką wartość materialną, zaś podrobienie lub przerobienie tablicy rejestracyjnej nie jest penalizowane w ogóle. Znamiona wykroczenia wypełnia również zachowanie, polegające na krótkotrwałym użyciu skradzionych, podrobionych lub przerobionych tablic rejestracyjnych i przyczepieniu ich z powrotem do auta pokrzywdzonego lub zwróceniu mu ich w inny sposób (art. 127 § 1 k.w.), gdyż w takim wypadku mogą nie być wypełnione znamiona kradzieży (brak działania w celu przywłaszczenia).

Projektowane przepisy zapełniają więc istotną lukę prawną. Projektowany przepis karny w § 1 kryminalizuje zarówno zabór tablicy rejestracyjnej — przez co należy rozumieć jej bezprawne wyjęcie spod władztwa osoby uprawnionej — jak też jej podrobienie lub

przerobienie, zaś w § 2 kryminalizowane jest użycie tablicy rejestracyjnej nieprzypisanej do tego pojazdu, podrobionej albo przerobionej, jeżeli może to uniemożliwić albo utrudnić identyfikację tego pojazdu. Wystarczające będzie, jeśli sprawca dopuści się czynu w odniesieniu do jednej tablicy. Przedmiotem proponowanych typów czynów zabronionych jest tablica rejestracyjna pojazdu mechanicznego, umożliwiająca dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów. Nie będzie się on w związku z tym odnosił np. do tablic rejestracyjnych o znaczeniu wyłącznie historycznym, niedopuszczonych aktualnie do używania na drodze w celu identyfikacji pojazdu (np. obowiązujących w Polsce w latach 60-tych XX w.), kolekcjonerskich czy powszechnie sprzedawanych jako pamiątki. Zgodnie z projektem art. 306c § 1 k.k. zabór takiej tablicy będzie kwalifikowany jako występki, a nie jako wykroczenie.

25. Rozszerzenie zakresu zastosowania środka karnego degradacji wojskowej (art. 328 k.k.). Pełnienie zawodowej służby wojskowej związane jest nierozdzielnie z wysokimi kwalifikacjami zawodowymi, spełnieniem odpowiednich wymagań fizycznych i psychicznych, ale również z określoną postawą etyczną, moralną i uznaniem społecznym. Pogląd ten znajduje odzwierciedlenie w przepisach ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 330) Zgodnie z jej art. 2 żołnierzem zawodowym może być osoba posiadająca m.in. „nieposzlakowaną opinię, której wierność dla Rzeczypospolitej Polskiej nie budzi wątpliwości”.

Zgodnie z art. 328 k.k. „sąd może orzec degradację tylko wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem, chociażby przestała nim być w chwili orzekania”. W obecnym stanie prawnym nie jest więc możliwe orzekanie tego środka karnego wobec żołnierzy rezerwy oraz żołnierzy w stanie spoczynku, jeżeli w czasie czynu nie byli żołnierzami (w służbie czynnej). Jest to rozwiązanie błędne, gdyż pozostawienie posiadanego stopnia wojskowego osobie, która po zakończeniu służby wojskowej sprzeniewierzyła się obowiązującej ją nadal przysiędze wojskowej i wspomnianą lojalność złamała, jest w sposób oczywisty sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Oznacza bowiem bierną akceptację przez Państwo rażącego i jawnego przekraczania na szkodę wojska norm prawnych przez osobę, która winna charakteryzować się szczególnie prawością i uczciwością. O ile po przeniesieniu do rezerwy lub w stan spoczynku kwestia umiejętności fachowych traci rację bytu z uwagi na zaprzestanie wykonywania zawodu, o tyle kwalifikacje etyczno-moralne nie przestają mieć znaczenia. W związku z powyższym projekt przewiduje nowelizację art. 328

k.k. i tym samym będzie możliwe orzeczenie degradacji wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była nie tylko żołnierzem w służbie czynnej, ale również wobec osoby, która była żołnierzem rezerwy lub żołnierzem w stanie spoczynku. W ten sposób zostanie zapewniona spójność aksjologiczna prawa karnego. W obecnym stanie prawnym występuje bowiem w tym zakresie brak równego traktowania i nieuzasadnione uprzywilejowanie żołnierzy rezerwy i żołnierzy w stanie spoczynku.

Ponadto projekt wychodzi naprzeciw postulatom zgłaszanym w literaturze i krytycznej ocenie wskazywania *expressis verbis* przez art. 327 § 2 k.k. na orzekanie środka karnego degradacji „zwłaszcza w wypadku działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”. Podkreśla się, że degradację można orzec jedynie za przestępstwo umyślne o znacznej społecznej szkodliwości, którego sposób popełnienia, okoliczności oraz motywy kierujące sprawcą zasługują na szczególne potępienie. Dlatego też, wskazanie przez ustawę, że taka sytuacja zachodzi zwłaszcza w wypadku, gdy sprawca działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uznawane jest za „znaczną przesadę” (A. Marek, Kodeks karny, Warszawa 2010, s. 683, S. Hoc, [w:] Filar, Kodeks karny, Warszawa 2010, s. 1337; Art. 327 KK red. Stefański 2019, wyd. 23/W. Kutzmann, Legalis). Dlatego projekt proponuje zastąpienie tej okoliczności inną, a mianowicie: popełnieniem przestępstwa na szkodę Skarbu Państwa.

Orzekanie środka karnego degradacji nie ma charakteru obligatoryjnego i zależy od uznania sądu, który będzie mógł w jego ramach wyważyć, czy *in concreto* orzeczenie tego środka karnego nie będzie zbyt dolegliwe dla sprawcy. Reakcja karna będzie mogła uwzględniać szczególne okoliczności przemawiające za niewymierzaniem przedmiotowego środka karnego. Skoro wymierzając środek karny degradacji stwierdza się, że sprawca „utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego”, to nie jest uzasadnione, aby osoba taka miała prawo do korzystania z zaopatrzenia emerytalnego warunkowanego posiadaniem tego stopnia wojskowego.

IV. ZMIANY W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO

1. Projekt przewiduje wprowadzenie właściwości rzeczowej sądu okręgowego dla typów kradzieży z włamaniem lub kradzieży szczególnie zuchwałej, których wartość przedmiotu wykonawczego to mienie co najmniej znacznej wartości oraz przestępstwa przyjęcia zlecenia na zabójstwo i przygotowania do zabójstwa (art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k.)

2. Projekt wprowadza odpowiednie zmiany w Kodeksie postępowania karnego, które zapewnią skuteczną realizację przypadku pojazdu mechanicznego poprzez tymczasowe zajęcie oraz zabezpieczenie majątkowe i tym samym uniemożliwią uniknięcie faktycznej realizacji przedmiotowego środka (art. 291 § 2, art. 293 w § 5a, art. 295 § 1a).

3. Propozycja dodania art. 318a k.p.k. łączy się z koniecznością unormowania procedury związanej z klauzulą niepodlegania karze za czyn zabroniony uchylania się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego (art. 244c k.k.). Zgodnie z proponowanym art. 244c § 3 k.k. jeżeli z uwagi na rozmiar świadczenia będącego przedmiotem środka kompensacyjnego jego uiszczenie w całości przez sprawcę w terminie do 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, prokurator może określić sprawcy stosowny termin do wykonania tego obowiązku, nieprzekraczający 12 miesięcy. Ponieważ od wykonania tego obowiązku zależy kwestia karalności zarzucanego sprawcy czynu, należy wstrzymać się z podjęciem decyzji co do dalszego postępowania do czasu upływu określonego terminu lub wykonania obowiązku przed upływem tego terminu. Spełnienie przesłanek niepodlegania karze stanowi bowiem negatywną przesłankę procesową (art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.), której zajęcie obliguje do umorzenia postępowania przygotowawczego. Do czasu upływu określonego przez prokuratora terminu lub wykonania obowiązku przed jego upływem, jeżeli nie występują inne negatywne przesłanki postępowania (np. brak znamion czynu zabronionego, znikoma społeczna szkodliwość czynu, śmierć podejrzanego), skutkujące już na tym etapie postępowania wydaniem postanowienia o jego umorzeniu, konieczne jest zawieszenie postępowania przygotowawczego. Zachodzi bowiem przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania mająca charakter prawny. Proponuje się zatem wprowadzenie szczególnego w relacji do art. 22 k.p.k. przepisu art. 318a k.p.k., który nakazywałby wydanie przez prokuratora postanowienia o zawieszeniu postępowania w sprawach o występki z art. 244c § 1 k.k. w razie określenia podejrzanemu terminu do wykonania obowiązku na podstawie art. 244c § 3 k.k. Wprowadzenie *lex specialis* w stosunku do ogólnej podstawy zawieszenia postępowania (art. 22 k.p.k.) uwarunkowane jest faktem, że zawieszenie postępowania na omawianej podstawie może dotyczyć wyłącznie postępowania przygotowawczego w fazie ścigania imiennego i jest ściśle powiązane z postawą podejrzanego wobec nałożonego obowiązku.

Po upływie określonego terminu lub wykonania obowiązku przed jego upływem ustaje przyczyna zawieszenia postępowania, tak więc należy wydać postanowienie o jego podjęciu

(projektowany art. 318a § 2 k.p.k.). W razie wykonania obowiązku zgodnie z jego treścią znajdzie wówczas przesłankę do umorzenia postępowania (art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.), w przeciwnym zaś wypadku należy je kontynuować i zakończyć na zasadach ogólnych, w szczególności sporządzić akt oskarżenia albo inną skargę zasadniczą do sądu.

4. Projekt przewiduje zmianę mającą na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych w zakresie prawidłowej wykładni art. 55 § 1 i 330 § 2 k.p.k. w kontekście określenia momentu aktualizowania się uprawnienia pokrzywdzonego do wniesienia do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia, tzn. ustalenia czy prawo to powstaje po wydaniu dwóch tożsamyh rodzajowo negatywnych dla pokrzywdzonego decyzji procesowych kończących przedsądowy etap postępowania karnego, czy też już w momencie wydania dwóch różnych rodzajowo tego typu decyzji, a tym samym zracjonalizowanie mechanizmu prowadzącego do uzyskania przez pokrzywdzonego statusu oskarżyciela posiłkowego.

Powyższemu celowi w pierwszej kolejności służy zmiana art. 330 § 2 k.p.k. poprzez jednoznaczne wskazanie w jego treści, że kontrola zażaleniowa realizowana przez prokuratora nadrzędnego ma miejsce już przy drugim postanowieniu o zaniechaniu ścigania, tj. postanowieniu wydanym po uchyleniu przez sąd pierwotnego postanowienia o zaniechaniu ścigania, bez względu na to czy postanowienia te były decyzjami jednorodziejowymi, czy też decyzjami, które nie posiadały tej cechy, a także doprecyzowanie, że zdolność skargową do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia ma tylko taki pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie zaskarżył decyzje procesowe kończące przedsądowy etap postępowania karnego, w tym decyzję utrzymaną w mocy przez prokuratora nadrzędnego, co służyć ma odpowiedniemu ograniczeniu kierowania skarg subsydiarnych do sądów. Dopełnieniem tej zmian jest powiązana z nią modyfikacja art. 55 § 1 k.p.k., w którym dookreślono „właściwości” jakimi powinien charakteryzować się pokrzywdzony, któremu przysługuje prawo do wniesienia do sądu skargi subsydiarnej.

Mając powyższe na uwadze podkreślenia wymaga, że dokonana w ramach ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw nowelizacja art. 55 i 330 k.p.k. służyła wzmocnieniu procedury wiodącej do uzyskania przez pokrzywdzonego prawa do wniesienia do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia, poprzez dodanie do trybu kontroli zażaleniowej postanowień o zaniechaniu ścigania dodatkowego elementu w postaci obowiązku zaskarżenia „ponownego” postanowienia o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego do prokuratora nadrzędnego. Jednocześnie

analiza językowo-logiczna tych przepisów, a także założenia przyświecające działaniom racjonalnego ustawodawcy przemawiają za tym, iż w świetle tych zmian skuteczne złożenie do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia powinno być możliwe nie tylko w sytuacji istnienia zbieżności rodzajowej pomiędzy postanowieniem uchylonym przez sąd oraz postanowieniem utrzymanym w mocy przez prokuratora nadrzędnego, ale również w przypadku dwóch różnych rodzajowo tego typu decyzji. Stanowisko to pozostaje jednak w opozycji do dominujące w tym obszarze linii orzeczniczej Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych, które przyjmują, że przesłanką formalną warunkującą dopuszczalność złożenia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia jest wydanie w sprawie co najmniej dwóch jednolitych, tzn. tożsamy rodzajowo postanowień o zaniechaniu ścigania karnego, tj. postanowienia uchylonego przez sąd i postanowienia utrzymanego w mocy przez prokuratora nadrzędnego. Rozumowanie to pozbawione jest jednak przekonujących argumentów zarówno o charakterze prawnym jak i celowościowym, a tym samym jako błędne należy go odrzucić. Paradoksalnie bowiem może powodować (pomimo braku ku temu normatywnych podstaw) wydłużenie drogi prowadzącej do uzyskania przez pokrzywdzonego prawa do wniesienia skargi subsydiarnej.

Przełamaniu tego rodzaju twierdzeń i poglądów oraz prawidłowemu ukształtowaniu praktyki wiodącej do uzyskania przez pokrzywdzonego prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia służy proponowana nowelizacja. Zaprezentowane zmiany są przy tym zgodne z ratio omawianej instytucji. Ratio to sprowadza się do ustanowienia w tym obszarze sprawnego i racjonalnego trybu, tj. do nadania mu takiego kształtu normatywnego, który z jednej strony będzie odpowiednio zabezpieczał gwarancje procesowe pokrzywdzonego, z drugiej natomiast nie będzie powodował zbędnego wydłużenia postępowania.

V. Zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym.

Projekt przewiduje szereg zmian w k.k.w., które usprawnią wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz postępowanie o udzielenie skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego. Wprowadzone zostają również zmiany o charakterze dostosowawczym związane z wyodrębnieniem w art. 64a k.k. szczególnej postaci recydywy.

VI. Zmiany w Kodeksie wykroczeń.

Projekt przewiduje zmiany w treści przepisów typizujących wykroczenia określone w art. 65a, art. 107a, art. 116 k.w., które mają ma celu doprecyzowanie przepisów oraz usunięcie wątpliwości interpretacyjnych. Natomiast w art. 107 k.w. proponuje się podwyższenie górnej granicy kary grzywny z 1500 złotych do 5000 złotych za czyn polegający na złośliwym wprowadzeniu w błąd lub w inny sposób złośliwym niepokojeniu innej osoby – w celu jej dokuczenia. Jak pokazuje praktykę zdarza się bowiem, że takie czyny niekiedy stanowią „przedpole” przestępstwa stalkingu (kiedy nie ma jeszcze uporczywości) i w takich wypadkach obecna granica tej kary może nie być adekwatna do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz winy sprawcy. W tym kontekście zasadne jest podwyższenie górnej granicy kary grzywny, aby sąd mógł miał możliwość dostosowania jej wymiaru do stopnia społecznej szkodliwości czynu i stopnia winy sprawcy. W art. 130 § 2 k.w. wprowadza się natomiast zmianę o charakterze językowym dostosowującą terminologię do występującej w Kodeksie karnym.

VII. Zmiany w innych ustawach.

1. Rozszerzeniu zakresu zastosowania środka karnego degradacji wojskowej towarzyszy zmiana w ustawie z dnia z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2020 r. poz. 586). Zgodnie z proponowaną zmianą jej art. 10 prawo do zapatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie będzie przysługiwać żołnierzowi, żołnierzowi rezerwy lub w stanie spoczynku, wobec którego orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu środek karny pozbawienia praw publicznych lub środek karny degradacji.

Utrata stopnia wojskowego, a także uprawnień wynikających z odrębnego systemu emerytalnego nie będzie wiązać się z utratą prawa do zabezpieczenia emerytalno-rentowego na zasadach ogólnych, gdyż za okres w którym pełnił służbę odprowadzone zostałyby w oparciu o art. 6a ustawy z dnia 10 grudnia 1999 r. o zapatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin składki do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a w przypadku gdyby sprawca osiągnął wiek emerytalny przewidziany w przepisach powszechnych, wówczas nabyłby prawo do świadczenia emerytalnego albo rentowego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a świadczenie to obliczane byłoby według przepisów o FUS.

2. W ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 152) rozszerza się katalog informacji, które będą zamieszczane w Rejestrze o zawód wyuczony lub wykonywany, pełnioną funkcję lub zajmowane stanowisko. Proponuje się również zmianę w art. 9 ust. 4. Sąd będzie mógł orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych osoby, o której mowa w art. 6 ust. 2 w Rejestrze publicznym, kierując się „wyłącznie dobrem małoletniego pokrzywdzonego”, a nie jak obecnie „gdy zachodzi wyjątkowy przypadek, uzasadniony wyłącznie dobrem małoletniego pokrzywdzonego”.

3. Zmiany w pozostałych ustawach mają charakter głównie dostosowawczy do zmian w Kodeksie karnym.

Zakres projektu nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowana ustawa nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Wejście w życie projektowanych przepisów nie pociąga za sobą obciążenia sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.